Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Najer Folksblat

פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 145 (1140)	Łódź, Piątek 24 Czerwca 1927	פינפטער יאהרגאנג	לאדז, פרייטאג כד סיון תרפ"ז.	Nr. 145 (1140)

Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, Tel. 24,71.

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71.

דאנקזאגונג.

רעם בעסטען דאנק דריק איך אויס דעם געעהרטען

ד"ר מאהר — פון קור-ארט — שטשאווניץ

פאר זיין אונערמידליכער און גוטער בעהאנדלונג צו מיר, בעת מיין אנוועזענהייט אין דעם דאזיגען קור-ארט און ווינש איהם א ווייטערדיגען ערפאלג אין זיין פראקטיק.

מיט אכטונג

ל. גאלדשטיין, לאדז, זגערזשער 5.

717

WYJAŚNIENIE.

W związku z wczorajszem ogłoszeniem **B. Krakowskiego i M. Krygiera** w powyższem piśmie wyjaśniamy:

B. Krakowski i M. Krygier

byli naszemi spólnikami i po rozejściu się spółki nieprawnie pozostało w rękach wyżej wymienionych kilka już dawno załatwionych przez nas protestów, które po dziś dzień nie zostały nam zwrócone.

Natomiast gotowi jesteśmy za każdy nasz protest bez żyra B. Krakowskiego i M. Krygiera zapłacić całkowitą sumę wraz z odsetkami gdyby takowy się znalazł.

H. LANDAU i M. KRZĘTOWSKI
Kraków, Miodowa 11.

713

יעדע הויזפרוי דארף זיך איז דעם צו איבערציינען, אז די וואש-זייף

„POMORSKIE"

איז די שפארזאמסטע אין דער ווירטשאפט דורך איהר הויכע ווערט פון בעסטען פעטס.

צו פערלאנגען איבעראל.

הגמנסיה העברית „יבנה" בלודז

מתמקבלים תלמידים לכל המחלקות VI – A1 בכל יום בלשכת הגמנסיה רחוב ציגילנינה 75.

בשנת הלמודים הבאה תפתח גם מכינה A⁰ בשביל ילדים בני 6 בלי כל הכנה.

המנהל.

עס ווערען אנגענומען תלמידים אין אלע קלאסען (VI – A) יעדען טאג אין דער קאנצעלאריע פון דער גימנאזיע ציגעל-גאס 75.

צום נייעם שול-יאהר ווערט ערעפענט א מכינה A⁰ פאר קינדער פון 6 יאהר אהן שום פארבערייטונגען.

דער דירעקטאר.

995

Z intencji zaręczyn Sz. Szefa mego
p. H. M. LIPSZYCA
z p. IDĄ WIDERSZALÓWNĄ
życzę szczęścia

Dyrektor Firmy
Samuel Felman.

688

וויכטיג פאר קלייד-פאבריקאנטען!

איך נעהם אן פערשידענע קעטעל

צו שערען

מיט רעיעלע בעהאנדלונג.

מיט אכטונג ה. בריסטאווסקי

לאגעווניצקא 4.

643

Dr. m. I. Bette

ספעציאליסט פאר אינערליכע און קינדערקראנקהייטען

Piotrkowska 6, telefon 44-95.

נעמט אן פון 8—11 פריה און פון 4—6 נאכמיטאג.

Dr. med. Ludwik Rapeport

Pr. Narutowicza 25 (Dzielna) tel. 44-10.

ספעציאליסט פאר נירען, בלאזען און הארן - קראנקהייטען.

נעמט אן פון 1 ביז 2 און פון 4 ביז 7 אוונד.

Dr. H. Weisshoff

אינערליכע - און קינדער-קראנקהייטען

זאוואדזקא 23

פראנט 1 שטאק

נעהמט אן פון 3.30 ביז 5 נ"מ.

צאהן-ארצט

S. LIBERMAN

Konstantyn. 46

נעהמט אן פון 8—10 פריה און פון 4—8 אוונד.

Dr. med. BRAUN

פאלודניאווא 28

טעלעפאן 40-26

ספעציאל-ארצט פאר הויט און וענערישע קראנקהייטען און מענער - שוואכע.

בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל)

נעמט אן פון 9—12 פריה און פון 5 — 8 אוונד

Dr. med. STUPEL

Szkolna 12

ספעציאליסט פאר הויט, האר און וענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, רענטגען-שטראהלען און קווארץ-ליכט, עלעקטרא-טעראפיע.

נעמט אן פון 8—9 און אוונד.

Dr. med. W. Eychner

פרויען-קראנקהייטען און אקושעריע

זגערזשער 11 טעל. 34-72

נעמט אן אין דער לעטשניצע עקטערינאסקער 294 פון 12—2

מיטאג און דער היים פון 6-8 אוו.

Dr. med. L. Pikielny

ספעציאל-ארצט פאר נירען, בלאזען און האר - קראנקהייטען

Nawrot 8, telefon 19-90.

נאכמיטאג פון 4—7 אוו. פע

זונטאג, דעם 26-טען ד. ה. 3 א זייגער נאכמיטאג קומט פאר אין

יתומים-אינטערנאט פון העלענובעק

דאס פייערליכע לעגען פון א ווינקעל-שטיין צו דער

אראנזשעריע אויפ'ן נאמען פון יונגי-פער-שטארבענעם וויצע-פרעזעס פון אונזער פערבאנד

ס. פרעהליך

ביי דער פייערונג וועט אויך געמאכט ווערען א הזכרה נאכ'ן פערשטארבענעם

אלע מיטגלידער און סימפאטיקער פון פערשטארבענעם ווערען געבעטען צאהלרייך צו ערשיינען.

יעדע 10 מינוט געהט אפ א טראמוויי פון באלוטער-פלאץ, אפשטעלענדיג ביי דער רעמיזע פון העלענובעק (זגערזשער טראמוויי).

די פערוואלטונג

פון צענטראלען סוחרים- און פאבריקאנטען-פערבאנד אויף לאדזער וואיעוואדזטווע (פעטריקאווער 10).

712

ארטאדאקסישע 7-קלאסיגע טעכטער-שולע

צעגעלניאנא 24 „בית-יעקב" צעגעלניאנא 24

אכטונג, בית-יעקב שילערינס!

מאנטאג, דעם 27-טען ה. י. 9 פריה קומט פאר אין דעם לאקאל פון דער שולע

דער יעהרליכער שול-אקט

ווי ס'וועט גלייכצייטיג ארויסגעגעבען ווערען די צענזורעס.

אלע שילערינס ווערען אויפגעפאדערט צו קומען פינקטליך.

די לייטונג.

689

געזעלשאפט צו פערהיטען דאס געזונד פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען

ט. א. ז. — אפטיילונג אין לאדז — אנדזשעיא 1. — (סעקציע פאר פיזישער דערציהונג) —

ארבייטער-ספארט- און גימנאסטישע גרופען.

זונטאג, דעם 26-טען יוני ה. י. 3 נאכמיטאג קומט פאר אויפ'ן ספארט-פלאץ פון „העלענאוו"

א גרויסער טורן-פעסט

פון די ארבייטער-ספארט- און גימנאסטישע גרופען.

עס נעהמען אנטייל אלע מענער-, פרויען- און מוסטער-גרופען אין א צאל פון 250 פערזאן אונטער דער אנפיהרונג פון אינסטרוקטאר זיידע.

אין פראגראם: פריי-איבונגען, רעטמישע איבונגען, אויף מכשירים, האנד-באל, לייכט-אטלעטיק, שטאפעטען-לויף א.אז.וו.

בילעטען פון 1 זל. אן צו בעקומען אין קאנצעלאריע פון „טאז" און אין טאג פון פעסט ביי דער קאסע פון „העלענאוו"

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט, אז מיר עמפפעהלען זיך מיט א רייכען אויסוואהל פון פערשידענע

שאקאלאדען.

צוקערווארען ווי אויך וואפלעס פון אייגענער אויסארבייטונג.

גלייכצייטיג טיילען מיר אויך מיט דער ג. קונדשאפט, אז מיר בעזיצען אויף לאגער א רייכען אויסוואהל פון פערשידענע שאקאלאדען און צוקערווארען פון פערשידענע פירמעס.

רעיעלע בעהאנדלונג! מעסיגע פרייזען!

מיט אכטונג

מ. ה. ווראבלעווסקי

נאוואמיעסקא 21, טעל. 40 35

641

די פירמע עקזיסטירט פון 1880 יאהר.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאך איך בעקאנט מיין געעהרטע קונדשאפט, אז איך האב איבער-געטראגן מיין לויז-וועבעריי פון דער קאפערניקא 55

אויף וויסאקא 20/22

און נעהם אן, ווי פריהער, אלע ארט מאטעריאלען בוימוואל, האלב-וואל, שטרייכגארן, קאמגארן און זיידע אויף גלאטע און קאריר-שטיהל פון 32 ביז 72 צאל ברייט, צום וועבען, צווירנען, טרייבען, שערען און שפולען.

מיט אכטונג

י. גוטערמאן, וויסאקא 20/22,

טעלעפאנען 46-77 און 23-49.

723

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 43 יאהר, מיין ליבער און נישט-פערגעסענער מאן, אונזער טייערער פאטער, זוהן, ברודער, שוואגער און פעטער

ר' שמחה בונים הכהן ז"ל, נ"ע ב"ר אברהם שפענט

די לויה קומט פאר היינט, פרייטאג כ"ד סיון תרפ"ז 1 א זייגער נאכמיטאג פון טרויער-הויז נאפיורקאווסקא (עלטע-זארזשעווסקא) 67 וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערענדע הינטערבליבענע.

722

מיט דער נייער וואהל-ארדינאציע

ווילנע רעכנט צונעהמען 32 מאנדאטען ביי מינדערהייטען אין די מזרח-קרעסען.

וו א ר ש א, 25 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אויף היינט פריי-טאג, איז בעשטימט געווארען א זיצונג פון דער סוב-קאמיסיע פון סיים צו בעטראכטען די פערשידענע פראיעק-טען פון די רעכטע און „פיאסט" ווע-גען ענדערן די וואהל-ארדינאציע. נאכ-טען האט מען צווישען די מיטגלידער פון דער סוב-קאמיסיע פערטיילט דעם פראיעקט וואס איז אויס-געארבייט געווארען אויפ'ן גרונד פון א ריידה געשפרעכען צווישען די רעכטע דעפוטאטען בעת די לעצטע סיים-פעריען. דער דאזיגער פראיעקט וועט בעטראכט ווערען היינט אויף דער זיצונג פון דער סוב-קאמיסיע.

דער פראיעקט ווערט איינגעטיילט אין 4 חלקים אונטער פאלגענדע אי-בערשריפטען:

1) וועגען פערקלענערן די צאהל דעפוטאטען;

2) ווי אזוי צו זיכערן די פוילישע מאנדאטען אויף די מזרח-קרעסען;

3) די פערבינדונגס-ליסטעס, און

4) מלוכה-ליסטעס.

לויט גלאמבינסקי'ס אויסרעכנונגען, זאל אויסקומען, אז די צענטראלע און מערב-פראווינצען וועלען געבען צוזא-מען 280 מאנדאטען, און די מזרח-קאנטען נישט מעהר ווי 60 (ביי דער עקזיסטירענדער וואהל-ארדינאציע הא-בען די קרעסען געגעבען 85 מאנדאטען).

וואס אנבעלאנגט די מיטלען, ווי אזוי צו זיכערן די פוילישע מאנדאטען אין די מזרח-קאנטען פלאנט דער פרא-יעקט צו פעראייניגען איינציגע איצטיגע וואהל-קרייזען אין איין וואהל-קרייז, כדי די פאליאקען אין די קרייזען זא-לען קאנען שיקען זייערע רעפרעזענ-טאנטען אין סיים.

אין די מזרח-קאנטען ווילען די פרא-יעקטען-געבער פערקלענערן די צאהל מאנדאטען מיט 29. צוזאמען - גענומען מיט ז'ער מלוכה-ליסטע וועט אויסקומען, אז מען וועט ביי די מינדערהייטען אוועקנעהמען 32 מאנדאטען.

די אלגעמיינע צאהל מאנדאטען פון דער מלוכה-ליסטע ווערט פערגרעסערט אויף 8.

צו דעם פראיעקט ווערט צוגעגעבען א בעמערקונג, אז אלע פונקטען זענען נישט מעהר ווי אנ'אנגעווארפענע סכע-מע, וועלכע דארף דינען אלס באזע צו דיסקוסיע.

דער הרג'עט א יודישען ספארטסמאן בעת א פוסבאל-מעטש.

ק א ו נ ע, 23 (יט"א טעלעגראפיש) אין שטאט יורבורג איז בעת א פוסבאל-מעטש צווישען דער יודישער מאנשאפט „מכבי" און א ליטווישען קלוב דער-הרג'עט געווארען דער 19-יעהריגער מיטגליד פון „מכבי" משה רושעצקא-וויטש. די פאליציי האט דעם שולדיגען נישט ארעסטירט. דאס האט ארויסגע-רופען א געוואלדיגע אויפרעגונג ביי דער יודישער בעפעלקערונג.

פינלאנד פראטעסטירט געגען די סאוויעטען

צוליב דער דערשיסונג פון פולקאווניק עלווענגרען.

מ א ס ק ו א, (סס. טעל.) די פינלענדישע רעגירונג האט איבערגעשיקט דער סאוויעטישער רעגירונג א נאטע מיט א שארפען פראטעסט געגען דעם דערשיסען פון פולקאווניק עלווענגרען.

די פינלענדישע רעגירונג טרעט שארף ארויס געגען דעם רוסישען גע-ריכטס-ווענען און ווארענט, אז ווען אזא פאל זאל זיך איבער'חזר'ן קען עס ברענגען צום איבעררייסען די פינלענדיש סאוויעטישע בעציהונגען.

אנפראגע אין ענגלישן פארלאמענט

וועגען די מאי-ארעסטען אין ארץ-ישראל.

ל א נ ד א ן, 2. (יט"א טעלעגראפיש) אין ענגלישען פארלאמענט האט דער קאמוניסטישער דעפוטאט שאקלאטוואלא אנגעפרעגט דעם קאלאניאל - מיניסטער וויפיל מענשען זענען ארעסטירט געווא-רען אין חיפה, תל-אביב און ירושלים, בעת די מאי-דעמאנסטראציע, וויפיל פון זיי זענען בעפרייט - געווארען אויף קויציע און וויפיל פאר'משפט. דער קאלאניאל-מיניסטער אמערי האט גע-ענטפערט, אז ער האט נאך נישט קיין גענויעם בעריכט.

קינא ביים קאאפעראטיוו פון מלוכה-, קאמונאלע און גע-זעלשאפטליכע בעאמטע

40 שיענקעוויטשא 40.

אנהויב אין גאנ. שעה 5 א זייגער נאכם. שבת און זונטאג — 3 נאכמיטאג. לעצטער סעאנס 9.30 אין אוונד.

אכטונג! קינא און רעסטאראציע — אין גארטען!

פון דינסטאג, דעם 21-טען יוני ביז מאנטאג, דעם 27-טען ה. ח. גרויסער פראכטפולער פראגראם!

„דער סטודענט פון פראג"

דראמא אין 10 גרויסע אקטען. - אין די הויפט-ראלען:

Konrad Veidt, Werner Krauss, Agnes Esterhazy

692 אנאנס! קורצליך דער גרויסער שלאגער „די גרעפין פון טעססאם".

מאם- וועהטאג און ערשעפונג,

הי אויף מאגען-פערדארבונג, לעבער-קראנקהייטען, נירען, גאל-שטיינער, רעוומאטיזם, ארטרעטיזם, העמארירען-ווערט-גען קומען אפט פאר צוליב דער שלעכטער שטאף-וועקסלונג און פעראונרייניגונג פון בלוט און מענשליכען ארגאניזם.

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA

היילען צו א גוטער שטאף-ענדערונג, ערוועקען צו פערדייען, רייניגען דאס בלוט און אלערערשט מאכען געזונד דעם מאגען און ברענגען צו א רעגולערע פונקציע פון דער לע-בער און נירען, זאהי בעזייטיגען שטילגאנג, און

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA

בעזייטיגען פון ארגאניזם די גיפט פערדייטע רעשטלעך, וואס אויך בעקעמפען דאס שאפען זיך פון פערזעצונגען, וואס איז גורם צו רעוומאטיזם און ארטרעטיזם.

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA

בעזייטיגען און פערהיטען דאס שאפען זיך פון גאל-שטיי-נער און פערמילדערן די העמארוי- שמערצען.

די פרייזען א האלב שאכטעל 1.50 זל.

א דאפעלטע שאכטעל 2.50 זל.

צו בעקומען אין אלע אפטייקען און אפטייק-סקלאדעס. 136

צו דער אויפמערקזאמקייט פון די לאדזער סוחרים!

איך, וואלף הילדעסהיים, בין געקומען אלס שליח פון א פראווינצער פירמע מיט א בריף צו דער פירמע ה' זאקס, פיעטריקאווער 56, כדי ארויסצונעהמען א ריהע פראטעס-טען פון דער פראווינצער פירמע. דער דאזיגער בריף איז געווען אונטערגעשריבען פון ה' זאקס און אין דעם בריף האט זיך דער ה' זאקס פערפליכטעט די וועקסלען ארויסצוגעבען פראנקא. ה' זאקס האט גענומען ביי מיר דעם בריף, איהם צוריסען און נאכדעם מיר קאטעגאריש ערקלערט, אז די פראטעסטען וועל איך נישט בעקומען. ס'האט נישט געהאלפען מיין בעטען, וויינען און שרייען. מ'האט מיך טעראריזירט. נישט געלאזט אנטשולדיגען צו מיינע בעקאנטע, נישט געלאזט רופען קיין הילף, פערשליסענדיג דערביי די טיר. סוף כל סוף זענען זיך צוזאמענגעלאפען שכנים פון די לאדזער סוחרים הערמאן, באום, גרשון ווייסטוך, קרימשטיין און ריעזניקאוו און אנדערע. די געשיכטע האט געדויערט $1^{1}/_{2}$ שעה און צום סוף נאך גרויסע מיה האט ה' זאקס ארויסגעגעבען די פראטעסטען.

זאל די עפענטליכקייט משפט'ן די טאט פון ה' זאקס.

689 וואלף הילדעסהיים.

KROJU nowoczesnego, szycia, modelowania racjonalnym systemem gruntownie teoretycznie i praktycznie (na materjałach) wyucza istniejąca od 1900 r. zatwierdzona przez Min. Oświaty pierwszorzędna szkoła mistrzyni Paryskiej Akademji i Cechu Warszawskiego

A. WISNIEWSKIEJ

autorki obszernego dzieła „Metoda kroju", odznaczonej najwyższą nagrodą „Grand Prix", złotemi medalami i dyplomami honorowemi na wystawach światowych w Paryżu, Rostowie, Rzymie, Marsylji. Kończącym patenty cechowe. KURS WAKACYJNY- opłata zniżona. Najmodniejsze formy bibułkowe od 50 gr. Przy szkole pierwszorzędna pracownia ubiorów damskich. Piotrkowska 86, m. 5, front.

OSTRZEŻENIE.

Ostrzegamy ogół kupiecki przed nieuczciwą firmą „H. LANDAU i M. KRZĘTOWSKI" w Krakowie Miodowa 9, których przedsiębiorstwo przepisane zostało na własność żon właścicieli. Posiadamy protestowane akcepty oraz weksle powyższej firmy, dotychczas niewykupione. Wzywamy zatem posiadaczy protestowanych weksli wyżejwymienionych, zgłosić się do nas w celu wspólnego przedsięwzięcia kroków dla ogłoszenia upadłości.

677 B. Krākowski i M. Krygier, Łódź, Piotrkowska 49.

לאדז, אנדרעספאל-קראשעוו

„Kurjer" שטענדיגע אויטאבוס-קאמוניקאציע

אבפאהר קיין קראשעוו, פון ווידזעוו ביי דער טראמוואי-סטאציע נומער 10 אין די שעה'ן 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19.

אבפאהר קיין לאדז, פון קראשעוו, א זייגער 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20.

689

ווען דו ווילסט רוהיג שלאפען און עסען נעדענק און דערמאהן אלע, אז די בעסטע האניג-פליגען-פאנגער איז

„MESRAP"

דער פליגען-פאנגער "MESRAP" טרוקענט נישט אויס

דער פליגען-פאנגער "MESRAP" גיט ארויס א בלומען-געשמאק

דער פליגען-פאנגער "MESRAP" ציהט צו פליגען

פאר "MESRAP" גיבען מיר א גאראנטיע ביז 3 יאהר.

פון פליגען-פאנגער "MESRAP" פאלען די פליגען נישט אראפ!

בעמ.: פון פליגען-פאנגער "Mesrap" פאלן די פליגען נישט אריין אין עסען!

די פירמע "Mesrap" גאראנטירט פאלשטענדיג פאר דעם בעסטען ערפאלג! מיר בעטען אונטערזיכט זיך צו איבערצייגען!

מיר בעווייזען יעצט פאלשטענדיג פרישע קאנקורענצלאזע ווארע. — דער פליגען-פאנגער "Mesrap" ווערט געברויכט גענצליך אהנע טעלער! דאס בעסטע פון בעסטען! מוסטער אומזאנסט!

פאדערט נאר פליגען-פאנגער פון דער ערשטער פוילישער מעכאנישער פאבריק "MESRAP" — איבעראל צו בעקומען! — מוסטער גראטיס!

609 Fabryka: Łódź, Cegielniana 68.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

זאכאדניא 57 (צעגעלנ. 19)

טעלעפאן 19-94.

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און וועגערישע קראנקהייטען, מע-נער-שוואכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעהמט אן פון 5—8 אווענד, פרויען פון 4—5. ספעציעלער ווארטע-זאל.

603

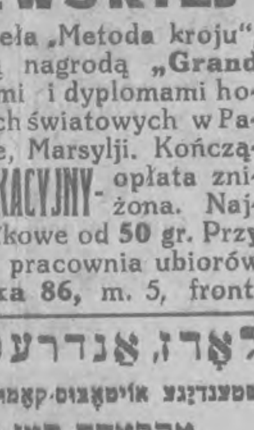

קינדער-וועגעלעך

מעטאל בעטען, מאטראצען געבעטע און צו מעבעל בע-טען, "PATENT" ביליג און געגען גוטע בעדינגונגען אין

„DOBROPOL"

Piotrk. 73 (אין הויף)

ועמאליכערעפעראטורען ווע-רען אנגענומען. 699

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27,

tel. 51-78

הויט און העגערישע קראנקה. רענטגען און ליכט-היל אינסט. נעהמט אן פון 4—7 אזייגער

א לעהרער

מיט 12 יאהר פראקטיק ערטיילט לעקציעס צו ביליגע פרייזען פאר שילער מיט שוואכען פארטשריט פון פאלקסשולען און גימנאזיעס. אויך לעקציעס פאר דערווא-קסענע: פויליש, דייטש, פראנ-צויזיש, מאטעמאטיק און בו-כהאלטעריע.

שיר, שו. יאקובא 12

א קוואליפיצירטער ריינער, אנדרייער און קעטען-בעהמער מיט ערשטקלאס. רעפערענצען און לאנגיעהריגע פראקטיק זוכט א פאסטען. אדרעס צו ערפאהרען אין אדמ. פון „פאלקסבלאט". 650

היפעראנאנישע קורסען

פאר שוואבבעפעהיגטע און שוועררערציהבארע קינדער. שפרעכשטערונגען (שטאמלען, מויטשטומהייט)

Dr. med. A. Szmirgeld

נערוען - ארצט.

עלעקטריזאציעס, ליכטהייל-אפאראטען.

CEGIELNIANA 6, tel. 51-89

עמפפאנגט פון 5 — 7 אווענד.

פּעפּעסאו[illegible] ווארש. שטאט־ראט

איבעראשענדער רעזולטאט פון די וואהלען פון ווארש. שטאט־ראט־פּרעזידיום

וואַרשאַ, 23 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) געכטען איז פאָרגעקומען די ערשטע זיצונג פון נייעם וואַרשאַווער שטאָט־ראַט. די דאָזיגע זיצונג האָט זיך פאַרענדיגט מיט אַ גרויסע איבעראַשונג.

זינט מיטוואָך איז באַוואוסט אַז אין וואַרשאַ געווען באַוואוסט, אַז די פּ.פּ.ס. האָבען געשלאָסען אַ בלאָק מיט די ענדעקעס וועגען פרעזידיום פון שטאָט־ראַט. דער דאָזיגער בלאָק האָט אין וואַרשאַ אַרויסגערופען אַ גרויסע סענסאַציע. אויף דער נעכטיגער זיצונג האָט זיך אָבער אַרויסגעשטעלט, אַז די ידיעה וועגען דערמאָנטען בלאָק האָט זיך נישט באַשטעטיגט, ווארום די פּ.פּ.ס. זענען נישט געגאַנגען צוזאַמען מיט די ענדעקעס בעת די וואַהלען פון פּרעזעס און וויצע־פּרעזעס פון שטאָט־ראַט.

די זיצונג עפענט דער פּרעזעס פון אַלטען שטאָט־ראַט. ער ערקלערט אַנ'הפסקה, כּדי די ריכטונגען זאָלען זיך קענען פאַרשטענדיגען בנוגע די וואַהלען.

נאָך דער הפסקה טרעט מען צו צו די וואַהלען.

דער רעזולטאַט פון די וואַהלען ברענגט די איבעראַשונג, אַז אַלס פּרע־זעס פון שטאָדט־ראַט ווערט געוועהלט דער פּעפּעסאָוויעץ יאַוואָראָווסקי פאַר וועלכען עס האָבען געשטימט: די פּ. פּ. ס. דער יודישער נאַציאָנאַלער בלאָק, די יודישע אַרביימער־פּאַרטייען און די פּילסודטשיקעס.

מיט אַ מעהרהייט ווערט גאָכדעם אויך באַשלאָסען צו וועהלען 4 וויצע־פּרעזעסען. די וואַהלען ברענגען דעם רעזולטאַט, אַז עס ווערען געוועהלט אַלס וויצע־פּרעזעסען: אַדוו. חילטשינסקי (נ. ד.), זשולקאָווסקי (פּ. פּ. ס.), ראַבינער מייזעל (יודישער בלאָק) און ראָזעוויטש (פּילסודסקיסט).

אין דער דעקלאַראַציע פון יודישען נאַציאָנאַלען בלאָק ווערט געפאָדערט סובסידיעס פאַר יודישע שולען מיט דער יודישער העברעאישער אונטערריכטס־שפּראַך. אָבשאַפען דעם צוואַנגס־זונטאָג־רוה, סובסידיעס פאַר'ן יודישען טעאַטער א. ד. גל.

אין די דעקלאַראַציעס פון פּועלי־ציון און בונד ווערען אויך געפאָדערט סובסידיעס פאַר די יודישיסטישע שולען און פאַר'ן יודישען טעאַטער, און פאַר קולטורעלע אינסטיטוציעס; אין די שטאָטישע אינסטיטוציעס זאָל מען זיך קאָנען באַנוצען מיט דער יודישער שפּראַך, צונעהמען יודישע באַאַמטע און באַשעפטיגען יודישע אַרבייטער ביי די עפענטליכע אַרבייטען.

איידער די זיצונג האָט זיך געהאַט געעפענט, האָבען זיך פאַר'ן בנין פון שטאָט־ראַט פאַרזאַמעלט אַ גרויסע צאָהל קאָמוניסטען פאָדערנדיג, אַז דער נייער שטאָט־ראַט זאָל זיך פּונאַנדערלאָזען צוליב דעם, וואָס די ליסטע 10 איז בצ'פּסל'ט געוואָרען בעת די שטאָט־ראַט־וואַהלען. פּאָליציי האָט אָבער פּונאַנ־דערגעטריבען די פאַרזאַמעלטע און נישט דערלאָזט צו קיין דעמאָנסטראַציע.

נייער צאָל־אפּמאַך צווישען סיריען און ארץ־ישראל.

ירושלים, 23 (יט"א טעלעגראַפיש) דער פראַנצויזישער אויבער־קאָמיסאַר פאַר סיריען און לבנון פּאָנסאָ איז אָנגעקומען אַהער. ער וועט דאָ אָפּהאַלטען אַ קאָנפערענץ וועגען דעם נייעם צאָל־אַפּמאַך וואָס איז נישט לאַנג גע־שלאָסען געוואָרען צווישען א"י און סי־ריען. דער דאָזיגער אָפּמאַך איז גע־שלאָסען געוואָרען אין פּאַריז צווישען דעם אויבער־קאָמיסאַר פּאָנסאָ און טשערטשיל.

קאָמוניסטישע אויפרופען אין ירושלים'ער גימנאַזיום.

ירושלים, 23 (יט"א טעלעגראַפיש) די קאָמוניסטען האָבען דאָ פאַרשפּרייט אין העברעאישען גימנאַזיום אויפרופען וואָס זענען שאַרף געווענדעט געגען ענגלאַנד און צוזאַמענהאַנג מיט איהר לאַצמען קאָנפליקט מיט סאָוויעט־רוס־לאַנד.

די פאַרשפּרייטער פון די אויפרופען זענען באַזייטיגט געוואָרען.

באַנקעט לכבוד פעליקס וואַרבורג אין ניו־יאָרק.

ניו־יאָרק, 23. (יט"א טעלעגראַ־פיש). היינט איז פאָרגעקומען אַ פייער־ליכער באַנקעט לכבוד פעליקס וואַר־בורג'ן, וועלכער איז צוריקגעקומען פון זיין רייזע אין סאָוויעט־רוסלאַנד און א"י. דעם פאָרזיץ האָט געפיהרט לואי מאַרשאַל. פעליקס וואַרבורג האָט בע־האַלטען אַ לענגערע רעדע וועגען זיינע איינדרוקען אין א"י און סאָוויעט־רוס־לאַנד. ער האָט אויך בעריכטעט וועגען זיינע באַראַטונגען מיט'ן אייראָפּעאישען לייטער פון „דזשאָינט" ד"ר בערנהאַרד קאָהן.

עקספּערטען־קאָמיסיע שוין דא אין ארץ־ישראל.

ירושלים, (א. י. ק.) פון דער אונ־פּאַרטייאישער עקספּערטען־קאָמיסיע, וועלכע איז אַהער בעשיקט געוואָרען פון דער מאַרשאַל־גרופּע אין אַמעריקא, אין פאַרבינדונג מיט דער צוקונפטיגער טע־טיגקייט פון דער „דזשואיש איידזשענ־סי", זענען שוין אָנגעקומען אין ארץ־ישראל די פאָלגענדע זיבען פּערזאָן: פּרעזק אדאַמס, פּראָפעסאָר אין קאַלי־פאָרניער אוניווערזיטעט, אַנ'עקספּערט אין בעוואַסערונג און אַגריקולטורעלע עקאָנאָמיע; דר. מ. י. ראָזענהאָר, פּראָפעסאָר אין מעדיצינישען פאַקול־טעט פון הארוואַרדער אוניווערזיטעט, אַנ'עקספּערט אין עפענטליכע היגיענע און געזונדהייט; דר. ד. ווילענסקי, איצט־לייטער פון געזונדהייטס־דעפּאַר־טאַמענט אין באָסטאָן, עקספּערט אין געזונדהייטס־אינטערעסען; א. מ. סטראַ־דען, אַ באַדען־עקספּערט פון רעגי־רונגס־באַדען־דעפּאַרטאַמענט אין וואַ־שינגטאָן; נ. א. ריידסאָן, פון דער אַגריקולטורעלע פּראָבע־סטאַציאָן אויף רעם אינזעל האוואַי, אַנ'עקספּערט אין גערטנעריי; דר. ל. ק. פרענקעל, אַ בעקאַנטער יודישער טוער אין ניו־יאָרק, איינינטע שטאַטען, פאָרזיצענדער פון דער אַמעריקאַנישער סעקציע אין דער עקספּערטען־קאָמיסיע, און דר מאָריס העקסטער, סעקרעטאַר פון דער זעל־בער סעקציע.

די 5 אַגריקולטורעלע עקספּערטען זענען שוין צוגעפאָהרען צו זייער אַר־בייט, האָבען בעזוכט די אַגריקולטורע־לע עקספּערימענט־סטאַציע פון דער היגער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין תל אביב ווי אויך איניגע יודישע קאָלאָניען אין יהודה, און זענען איצט אַרויסגעפאָה־רען אין עמק־יזרעאל, אין בעגלייטונג פון דר. א. רופּין פון דער היגער ציו־ניסטישער עקזעקוטיווע, אַבראַהאַם גראַנ־נער פון קרן קימת, דר. בלומאַן און ה' קאַצענעלסאָן פון דער „הדסה".

דר. ל. ק. פרענקעל, פאָרזיצענדער פון דער אַמעריקאַנער סעקציע אין דער עקספּערטען־קאָמיסיע, האָט אין אַנ'ער־קלעהרונג צו די היגע צייטונגען בע־קאַנט־געמאַכט, אַז דער צוועק פון זיין קומען אַהער איז צו שטודירען דעם צושטאַנד פון דער היגער יודישער קאָלאָ־ניזאַציע, ערשט דאַן, ווען די עקספּער־טען־קאָמיסיע וועט שוין האָבען אין איהרע הענד אַלע בעריכטען פון די פאַרשידענע עקספּערטען, וועט ער זיין אימשטאַנד צו זאָגען זיין מיינונג איבער די פאַרשלאַגען, וואָס די קאָמיס־יע וועט מאַכען אויפ'ן גרונד פון דעם געזאַמעלטען מאַטעריאַל.

צו אונזערע לעזער.

צוליב מעכנישע סבּות זענען אַ טייל זייטען אין היינטיגען נומער פון „נייעם פאָלקסבלאַט", אַרויס פון דרוק מיט אַ ענדערונג אין פאָרמאַט. דער זונטאָג־נומער וועט שוין ערשיינען אין נאָר־מאַלען פאָרמאַט.

דער פערלאַג.

80־יאהריגער יובילוי פון מאלער פראפ. ליבערמאן

בערלין, 23 (יט"אַ טעלעגראַפיש). אין דער היגער קונסט־אַקאַדעמיע איז פאָרגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פון דער יובילעאום־אויסשטעלונג פון בעריהמטען יודישען מאַלער פּראָפ. לי־בערמאַן, וועלכער איז אויך פאָרזיצער פון דער אַקאַדעמיע.

ביי דער ערעפנונג זענען אַנוועזענד געווען דער רייכס־קאַנצלער מאַרקס, דער בילדונגס־מיניסטער בעקער און די אָנגעזעהענסטע פערטרעטער פון דער קונסט־ און וויסענשאַפט־וועלט.

דאָס איז די ערשטע פייערונג פון אַ גאַנצער רייהע, וואָס ווערט איינגעאָרדענט לכבוד דעם 80 געבורטסטאָג פון פּראָפ. ליבערמאַן. אויף דער אויסשטעלונג בע־פינדען זיך 100 ווערק פון פאַרשידענע פּעריאָדען פון'ם יובילאַר'ס טעטיגקייט.

אחד־העם־בראַשורען

ירושלים (א. י. ק.) די הויפּט־ביוראָ פון קרן־קימת האָבען בעשלאָ־סען צו עהרען דעם אָנדענקען פון דעם פאַרשטאָרבענעם יודישען דענקער און שריפטשטעלער אחד־העם מיט אַרויס־געבען אַ רייהע פון בראָשורען איבער זיין ווירקען און בעדייטונג.

ה' נאָרמאַן בענטוויטש האָט אויף זיך גענומען צו שרייבען אַזאַ בראָשור אין ענגליש און דר. מ. גליקסמאַן — אין העברעאיש.

ביידע בראָשורען זענען שוין איצט אין דרוק און וועלען ערשיינען לכבוד דעם קומענדען ציוניסטישען קאָנגרעס.

קאטוילישע תפלות, אז יודען זאלען זיך שמד'ן.

לאָנדאָן, (י.ט.א.) פון די קאַטוי־לישע מיסיאָנערען־קרייזען ווערט מיט־געטיילט, אַז די „אָרכקאָנפראַטערניטי אף פּרייער פאָראיזראַעל") אַזאַ אָרגאַ־ניזאַציע פון מיסיאָנס־טעטיגקייט צווישען יודען) וועט איינאָרדנען ספּעציעלע גאָט־טעס־דינסטען, יודען זאָלען איבערגעהן צום קריסטענטום.

דער פּויבסט און פיל קאַרדינאַלען וועלען זיך בעטייליגען אין די תפלות. אין ארץ־ישראל, איטאַליען, פראַנקרייך, דייטשלאַנד און אַנדערע לענדער ווע־רען געשאַפען צענטערן, וואָס וועלען ווירקען אין דער ריכטונג, דאָס קאַ־טוילישע קינדער זאָלען ערצויגען ווע־רען מיט פריינדליכע געפיהלען לגבי יודען.

אינטערנאצ. עוואנגעלי־שער מיסיאנערען־ראט.

לאָנדאָן (י.ט.א.) אויף דער 16. יאָהר־קאָנפערענץ פון די ענגלישע מי־סיאָנערען־אָרגאַניזאַציעס איז מיטגעטיילט געוואָרען, אַז דער וועלטליכער צוזאַ־מענפאָהר פון אינטערנאַציאָנאַלען מי־סיאָנערען־ראַט פון די פּראָטעסטאַנטישע קירכען וועט פאָרקומען אין הוה"ש פּע־ריל 1928 יאָהר אין ירושלים.

וויצע־פרעמיער באַרטעל ביים פרעזידענט.

בעריכט וועגען דער הלואה.

וואַרשאַ, 23. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). וויצע־פּרעמ־יער באַרטעל איז היינט געקומען אין שלאָס און איבערגעגעבען דעם פּרעזידענט אַ בעריכט פון די קאָנפערענצען וועגען דער אויסלענדישער הלואה.

טעלעפאן־ליטשניקעס ווערען איינ־געפיהרט פון 1־טען יולי.

וואַרשאַ, 23. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). אין „דזש, מיניסטאָוו" איז שוין פאַרעפענטליכט די פאַראָרדנונג פון פּאָסט־מיניסטעריום, אַז פון 1־טען יולי אָן ווערען איינגעפיהרט די טעלעפאָן־„ליטשניקעס" אין וואַרשאַ און אין לאָדז לויט די שוין בעשטימטע טאַריפען.

געהיימנישפולער בלוטיגער אקט.

וואַרשאַ, 23 (טעלעפאָניש) אַ גע־היימנישפולער טעראָר־אַקט איז אויסגע־פיהרט געוואָרען נעכטען ביינאַכט אין אָכאָטאַ.

אין גלייכגרובע'ס בעקעריי זענען אַריינגעקומען דריי אומבעקאַנטע פאַר־שוינען, וועלכע האָבען אויסגעפאָדערט דעם בעקער־אַרבייטער סערגיי מאַזורעק, 34 י. אַ. (ספּושעטשנאַ 8), ער זאָל מיט זיי אַרויס אויף דער גאַס.

מאַזורעק איז אַ ווייל געבליבען שטעהן פּוים־בלאַס. ער האָט אָבער קיינעם גאָרנישט געזאָגט און איז אַרויס מיט די אומבעקאַנטע, בעטענדיג אין דער בעקעריי, מען זאָל קיין פּאָליציי נישט רופען.

וואָס עס איז צווישען מאַזורעק'ן און די אומבעקאַנטע פאָרגעקומען, איז נישט בעוואוסט.

אַ האַלבע שעה נאָך זיין אַרויסגאַנג, האָבען דורכגעהער אויף קאָפּינסקאַ גאַס דערהערט קרעכצען.

דאָס איז געלעגען מאַזורעק אַ שווער פאַרוואונדעטער.

אויפ'ן אָרט איז קירצליך אָנגעבעקו־מען פּאָליציי און מען האָט אַרויסגע־רופען די „ניכע חילף".

מאַזורעק איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל „דז. יעזוס".

ער האָט פאַרזיכערט, אַז דער אָנפאַל האָט געהאַט אַ ריין־פּאַרטייאישען באַ־דען. ווער עס זענען די אָנפאַלער און נעהנטערע פּרטים — האָט זיך מאַזורעק אָבגעזאָגט אָנצוווייזען.

א פרוי דער'הרג'עט איהר מאן אין ווארשא.

א בלוטיגע פאמיליען־טראגעדיע.

וואַרשאַ, 23 (טעלעפאָניש פון אונ־זער קאָרעספּאָנדענט) געכטען האָט זיך אין וואַרשאַ אָפּגעשפּילט פאָלגענדע פאַ־מיליען־טראַגעדיע:

אויף וואָלאַ 21 האָט די 39 יעהרי־גע פראַנטשישקאַ קאָרוואַנסקאַ מיט אַ האַק דערמאָרדעט איהר מאַן דעם 39־יעהריגען יאַן.

די מערדערין איז אַליין געקומען אין פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט און איבערגעגע־בען וועגען איהר בלוטיג־פערברעכען.

די סיבה פון מאָרד איז דאָס, וואָס יאַן האָט געדראָהט זיין פרוי, אַז ער וועט זי דער'הרג'ענען.

היינט — א סיום־זיצונג צום אנדענק פון סלאוואצקי'ן.

וואַרשאַ, 23. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). היינט פרייטאָג קומט פאָר אין סיים אַ ספּעציעלע זיצונג צום אָנדענק פון סלאָוואַצקי'ן.

די תשובה אויף דער סאוויעטישער נאטע.

מארשאל פילסודסקי קאנפערירט מיט'ן אויסערן־מיניסטער.

וואַרשאַ, 23. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). מאַרשאַל פּילסודסקי האָט היינט קאָנפערירט מיט'ן אויסערן־מיניסטער זאַלעסקי וועגען דער תשובה אויף דער סאָוויעטישער נאָטע. עס איז בעשלאָסען־געוואָרען, אַז די תשובה זאָל געגעבען־ווערען ערשט נאָך די סלאוואצקי־פייערונגען.

א נייער פרעטענדענט אויפ'ן פוילישען טראהן.

אין אינערן־מיניסטעריום איז געקומען אַ פּיין געקליידעטער עלטערער הער, וועלכער האָט געפאָדערט אַנ'אוידיענץ ביים מיניסטער סקלאַדקאָווסקי. היות ווי דער מיניסטער איז געווען אויף אַ רייזע, האָט ער איבערגעלאָזט אין דעם סעקרעטאַריאַט אַ גאַנצען פּאַק דאָקו־מענטען, וועלכע ער האָט געפאָדערט צושטעלען דעם מיניסטער.

אין איינעם פון די דאָקומענטען האָט זיך דער פּעטענט פאַרגעשטעלט דעם מיניסטער אַלס זינמונד דער 4, דער מלך פון פוילען, פאָדערנדיג פון דעם מיניסטער ער זאָל ענטגילטיג מאַכען אַנ'אָרדנונג אין לאַנד און שאַפען בעצ־דינגונגען ער זאָל קאָנען איבערנעהמען די מאַכט.

„איך האָב בעשלאָסען — שרייבט דער „מלך" — צו שאַפען אין פּוילען אַ טריאומווירעט, אין דער שפּיץ וועט שטעהן אַחוץ מיר, דער מאַרשאַל פּיל־סודסקי, אַלס הויפּט פון די מיליטערי־שע קרעפטען און דער אַרציביסקופּ קאַ־קאָווסקי, אַלס פאָרטרעטער פון דעם מאָראַלישען אויטאָריטעט. דער איינצי־גער נאָכפאָלגער, מיין זוהן, אַלגיערד איז דורך מיר שוין בעשטימט געוואָ־רען. מיין ווייב וועט טראָגען אויף דעם קאָפּ אַ דיאַדעם פון אַמלכה".

צו דעם מאַטעריאַל איז בייגעלעגט אַ בריף צום מאַרשאַל פּילסודסקי אין וועלכען דער נייער מלך פאָדערט ער זאָל זיך תיכף ומיד מיט איהם זעהן.

די וואהלען צום נייעם לאדזשער שטאדט־ראט זאלען פארקומען דעם 11־טען סעפּטעמבער.

דער איצטיגער שטאט־ראט וויל זיך אבער נאך נישט פונאנדערלאזען.

(—) צו דער נעכטיגער זיצונג פון שטאָט־ראַט זענען די נ.ד.ר. פראַקציע געקומען מיט אַ גאַנצע רייהע זעהר וויכ־טיגע פאָרשלאָגען לגבי: אַ צוגאָב אָפּ מאַך מיט דער לאָדזשער עלעקטראָווניע וועגען בעלייכטען די עקען פון דער שטאָט, וועגען אַ קאָנצעסיע אויף צו בויען אַ פּראָכטוואָלע לאַזן — טאַמטאָ־שאָוו דורך אָגדושעיצה און גאָלקובעק.

ס'פאַרשטעהט זיך, אַז די נ.ד.ר. האָט זיך נישט אָנ וויים בעהאַנע"ט ווע־גען דער טובה פון דער שטאָט, ווי פאַר־וואַהלען־דעמאָנסטראַציעס.

ס'האָבען נישט געהאָלפען די ריי־ פון די איבעריגע ראַטמענער, אַז אַזעלכע וויכטיגע פראַגען קענען נישט אָפּגעט־פּטר'ט ווערען אויף איין פוס. די נ.ד.ר. מיט זייערע שותפים האָבען די דאָזיגע פאָרשלאָגען אָנגענומען.

ס'ווערט אויך אָנגענומען דער פאָר־שלאָג, וועלכער איז רעפערירט געוואָרען דורך ראַטמ. האָלענדערסקי, אַז דער שטאָט־ראַט זאָל זיך ווענדען צום סיים און סענאַט וועגען אָפּשאַפען די נאַכט־אַרבייט אין די בעקערייען.

צום סוף טרעט מען דאָן צו צום פאָרשלאָג וועגען פונאַנדערלאָזען דעם שטאָט ראַט. די דרינגל כקיום ווערט אָנ־גענומען. צום סאַמע פאָרשלאָג קומט אָבער נישט, ווייל די רעכטע דעקאָמ־פּלעטירען דעם שטאָט־ראַט.

ווי עטליכע ראַטמענער האָבען אי־בער־בעגעגט אונזער מיטאַרבייטער, איז שוין צום לאָדזשער וואָיעוואָדע אָנ־געקומען דער דעקרעט וועגען פונאַנ־דערלאָזען דעם לאָדזשער שטאָט־ראַט. דער דעקרעט זאָל פאַרעפענטליכט ווע־רען דעם 25. יולי און די וואַהלען זאָ־לען פאָרקומען דעם 11. סעפּטעמבער.

די סיים־סעסיע, דאָס דאַרף זײַן די לעצטע.

די אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון סיים האָט זיך די הײַנטיגע וואָך אָנגע־הויבען אָהן שום אינטערעס צו דער אַרבייט פון דער סעסיע מצד דער גע־זעלשאַפט און אפילו מצד די דעפּוטאַ־טען, די סעסיע האָט זיך אָנגעהויבען אין דער כאַראַקטעריסטישער אַטמאָס־פערע פון אַ פּאַרלאַמענט, וואָס האַלט שוין בײַם סוף פון זײַן אַרבייט און זײַן עקזיסטענץ.

נאָר איין גרופּע האָט אַרויסגעוויזען אַ געוויסען אינטערעס צו דער סעסיע, דאָס איז דער ענדעקישער סיים־קלוב, וועלכער וויל בעת דער הײַנטיגער סעסיע, וועלכע איז שוין זיכער די לעצטע, אַדורכזעצען דאָס געזעץ וועגען ענדערען די וואַהל־אָרדינאַציע, די ענדעקעס און אַלע זייערע גאַטירליכע און נישט־נאַטירליכע פערבינדעטע גאַ־פיגען זיך איצט אין קלעם. פון איין זייט איז די אַרבייט אין איצטיגען סיים אַ פּשוטע קאָמפּראָמיטאַציע פאַר זיך אַליין. די רעגירונג, נישט נאָר זי רע־כענט זיך נישט מיט די בעשלוסען פון סיים, נאָר געהט בפירוש געגען זיי (דאָס איבערשטייגען דעם ביודזשעט אין פערשידענע פּאָזיציעס) פון דער אַנדערער זייט שטעהט נאָך פאַר די ענ־דעקעס בענוי דאָס אָפּשרעקענדע בילד פון די שטאָט־ראַט־וואַהלען אין וואַרשא שעדלעץ, ווילנא און לובלין, וואו זיי האָבען געליטען מפּלות ווייל מען פאַר די וועלט און פאַר די נאָך־פערבליבענע אייגענע אָנהענגער דעמאָנסטרירען, אַז מען ווייזט דער רעגירונג אַ פייג (זעלבסט פערשטענדליך איז דאָס אַ פייג הינטערן טלך׳ס מאַנטעל) דורך דעם, וואָס מען נעהמט אָן אַ פאָרשלאַג, אַז דער סיים קאָן זיך פונאַנדערלאָזען לויט אַן אייגע־נעם בעשלוס. פון דער אַנדערער זייט ניט מען אָנצוהערעניש, אַז מען וויל נישט דערווייל מאַכען קיין פאַקטי־שען געברויך פון דעם בעשלוס, וואָרום ג׳האָט דאָך מורא פאַר די נייע וואַהלען.

דאָס אַבסורדאַלע אין דעם גאַנצען ענין איז איצט, אַז אי דער מלוכה־פּרע־זידענט האָט דאָס רעכט פונאַנדערצולאָ־זען דעם סיים אויפ׳ן פאָרשלאַג פון מי־ניסטערען־ראַט און אי דער סיים האָט דאָס רעכט זיך אַליין זיך פונאַנדערצו־לאָזען. סיי די רעגירונג, סיי די רעכטע ווילען נישט אויסנוצען זייער רעכט און דער סיים געפינט זיך דעריבער אין אַגאָניע־צושטאַנד, וואָס קיין דאָקטאָר קען איהם נישט העלפען.

די רעגירונג האָט זיך אַ יאָהר גע־שפּילט קאַץ און מויז מיט דעם סיים, ווייל ס׳האָט איהר נישט געלוינט קיין נייע וואַהלען, נישט ווייסענדיג ווי שטאַרק איהרע כוחות זענען און אויס־האַלטענדיג דעם מאַכלאָזען סיים האָט די רעגירונג זיך געשאַפען און געשטאַרקט אַ פּאַרטיי. די רעגירונג איז געווען אין זיך זיכער, ווייל זי האָט געהאַט דאָס אייביגע רעכט פונאַנדערצולאָזען דעם סיים. איצט האָט מען די רעגירונג אָפּ־געטאָן אויף טערקיש און אָנגענומען אַ בעשלוס, אַז דער סיים זאָל זיך קענען אַליין פונאַנדערלאָזען אַזוי אָרום ווערט די רעגירונג בעהאַלטען אין דער מורא, אַז ביי דער ערשטער געלעגענהייט, ווען דאָס וועט זײַן גינסטיג פאַר די אָפּאָזיציאָנעלע פּאַרטייען, וועט דער סיים זיך פונאַנדערלאָזען.

דערווייל אָבער וויל יעדע ריכטונג אין סיים אויסנוצען די לעצטע סעסיע בכדי מיט עפּיס גושא חן צו זײַן פאַר די געוויסע אָדער צוקונפטיגע וועה־לער.

קומט איין גרופּע מיט אַ פאָרשלאַג וועגען אָפּנעהמען דאָס וואַהל־רעכט בײַ מיליטער־לייט, קומען די אַנדערע מיט אַנ׳אַנטי־קאָמוניסטישען געזעץ, קומען ווידער נאָך אַנדערע מיט אַ נײַעם זעלבסטפערוואַלטונגס ־ געזעץ און צום סאַמע סוף — מיט אַ פאָרשלאַג וועגען ענדערען די וואַהל־אָרדינאַציע.

ײַ דער דאָזיגער לעצטער פראַגע

ענדעקעס פערלאַנגען צוריקציהען

אַ צירקולאַר פון בילדונגס־מיניסטער.

וועגען דער שפּראַך פון דער געשעפטס־פיהרונג אין די מינדערהייטס־שולען.

וואַרשאַ, 23. (טעלעפאָניש) די ענדעקעס האָבען אַרײַנגעטראָגען אין סיים אַ פאָרשלאַג וועגען צוריקציהען די צירקולאַרען פון בילדונגס־מיניסטעריום און דעם קוראַטאָר פון וואָלין בנוגע דער שפּראַך, אין וועלכע עס קענען גע־מאַכט ווערען אויסשריפטען, בעקאַנטמאַכונגען, און ס׳קענען געפיהרט ווערען בעראַטונגען, ביכער און שול־אַקטען.

ווי בעקאַנט האָט דער בילדונגס־מיניסטער מיט אַ צייט צוריק אַרויסגע־געבען אַ צירקולאַר, אַז די דערמאָהנטע ענינים קענען אין די שולען פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען געפיהרט ווערען אין זייער נאַציאָנאַלע שפּראַך.

די הסתדרות־דעלעגאַציע צום אינטערנאַציאָנאַלען געווערקשאַפטען ־ קאָנגרעס.

דעם 1 אויגוסט קומט זיך צונויף אין פּאַריז דער אינטערנאַציאָנאַלער קאָנ־גרעס פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראײַנען (אַמסטערדאַמער אינטערנאַציאָנאַל). אַלס פערטרעטער פון דער אָרגאַניזירטער ארץ־ישראל׳דיגער אַרבייטערשאַפט וועט לען זיך בעטייליגען אינ׳ם קאָנגרעס די ה״ה ד״ר אַרלאָזאָראָוו, בן־גוריון און בן־צבי.

לויט די סטאַטוטען האָבען אָרגאַני־זאַציעס פון אַמסטערדאַמער געווערק־שאַפטען־אינטערנאַציאָנאַל, וועלכע צעה־לען פון 10 טויזענד ביז אַ האַלבען מיליאָן מיטגלידער, צוויי שטימען אויפ׳ן קאָנגרעס. די הסתדרות איז אַרײַנגע־רעכענט אין דער דאָזיגער קאַטעגאָריע און וועט האָבען צוויי שטימען.

די זעלבע דעלעגאַטען וועלען אויך פערטרעטען די ארץ־ישראל׳דיגע אַר־בייטערשאַפט אויפ׳ן אינטערנאַציאָנאַלען קאָאָפּעראַציע־קאָנגרעס, וועלכער קומט פאָר דעם 16. אויגוסט אין שטאָקהאָלם.

אַ געשלעג צווישען יודען אין פּאַריז.

קראָקאָ, 23 (טעלעפאָניש) „דער קראָקאָווער אילוסטראָוואַני קוריער" מעלדעט, אַז אין 11־טען בעצירק אין פּאַריז, וואו ס׳וואוינען לויטער יודען איז געקומען צו אַ בלוטיג געשלעג צווישען איטאַליענישע און רוסיש־פּוילישע יודען.

דאָס געשלעג איז ענטשטאַנען צוליב דעם, וואָס אין אַ הויז, וואו ס׳וואוינען נאָר איטאַליענישע יודען, האָט זיך געוואָלט אַרײַנציהען אַ פּוילישער יוד מיט׳ן נאָמען מאַרפּקאַ, דאָס געשלעג איז ליקווידירט געוואָרען דורך דער פּאָליציי.

דער גורל פון נענושעסער און קאָלי.

נײַע ליכט סיגנאַלען.

די לאָנדאָנער „רייטער־אַגענטור" מעלדעט פון קוועבעק.

די השערה, אַז די ליכט־צייכענס, וואָס ווערען געגעבען קומען פון דער נײַער פּלעקטראָוויטש, האָבען זיך אַרויסגעווי־זען פאַר נישט בעגרינדעט.

די פּראָבען, וואָס זענען געמאַכט גע־וואָרען בעווייזען, אַז די צייכענס וואָס ווערען געגעבען פון דער פאַבריק ווערען נישט געזעהען אין דעם אָרט, וואו מ׳האָט געזעהען די סיגנאַ־לען, און מ׳האָט געמיינט, אַז זיי קומען פון די פערשוואונדענע פראַנצויזישע לופטפליהער נענושעסער און קאָלי.

איצט איז אַרויסגעפאָהרען אַן עקס־פּעדיציע, וועלכע דאַרף אויפקלעהרען דעם געהיימנישפולען ענין.

נײַע אַגריקולטורעלע ישובים אין ארץ־ישראל.

ירושלים. (א. י. ק.). —

פון די 250 יודישע פאַמיליען, וועל־כע די היגע ציוניסטישע עקזעקוטיווע האָט בדעה צו קאָלאָניזירען אין ארץ־ישראל אין פערלויף פון איצטיגען יאָהר, מיט די מיטלען פון קרן־היסוד, אויף דעם באָדען פון יודישען נאַציאָנאַל־פאָנד, איז אַ טייל שוין קאָלאָניזירט, און אין פערלויף פון די לעצטע 4 מאָנאַטען האָט דער אַגרי־קולטורעלער דעפּאַר־טאַמענט פון דער היגער ציוניסטישע עקזעקוטיווע פּראָוואָרגט די נײַע ישובים (דערונטער כפר ברוך) (רומענישע יו־דען פון מיטעלשטאַנד), תל־יהושע, אַ קאָלאָניע פון ספרדישע יודען, און די גרופּען „פינסק" און שרון), מיט פּו־טער, זריעה, לעבעדיגען אינווענטאַר, מילך־קיה, מיסט, בעראַקען א.ד.ג. אין דער אַלגעמיינע סומע פון איבער 4.000 פונט.

אין דער זעלבער צייט האָט דער דערמאָנטער דעפּאַרטאַמענט אויך פּער־זאָרגט די חסידישע קאָלאָניע מיט דעם נויטיגען אינווענטאַר, זריעה א. ד. ג. און האָט זעהר פיל מיטגעהאָלפען צום פּראָגרעס און דעם אויפבוי פון דער קאָלאָניע.

געהיימנישפולע פערשוואונדען

דער פּוילישער אַרטיסט סטעפאַן יאַראַטש.

לעמבערג, 23. (טעלעפאָניש). אין שטאָדט האָט געמאַכט אַ געוואַלדיגען רושם דאָס געהיימנישפולע פערשוואונ־דען פון דעם בעקאַנטען אַרטיסט סטע־פאַן יאַראַטש. זונטאָג איז יאַראַטש גע־קומען אין טעאַטער, זיך איבערגעטאָן און כאַראַקטעריזירט צו זײַן אַרויסטריט, פאַר דער פאָרשטעלונג האָט מען בע־מערקט, אַז יאַראַטש איז נישטאָ, צוליב דעם איז די פאָרשטעלונג אָבגערופען געוואָרען.

אין דער גאַרדעראָב פון אַרטיסט איז געפונען געוואָרען אַ בריף, אַדרעסירט צו דער טאָכטער. אין דעם בריף שרייבט יאַראַטש, אַז ער לאָזט איהר איבער אַ רינגעל, וועלכעס זי זאָל טראָגען אַלס אָנדענק נאָך איהם. יאַראַטש איז אַוועק פון טעאַטער אין זײַן סצענישען קאָס־טיום. ביז איצט איז נישט בעוואוסט, וואוהין ער איז אַוועקגעקומען.

אַמאָל און היינט.

פון אַ שמועס מיט׳ן רעדאַקטאָר פון ניו־יאָרקער „פאָרווערטס" אַב קאַהאַן.

אויף די פּאַריזער גאַסען האָט מען די טעג ווידער געקאָנט זעהען די טי־פּישע פיגור פון דעם רעדאַקטאָר פון ניו־יאָרקער „פאָרווערטס". שוין עטליכע און דרייסיג יאָהר ווי אַב קאַהאַן בע־זוכט רעגעלמעסיג די הויפּט־שטאָדט פון פראַנקרייך. ווי שטענדיג בעזוגט, ווי שטענדיג בײַם אויפנעהמען פרישע אײַנדריקען און זאַמלען פרישע כוחות, נאָר אין די האָר איז צוגעקומען אַסך זילבער און אַרום די שאַרפע אויגען עטליכע נײַע ליניעס.

— איהר רעדט וועגען דער לאַגע אין רומעניען? זאָגט ה׳ אַב. קאַהאַן. איך דערמאָן זיך, אַז אָט דאָ, אין פּאַריז, מיט אַכט יאָהר צוריק האָט דער רומענישער מיניסטער בראַטיאַנו בײַ מיר געבעטען, איך זאָל מיט איהם האָבען אַ אינטערוויו. נישט איך בײַ איהם האָב געבעטען, נאָר ער בײַ מיר. מורא געהאַט, אַז די יודישע פּרעסע אין אַמעריקע קאָן שאַטען ברענגען די אינטערעסען פון רומעניען און הײַנט? וואָס דאַרט שפּילט זיך גאָר אָב! און וואָס פאַר אַ הילפלאָזיגקייט אין די אַלע יודישע אָנשטרענגונגען! אַ קאָנ־גרעס אין גענף וועגען יודישע רעכט?! נישט וויכטיג, צי לואי מאַרשאַל וועט וועלען אָדער נישט וועלען, אַז דער קאָנגרעס זאָל פאָרקומען, אָבער האָט מען קראַפט צו ענדערען די לאַגע?

— ... איך האָב בעטראַכטען איצט אין פּאַריז פּורטאַט, דעם בעריהמטען פּיה רער פון די איטאַליענישע סאָציאַליסטען. ערשט מיט דריי יאָהר צוריק האָב איך איהם געזעהען אין מילאַנאָ. און וואָס פאַר אַ אומגעבונג האָט דער מאַן דאָרט געלעבט. ער איז דאָך געווען אַנ׳אמת׳ער צענטער פון דער גייסטיגער איטאַליענישער אַריסטאָקראַטיע. און נישט נאָר פון דער גייסטיגער. וואָס פאַר אַ קלאַנג דער נאָמען האָט געהאַט... מיט 36 יאָהר צוריק זענען מיר בײַדע געווען, נאָך גאָר יונגע אויף דעם סאָציאַליסטישען קאָנגרעס אין בריסעל. זײַן אײַנפלוס איז שטענדיג געווען אונגעהויער גרויס... איצט איז ער דאָ אין דער לאַגע פון אַ פּאָליטישען פליכטלינג. בערודעט... מען קאָן עס זיך פאָרשטעלען...

בשעת דעם שמועס בעריהרט מען הונדערט פערשידענע ענינים, ביז מען קומט צו דער אײַנוואַנדערונגס־פראַגע.

— ... ניין, איך גלויב נישט, אַז עס זאָלען זיך איצט ווען עס איז עפענען די טויערען פון אַמעריקאַ פאַר אַ ברייטער מאַסען־אײַנוואַנדערונג... זיכער האָבען אַ גרויסע ראָליע דערביי גע־שפּילט די איבערפילטע מיט אײַנגע־וואַנדערטע גרויסע צענטרען. די יודישע בעפעלקערונג פון ניו־יאָרק אַליין האַלט איצט נישט ווייט פון צוויי מיליאָנען... דאָס האָט געהאַט אַנ׳אײַנפלוס...

— וואָס פאַר אַ גרונד האָבען די רייד וועגען דעם וואַקסען פון אַנטי־סעמיטישען גייסט אין אַמעריקאַ?

— איך וועל אויף דעם ענטפערען אַזוי ווי איך האָב איין מאָל געענט־פערט מיט יאָהרען צוריק אין וואַרשאַ: דער אַנטיסעמיטיזם הויבט זיך אָן בײַם אַמעריקאַנער נאָך זעקס אין אַ וועגד, נאָך דעם ווי ער האָט שוין אָבגעטאָן זײַנע געשעפטען. פריער זעקס עקזיסטירט נישט בײַ איהם קיין פּראַ־גע וועגען נאַציאָנאַליטעט און ער ווערט זיך נישט אָפּזאָגען צו מאַכען געשעפ־טען מיט אַ יודען. אין אײַראָפּע הויבט זיך אָן דער אַנטיסעמיטיזם זעקס אינ־דערהיה... דאָס איז דער אונטער־שייד...

מיר פרעגען בײַ ה׳ אַב. קאַהאַן:

— האָבען עפּעס אַ גרונד די קלאַגע, אַז אויף אַמעריקאַ רוקט זיך אָן אַנ׳ערנסטער עקאָנאָמישער קריזיס? דער „פאָרווערטס" האָט עטליכע מאָל געשריבען דאָס יאָהר, אַז אין אייניגע אינדוסטריען איז שוין דער קריזיס דאָ. מען האָט אפילו געבראַכט דאַטען און ציפערען.

— איך בין נישט קיין גרויסער בע־וואונדערער פון דעם, וואָס מען רופט אָן מיט דעם נאָמען „די עקאָנאָמישע ווילסענשאַפט". מיר האָבען געזעהן ווי זעהר גרויסע גדולים פון דער וויסענ־שאַפט, וואָס האָבען אויך געאַרבייט מיט דאַטען און ציפערען און האָבען, ווי עס איז גוט בעקאַנט, נישט דער־זעהען די הויפּט־זאַכען... מען קאָן ציפערען דרעהען אַהער און אַהין... דער־ווייל זעהט עס ווייט נישט אויס ווי דער אָנהויב פון אַ עקאָנאָמישען קרי־זיס... (פּאַריזער היינט).

וועט קומען צו אַ גענעראַל־שלאַכט צווישען די פּאַרטייען, יעדע גרופּע וועט וועלען די וואַהל־אָרדינאַציע צו־פּאַסען און צושנײַדען אַזוי, ווי ס׳איז גינסטיג אין איצטיגען מאָמענט פאַר איהר, אַלע אָבער צוזאַמען צילען אָפּ־צונעהמען דאָס לשון בײַ די נאַציאָנאַ־לע מינדערהייטען און בעזונדער בײַ די יודען.

וואָס שייך יודישע פּאָליטיק — איז עס בכלל קיין פּאָליטיק נישט, מ׳לאַווי־רירט צווישען איין צד און דעם אַנדע־רען אין מ׳וואַרט ווער וועט עס זיך ווענדען וועגען עפּיס אַ טובה, פרי מ׳זאָל קענען עפּיס צוריק פערלאַנגען, די צייטען, ווען די יודען זענען גע־ווען דאָס צינגעל בײַ געוויסע אָפּשטי־מונגען, זענען שוין אָבער אַוועק און ס׳איז צייט, אַז די יודישע קלאַ זאָל זאָגען אַנ׳אייגען און זעלבסטשטענדיג וואָרט בנוגע דער איצטיגער אינערלי־כער פּאָליטיק פון פּוילען.

י. דאַנקין.

Dr. med. M. GLAZER
ul. ZIELONA Nr. 6
טעלעפאָן 45-49
הויט־ און וועגערישע קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 8—9.30, 12—2 און 7—8 אָב.

Dr. St. HEINRICH
ספּעצ. פאַר קינדער־ און אינערן־קראַנקהייטען.
פּאַמאַרסקאַ 10, טעל. 47-67
עמפּפאַנגט פון 4 ביז 6 נאָכמיטאָג, אויך אין זשאַכאָוויץ אין דער
Willa Sokołowskiego
obok dworca.

Dr. Z. Rakowski
ספּעציאַליסט פאַר אויערען־, נאָז, האַלז־ און לונגען־קראַנקהייטען.
קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9 טעלעפאָן 27-81
שפּרעכשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נעמט אויך אָן אין לעמבניצע ווערזשער 17 פון 10—11 און נ.מ. פון 2—3

דרינגענדע טעלעגראַמע!
מיטוואָך, דעם 22. יוני ד. י. 6 אַ זייגער אָוונט בײַ דער ציהונג פון דער 10. פּוילישער מלוכה־געלד־לאָטעריע אויף ווילטע־טיקיימס־בוועקען, איז דער גרעסטער הויפּט־געווינס
35,000 זל. געפאַלען בײַ אונז אויפ׳ן נומער 33.368
דער ה׳ בעזיצער פון דעם לאָס ווערט געבעטען צו מעלדען זיך אין אונזער אָפּטיילונג אין לאָדז, אָפּצונעהמען דאָס געווינס.
לאָדזער אָבטיילונג פון דער ווארש. קאָלעקטור
E. LICHTENSTEIN
Piotrkowska 72. :—: Telefon 56-68
(Gmach Grand-Hotelu). 701

דער דראנג נאך נסים / און די ערציהונג צום מלוכה-בעוואוסטזיין

פון דעפ. ד"ר י. ראזענבלאט

מ'איז ברוגז אויף א"י. מ'איז ברוגז פארוואס ס'פליסט נישט מיט מילך און האניג; פארוואס יעדער יוד, אפילו דער ארימסטער קען דארט נישט לעבען גליקלעך און צופרידען; פארוואס יעדער געשעפטסמאן, אפילו דער אומפעהיגער, אפילו, ווען ער מאכט די אומפארנינפטיגסטע אונטערנעמונגען האט נישט פון זיי קיין גרויסען פראפיט און מ'איז אין כעס אויף דעם, וואס יעדער מענש יעלכער זוכט ארבייט און קען זי אין ערגיץ נישט געפינען בעקומט דארט נישט גלייך קיין בעשעפטיגונג, אפילו יו־ען זענען אונצופרידען דערמיט, וואס מ'איז דארט צו וועהניג פרום, דער צווייטער בעקלאגט זיך, אז ס'הערשט דארט א לינקע אריענטאציע; אנדערע ווידער וואלטען גערן געזעהען דארט די באלדיגע פערווירקליכונג פון סאציאלע אידעאלען.

יודען, וועלכע זענען אין די לעצטע פאר יאהרען פאלשטענדיג ברלות געווארען ביי אלע מעגליכע געשעפטען, רעגען זיך אויף, ווען זיי הערען אדער זעהען, אז אימיץ האט אין א"י אויך פערלוירען א ביסעלע געלד. ענגלאנד, דייטשלאנד און אלע אנדערע לענדער איז עס דערלויבט צו זעהען ביי זיך יאהרענלאנג מיליאנען ארבייטסלאזע מענשען, קיינער וואונדערט זיך נישט און רעגט זיך דעריבער נישט אויף; אבער אויף א"י האט מען שטארק פעראיבעל ווען דארט הערשט ווייט א פערהעלטנישמעסיג קורצער צייט א פעראיבערגעהענדע ארבייטסלאזיגקייט אין דער בוי-בראנזשע.

מ'האלט פאר א נאטירליכע דערשיינונג, אז אפילו פוילען, וואו די אינדוסטריע עקזיסטירט שוין זייט כמעט הונדערט יאהר, איז נאך נישט אין פיל הינזיכטען קאנקורענצפעהיג מיט אויסלאנד. פון א"י האלט מען פאר מעגליך צו פאדערען, אז יעדע אונטערנעהמונג, וועלכע ווערט געגרינדעט אפילו אהן גענוגענדע מיטלען, מיט אונגענוגענדע פאך-קענטנישען זאל שוין אויף מארגען בליהען און זיין בכח ארויסצושטויסען די אימפארטירטע ארטיקלען.

אלע ביז'ן היינטיגען טאג קאלאניזירטע לענדער זענען נישט געווען אומשטאנד מעהר או פצונעהמען, ווי העכסטענס 4-5 טויזענד מענשען א יאהר, הגם היינטער די קאלאניסטען זענען געשטאנען רייכע מוטער-לענדער, שטארקע רעגירונגען, וועלכע האבען אויסגעגעבען אויף די צוועקען אונגעהויערע סומען געלד, אויף א"י איז מען אין כעס און מ'וידעלט דערפאר, וואס אין משך פון 6 יאהר האט עס אריינגענומען נאר 80.000 יודען און נאר פערדאפעלט די דארטיגע יודישע בעפעלקערונג, די רעעמיגראציע פון אלע אימיגראציאנס לענדער איז א נאטירליכע ערשיינונג און זי שטייגט מאנכעסמאל ביז צו 40 און זאגאר ביז צו 50 פראצ.; און בעציהונג צו א"י האלט מען עס פאר א קאטאסטראפע, ווען אין די לעצטע 2 יאהר זענען צוריקגעקומען 10 ביז 15 פראצענט. די לעצטע 3–4 חדשים וויזען ערשט אן א רעפיציט פון דער איינוואנדערונג.

די פרעטענזיעס זענען אזוי פערשידענארטיג, אז ס'איז זיי אוממעגליך אויסצוציילען, אבער א ממייסטען רעגען זיך אויף די דאזיגע יודען, וועלכע האבען מיט א פינגער נישט גערירט, וועלכע האבען קיין גראשען נישט געגעבען, כדי אויפצובויען דאס אייגענע לאנד. די וואס האבען געבראכט די גרעסטע קרבנות, וועלכע זענען אהין געפאהרען כדי אויפצוריכטען די יודישע מלוכה, און וועלכע האבען געמוזט צוליב פערשידענע סבות צוריקקומען, די טראגען זיך ארום מיט'ן געדאנק ביים גינסטיגען מאמענט צוריקצוקעהרען, אבער די יעניגע, וואס זענען די גאנצע צייט זייט צעהנדליגער יאהרען געווען אייזקאלט פאר'ן ציוניסטישען אידעאל, גראד די האבען פלוצלונג אין זייערע הערצער דערפיהלט א הייסען צופלוס פון רחמנות פאר די צושטערטע עקזיסטענצען און ביילען זייערע פויסטען געגען א"י.

אין דער רוסישער ארמיי זענען בעת דער לעצטער מלחמה געפאלען איניגע הונדערט טויזענד יודען, קיינעם פון זיי און אויך נישט זייערע נאהענסטע איז נישט איינגעפאלען צו פרעגען, פאר וואס און פאר ווען זענען געבראכט געווארען די שרעקליכע קרבנות. גאנצע שטעט זענען פערברענט און פערניכטעט געווארען, די רייכסטע מענשען זענען געווארען ארימעלייט — ביי קיינעם שוועבט נישט אויף אין געדאנק, צו וועלכען צוועק, צו וועלכען יודישען צוועק איז דאס אלץ נויטיג געווען. פאר א"י איז גליקליכערווייזע זעהר וועניג יודיש בלוט פערגאסען געווארען און אומגליקליכערווייזע האבען זעהר וועניג רייכע יודען זייערע פערמעגענס פערלוירען פאר'ן לאנד, און כמעט יעדער פיהלט זיך בערעכטיגט אויפצוציילען די קרבנות, וועלכע א"י האט געפאדערט פונ'ם יודענטום.

די היינטיגע בעציהונג צום נאציאנאלען פראבלעם בעווייזט א זעהר טרויעריגע ערשיינונג: מ'אידעאליזירט די נאציאנאלע פרייהייט מיט דעם מאטעריעלען נוצען, וואס זי איז בכח צו ברענגען דעם יחיד: מ'בעטראכט די אייגענע זעלבסטשטענדיגקייט פון געשעפטליכען שטאנדפונקט.

קיין שום טייל, פון וועלכע דאס היינטיגע פוילען בעשטעהט, האט נישט געמאכט קיין גוט געשעפט ביי דער ענטשטעהונג פון דער פוילישער מלוכה אלע ווירטשאפטס-געביטען האבען געליטען פון דעם אפרייסען זיך פון די פראווינצען אין דייטשלאנד, עסטרייך, רוסלאנד. קאנגרעס-פוילען האט פערלוירען זיין גרעסטען און בעסטען אפזאץ געביט; דער פויזענער לאנדווירט האט לייכטער און טייערער פערקויפט זיינע פראדוקטען אין פריהערדיגען דייטשלאנד; דאס זעלבע גילט פאר ביידע גאליציעס; אבער קיין איינציגען פאליאק וועט עס נישט איינפאלען פונ'ם דאזיגען שטאנדפונקט צו קאלקולירען זיין נאציאנאלע זעלבסטשטענדיגקייט, יעדענפאלס וועט ער נישט בעזיצען די חוצפה, די דאזיגע געדאנקען אפען ארויסצוזאגען, ווען זיי זאלען איהם אפילו קומען אין קאפ.

אויף'ן פלאץ דעלא-קאנקארד אין פאריז שטעהען מארמארנע ביוסטען וואס סימבאליזירען אלע פראווינצען פון פראנקרייך. נאך דער קאטאסטראפע פון 1870 יאהר, ווען פראנקרייך האט פערלוירען עלזאס און לאטארינגען, איז דער ביוסט פון די דאזיגע פראווינצען פערהילט געווארען אין שווארצער קרעפ און איז אזוי געשטאנען 48 יאהר. אין 1918 האט מען די דאזיגע קרעפ ארונטערגענומען, נאכדעם ווי ביידע פראווינצען זענען צוריק פעראייניגט געווארען צו פראנקרייך. אראפצונעמען דאס שטיקעל קרעפ האט געקאסט פראנקרייך 2 מיליאן געפאלענע און נאך א גרעסערע צאהל אינוואלידען, אויסער דעם — הונדערטער מיליארדען קריגסקאסטען און פערוויסטונגען פון גאנצע פראווינצען, וואס זייערע שטעט און דערפער זענען פערשוואונדען פון דער ערד.

פרעגט א פראנצויז, צי איז דאס שטיקעל קרעפ, צי איז דער גאנצער ביוסט ווערט געווען דעם דאזיגען פרייז, אויף 100 פראנצויזען וועלען 100 ענטפערען — יא!

און ביי אונז יודען רעכענט מען אויס, צי א יודישע קאלאניע אין א"י איז ווערט דאס געלד, וואס מ'האט אויף איהר אויסגעגעבען, — די דאזיגע קאלאניעס, אין וועלכע צעהנדליגער טויזענדער בליהענדע יודישע יוגענד האבען מיט זייער שווייס, מיט זייער ענטוזיאזם געשאפען בליהענדע גערטנער אלס אימפאנירענדע ביישפילען, וואס דער יודישער נאציאנאלער שעפער איז בכח ארויסצוברענגען.

די קליינליכקייט און קרעמערישער גייסט געהט אזוי ווייט, אז מ'פערגינט נישט די פאר פונט געהאלט דעם פיאנער, וואס דינט אלס יודישע באמטער אין א"י, די בעאמטע אין אלע לענדער פון דער וועלט ביז צו די מאנארכען מוזען נעהמען געהאלט, דאס פערשטעהט אונזער יוד און געפינט עס פאר נאטירליך, אז ער צאהלט פאר דעם שטייערען, אבער אז א יודישער בעאמטער, וועלכער ארבייט אין א"י נישט נאר מיט'ן מוח, נאר אויך מיט דער נשמה, וועלכער איז נישט פערזיכערט אויף פאלען פון קראנקהייט און טויט, בעקומט פאר זיין ארבייט דעם לוין, — דאס קען א יוד נישט בעגרייפען.

מיר יודען האבען זייט טויזענדער יאהרען פערלוירען יעדען געפיהל און פערשטענדניש פאר נאציאנאלע זעלבסטשטענדיגקייט און גראד די דאזיגע שיכטען אין וועלכע ס'זענען אממייסטען פערשפרייט דער משיח געדאנק ווייזען ארויס אם וועניגסטען א מלוכה געפיהל. ס'איז נישט קיין וואונדער: טויזענדער יאהרען שקלאפעריי פערניכטען פאלשטענדיג פעלקער, דאס איז טאקי דער יודישער נס, וואס מיר זענען נישט אונטערגעגאנגען אונטער'ן דרוק פון די פערהעלטנישען, אבער דעם מלוכה-געפיהל בעזיצען מיר נישט און אפט פערשטעהען מיר איהם זאגאר נישט.

די אונגעהויערע איבערמענשליכע אויפגאבע, וועלכע דער ציוניזם האט זיך געשטעלט בעשטעהט אין דעם, וואס ער וויל דערוועקען אינ'ם יוד דאס בעוואוסטזיין צום פרייען לעבען, וואס ער וויל פון די פערוועלקטע רעשטלעך פון אמאליגען פאטריאטיזם מאכען א בליהענדיגען געוויקס. דאס איז א שווערער פראבלעם, כמעט אן אונמעגליכע, אין דעם איז אבער די אייגענטימליכקייט פון דער יודישער ראסע, מעגליך צו מאכען אוממעגליכע זאכען. פון אלגעמיין מענשליכען שטאנדפונקט איז עס די ערהאבענסטע אויפגאבע אין א פאלק פון שקלאפען איינצופלאנצען די ליבע צו א פרייער זעלבסטשטענדיגקייט.

איינמאל איז דער דאזיגער עקספערימענט געמאכט געווארען—אין מצרים, און ער איז געלונגען, ער איז אויך געלונגען צום צווייטען מאל. און אז ער קען געלונגען האבען מיר שוין היינט רעאלע בעווייזען: פערגלייכט דעם יוד פון א"י און פון חוץ לארץ און איהר וועט זעהן, אז די אויפגאבע קען פערווירקליכט ווערען. די נכטיגע גלות-געבויגענע פלייצעס גלייכען זיך אויס פלוצלונג אויף דער פרייער לופט פונ'ם אייגענעם לאנד. דער שטענדיג ציטערנדיגער גלות יוד ווערט א דרייסטער, אונערשראקענער קעמפער אין די א"י-בערג; דער יוד, וואס בעגנוגענט זיך א'בערעל מיט שיריים, בעקומט דארט דעם אפעטיט צו זיצען ביים טיש. דאס נפש, וואס רעכענט שטענדיג אויף רחמנות, בעקומט דארט די לוסט צו דיקטירען זיין אייגענעם ווילען די מעכטיגסטע פון דער וועלט.

שוין די פסיכישע אומוואנדלונג, וועלכע איז פארגעקומען אין די מוחות פון צעהנדליגער טויזענדער יודען, דער פאקט, אז ס'איז פאראן א שטיקעל ערד, וואו די יודען פיהלען זיך אלס אנ'עמבריאן פון א מלוכה, דאס דאזיגע בעווייזט, אז דער ציוניזם איז א רעאלער פאקט.

נאר איין בעדינג — דאס יודענטום טאר נישט פערלאנגען פון א"י מעגליכע נסים — דאס יודענטום מוז בעגרייפען, אז אפילו די וועלט איז פלוצלונג נישט געשאפען געווארען. ס'איז נויטיג צייט, כוחות, מוט און — וואס ס'איז דאס וויכטיגסטע — דער ווילען צום מלוכה-לעבען.

PIEGI
plamy i wątrobiane radykalnie usuwa krem i mydło
LESCHNITZER'A

אריגינעלע פרעפאראטען פון דער מאהרען-אפטייק ברעסלוי, צו בעקומען אין די אפטייקען און סקלאד-אפטעקשנעס. קרעם זל. 3.15 זייף זל. 2.30 וואו ס'איז נישט צו בעקומען, צו ווענדען זיך דירעקט צו
Aptekarz Drancz i S-ka Bielsko

יוליוש סלאוואצקי

צום אריבערפירען פון זיין קערפער קיין פוילען

פון ד"ר וילהעלם פאלעס

אין א פאר טאג ארום וועט מען אין דער קעניגליכער קברים-הייל, אויפ'ן וואוועל אין קראקא קובר זיין דעם קערפער פון יוליוש סלאוואצקי.

אין א בריף צו זייגעם א גוטען פריינד, צו קראשינסקין, האט סלאוואצקי דערצעהלט א לעגענדע: ווי אזוי דער בלינדער פאעט האמער האט געזונגען א שעהן ליד און ווי די ים-כוואליעס האבען זיך צו איהם צוגעהערט. עס האט זיך דעם פאעט אויסגעדאכט, אז דאס הערען איהם נישט די ים-כוואליעס, נאר א גרויסער המון מענשען, וועלכער האט זיך צוזאמענגעקליבען, כדי צו הערען זיין הערליכען געזאנג. ווען האמער האט זיין ליד געענדיגט און נישט דערהערט קיין אפלאדיסמענטען, האט ער פערשטאנען, אז ער האט נישט געהאט קיין צוהערער, און אנ'אויפגערעגטער האט ער אריינגעווארפען זיין הארפע אין ים אריין. די כוואליעס האבען אבער די הארפע צוריקגעבראכט צו האמער'ס פיס.

אויף אזא אופן בעצייכענט זיין בעציהונג צו דעם איצטיגען דור יוליוש סלאוואצקי.

דאס בעסטע קונסט-ווערק געפינט נישט אין דער געזעלשאפט קיין אפקלאנג.

איצט וואלט זיך שוין סלאוואצקי נישט געקענט בעקלאגען. אז ער „מוז אויף קברים זיצען, שטומע הארפעס האבען, און צוהערער טויטע".

ער האט ערצויגען א גאנצען דור פון פאעטען; פון איהם שטאמען אסניק און קאנאפניצקא; די סטרונעס פון זיין הארפע קלינגען מיט א מעכטיגען אפקלאנג ביי דעם פראכטפולען אנטי-ראמאנטיקער — וויספיאנסקי.

סלאוואצקי דאס איז דער איינזאמסטער און טרויעריגסטער פון די פוילישע פאעטען, אבער ער האט זיך שטענדיג אפגעגעבען א דין־וחשבון אז „מיין צוקונפט און נצחון וועט קומען נאכ'ן טויט".

ער איז געווען איינער פון די נביאים, וואס האט נישט אין ביטערען אמת געשליידערט אין פנים פון זיין פאלק.

ער האט געהאט דאס רעכט דערצו, ווייל א גאנצע רייהע פון זיינע ווערק זענען געווען א פועל-יוצא, די גרעסטע ליבע צום פאלק.

נישט אלטענדיג אויפ'ן דראנג צו רוהם, וואס האט געשטאמט ביי איהם פון דעם געפיהל פאר אינערליכען ווערט, האט ער מתפלל געווען צו גאט, אבער נישט פאר דער אייגענער טובה-וועגען „זיי זיך מוחם נישט איבער מיר, נאר איבער פוילען האב רחמנות!"

ער האט פונדעסטוועגען נישט געוואלט קיין, אונטערדריקעריש, שליאכטיש פוילען, נאר א פאלקסטימליך דעמאקראטיש פוילען —

אזא פוילען האבען נישט געקאנט אויספורעמען אזעלכע פיהרער, וועלכע ער האט געהאלטען פאר שלוחים פון ג'ה'ום. ער האט געטרוימט וועגען דעם, ער זאל זוכה זיין צו זעהן כאטש איין ברוסט צוגעשניטען נישט לויט א מאס פון א שניידער, נאר לויט'ן פערנעהם פון פיריאס'ן, מיט א הערץ וואס איז געווען איבערגעפולט מיט גרויסער ליבע שאפט, האט ער געטרעדעלט און געשטורעמט נישט נאר געגען פוילען, נאר אויך יענע וועגפיהרער פון דער געזעלשאפט, וועלכע האבען דאס לאנד געבראכט צו ירידה.

„ווען איך בייס אבער, בייס איך מיט מיין הארצען!"

אויב אבער ער האט זיין ספעציעלע הארציגקייט נישט ארויסצווייזען צו יעדען, נעהמט זיך עס דערפון, וואס ער האט לחלוטין קיין יודען נישט געקענט. דעריבער האט זיך איהם אויך דער רעטשמער יאנקעל פון „זלאטא טשאשקא" אויסגעוויזען אלס אזא, ווי ער האט איהם געשילדערט.

אין דעם לעצטען פעריאד אבער פון זיין שאפונג, אין דער טאוויאנסקי-תקופה פיהרט ער אריין אין „קשיאנדז מארק" יהודית'ן, די בת מלכה פון יהודה'ס שטאם, וועלכע שענקט אוועק פאר פוילען איהר גאנץ צירונג, און טראגט איהרע נקמה-געפיהלען, וואקסט זי אויס אין א נביאה.

סלאוואצקי האט מיט דער טיפסטער ליבע ליב געהאט די ביבעל ובפרט דעם תנ"ך, אין וועלכען ער האט זיך מיט התלהבות מתעסק געווען אין דער שווייץ אין איטאליען און אין ארץ ישראל.

די השפעה פון דער ביבעל אויף סלאוואצקין איז א ריזיגע.

די ביבעל האט אביסעל צושטרייט זיין טרויער, וועלכער איז געווען דער גרונד-קאלאריט פון זיין נשמה.

נישט קיין סך פאעטען אין דער ליטעראטור פון ציוויליזירטע פעלקער קענען זיך גלייכען מיט איהם אין הלכות קינסטלערישער בעגייסטערונג, טיפע געדאנקען, רייכער פאנטאזיע, און געניאלער דורכדרינגונג אין די טיפסטע טיפעניסען פון איבערערדישער פאנטאזיע אין אויפהויבען זיך אין די הימלען פון גייסט מיט דער נישט פערגלייכבארער שעהנקייט פון דער שפראך, מיט דער פארביגער, בילדליכער און בעגייסטערטער, וועלכער גיט איבער יעדער ריר, יעדער איטער פון דער נשמה.

דער יושר האט געזאגט:

דער קעניג פון דער פאעזיע וועט רוהען אין דעם קעניגליכען קברים-הייל!

ה. ד. נאָמבערג אין געמויזעכץ

(ארום א ליטעראַרישען סקאַנדאַל)

פון משה בראָדערזאָן

ניט-נאָר עס זענען דאָ אַזעלכע אַלטע יודישע אַקטיאָרען, נאָר אַזוי איז עס מיט דער גרויסער מעהרהייט יודישע אַקטיאָרען און טעאַטער-אונטערנעהמער בכלל:

זיי האַלטען, און זענען דערין איבערצייגט, אַז אַזאַ לעבענס-פּיעסע, ווי לאָמיר אָננעהמען, „געלד, ליבע און שאַנדע", אָדער „אוקראַינער קרבנות" און ווער ווייסט נאָך ווי זיי הייסען דאָרט — אַז אָט אַזעלכע סצענע-מאכלים, וואָס איך וויל ניט, ווי זיי צו קוואַליפיצירען, און וואָס עס איז'ט פון זיי מיט אַ מאָדנעם אונ'ערטרעגליכען פוילען שווייס-ריח, זענען עס די ריכטיגע זאַכען אויפ'ן אָרט —

אַז דאָס, גוטער ברודער, זענען עס די ריכטיגע טעאַטער-פּיעסען, („מעדעא" איז אַ פיינער פּיעסע!" — האָט זיך אַנומעלט אויסגעדריקט אַ יודישער אַקטיאָר) אַז דאָ, מיינע טייערע, איז זיך דאָ וואו אויסצושפּרייטען, דאָ איז געגעבען געוואָרען די ריכטיגע געלעגענהייט צו ווייזען סחורה...

וואָס שייך גאָסקי'ן הירשביינ'ען אַש'ן, איז — נעקסטם!

ס'איז אַ פּרוטה ניט ווערט! ס'איז „ליטעראַטור", און ס'איז אַ וואויל מאכל פאַר „יאָלדען" (איידעל געזאָגט) פאַר די „משוגעים" פון די צייטונגען וואָס מען דאַרף זיי דאָך עפּעס אויך צוּוואַרפען אַמאָל אין אַ יובל, אַ גיט איז מען דאָך חיות ניט זיכער — מען ליגט דאָך, רחמנא לצלן אין זייערע הענד...

און אַז דער אויבערשטער העלפט, און אַ „ליטעראַרישע" פּיעסע נעהמט ניט אויס ביי זיין עקספּלואַטאַנט ר' משה'לע ט-ס, ווי דער זעלבער אַקטיאָר רופט די ברייטע פּראָסטע טעאַטער-מאַסע (ביי אַנדערע הייסט עס — צירק המון) ליכיקט ער, דער פּרימער מענש, דער יודישער אַקטיאָר, פּאַטשט זיך אין ווייכען בייכעל, בעקרוינט מיט אַ דצוויזיקע פון אַמעריקאַנער געלד, און נעהמט נקמה אין די גרויסע קריטישע מוחות פון „היינט" און „מאָמענט" וואָס אַ קונסט-טעאַטער ווילט זיך זיי... אַ פייער זאָלט זיי!.. קונסט-שמונסט!

די דאָזיגע לייט זענען — פאָלקסטימליך, אַזוי צוזאָגען, זיי האַלטען דעם דופק פון בעבעטע און נאַוואָליפּסקאַ, זיי זענען אַליין דאָרטיגע הייםישע, זיי זענען געוואַרפען צו די טויזענד טעמ'ען און ריחות פון פּרימיטיווער טעמפּקייט; ביי זיי — אַז אַ פינף-יאָהריג קינד אויף דער בינה ווענדעט זיך צום טאַטען מיט אַזאַ תּמימ'ער קשיא, ווי — „פאַטעניו, איז עס וואָהר, אַז איך בין אַן אומגעזעצליך קינד?" — איז עס רעכט.

אַז דאָנ'ער קוואַקע'ען מאַכען אַ פּאָגראָם אויף יודען, און שמעלען זיך דערנאָך קוועק, און זינגען אַ צוזאַמען מיט די פּאָגראָמירטע אַזאַ מין זמר'ל אומצייטיגער, ווי „אונזער תּורה'לע, אונזער בורא לע!" איז עס אויך רעכט...

און אַז אַ „יאַנקעלע'ס" ברודער, דער רוסישער זעלנער מיט'ן טלית קטן אין דרויסען זאָגט אויף דעם פּאָנצעוואַ טען גראָף: „איך אָנזעהן גאַרטען וואַקסען קינדער אַבאָבלעס (ביבעלעס אויף דייטש) זאָגן דערפון בלומען" — אַז ער זאָגט דאָס און כּמו דאָס, איז דאָך, דער יודישער אַקטיאָר גאָט די נשמה שולדיג: אַזוי פאַרשטעהט ער עס, אַזוי פיהלט ער עס — אַזוי איז די מדרגה פון זיין נאַציאָנאַלען פּענדען, און מ'קען צו איהם קיין סך טענות ניט האָבען...

סוף כּל סוף שטעהט דאָך דער אינטעליגענט, וואָס איז פון איהם אויסגעוואַקסען, וואָס איז פלייש פון זיין פלייש, און וואָס האָט גע'ירש'נט זיין פּרימיטיווע טעמפּקייט — סוף כּל סוף שטעהט דאָך אונזער דורכשניטליכער אינטעליגענט ניט העכער פון איהם, און ס'איז דאָך שוין, למשל, ניט קיין קוריאָז, ווען אַ רעדאַקטאָר פון אַ גאַר-גאַר גרויסער אַמעריקאַנער יודישער צייטונג בענוצט ניט מחמת מאַרקס-און-מאַרקסיסטישער סאָציאַליסטישקייט דאָס וואָרט „גאָט", פערבייטענדיג עס מיט דערפאָלג אויף „נאַטור"...

דהיינו, ווען ער דאַרף זאָגען: — „גאָט האָט מיר געהאָלפען", זאָגט ער: „די נאַטור האָט מיר געהאָלפען"...

און ס'איז גוט אָהן „גאָט" אויך —

און ווען ס'וואָלט ניט געווען אונזער אייגענער שלים מזל, וואָלטען מיר אויך געלאַכט, ווי דער פרעמדער עסטעט, וואָס דאָס אַלץ איז אונזער לעבען ווייזט זיך איהם אויס צו זיין עקזאָטיש און גראָטעסק, פּונקט ווי די נאַזבענדער ביי שוואַרצע מענשען-פרעסער...

קעגען וואָס אַלץ איז עס געזאָגט געוואָרען?

אָט קעגען דעם טאַקי, וואָס דער קלאָהרסטער קאָפּ אין אונזער גרויסער שריפטשטעלער-משפּחה, פאַר וועלכען איך האָב דעם גרעסטען דרך ארץ — אַנטקעגען דעם, וואָס ה. ד. נאָמבערג — איך ווייס ניט פאַרוואָס און פאַרוואָס-האָט, פערפאָלגענדיג אויף זיין אייזערנער לאָגיק און גרויסען ערנסט, איצט געפונען פאַר נויטיג אויסקאָכעמלען זיך אין דער מאָטב... פּאָזיציע פון דעם אויבען, צום ביישפּיל-געבראַכטען יודישען אַקטיאָר, וואָס פּאַטמאַקעוועט זיך מיט דעם „געלד, ליבע און שאַנדע" פון אונזער נאַטוראַליסטישע נעבעכלעכע און נעבעכ'ק אין דער ליטעראַטור.

אויף ווי ווייט איך פערשטעה עס, איז עס שוין דער צווייטער מאָל מיט נאָמבערג'ן:

צום ערשטען מאָל איז עס געווען מיט זיין באמת סקאַנדאַליעזען, בליינדען מאמר וועגען דעם מאָסקווער יודישען קאַמער-טעאַטער, וועלכען ער האָט געמאַכט אויסצודרעהען, און —

איצט מיט'ן נאַרישען סקאַנדאַלכל אין די ד'אמות פון דעם וואַרשאַווער ליטעראַטען-פאַראיין — אַ מעשה מיט אַ פּראָווינצער יונגעמאַן, וואָס האָט אָנגעשריבען אַ פּאַרעווע לידער-בינעל, און בראָיט בזעת אַפּו שווער און ביטער בראָיט.

*

די מעשה דערפון איז אַזאַ:

וועגען דעם דאָזיגען יונגעמאַן, וועלכער איז אַ דאַנק אַ קליינשטעטל-דיגען פּאַטאַלעט, און — לאָמיר זיך ניט נאַרען — בלויז אַ דאַנק דעם! — אַריין אין דעם פּענטעאָן פון דער יודישער ליטעראַטור, אַוואַנזירט, אַם וועגען דעם דאָזיגען יונגעמאַן האָט אַ צווייטער יונגערמאַן אָנגעשריבען און אָפּגעדרוקט אַן אומגינסטיגע רעצענזיע.

זאָל עס אַזוי ניט טרעפען, ווי עס טרעפט.

און אַז עס טרעפט שוין יאָ — איז מה רעש?

נו, האָט דער „געליטענער" זיך אַרופגעכאַפּט אין וואַרשע, אַריין אין דער רעדאַקציע, וואו ס'איז וועגען איהם געווען געדרוקט די צופעליגע רעצענזיע און אַריינגעלאָפּט אַ גרויסע אַריין אַ פּלפּשל יאַדיגע...

מילא, איז עס אויך אַ קוריאָז — אַ בולטע'ער סימן פון אַ טיפּוס און אַ בראַטמאַן, און גלייכצייטיג — אַן אַנטיקער פאַר אַ רעפאָרמער פון אַ צייטונג, וועלכער קאָנט אַזעלכע זאַכען אויף שגיות

אָבער, גוואַלד געשריגען, וואָס האָט זיך דאָ אַריינגעמישט דער קלוגער נאָמבערג?!

ואתא שרייבערתא — איז געקומען נאָמבערג, און זיך אָנגענומען דעם זעלבסטמערדער'ס קרוודע, און בעווייזען שוואַרץ אויף ווייס, אַז קריטיק איז ביי אונז געוואָרען הפקר, אַז ווער עס האָט נאָר אַ האַנד מיט אַ פּוס שרייבט ביי אונז רעצענזיעס! (ליבער, טייערער, קלוגער נאָמבערג! ווי האָט איהר געוואַגט אַזוי צו נישט-צו-מאַכען דעם מלוכה'שען יודישען קאַמער-טעאַטער, וואָס האָט אַזעלכע מומחה'ס אַרום זיך, ווי סטאַניסלאַווסקי, גראַנאָווסקי!? ווי האָט איהר, ביי אייער ערנסטקייט געזעהן די פּלוי און דעם העלפאַנט ניט בעמערקט?! ווי האָט איהר עס געקאָנט פערזעהן אַזאַ הימעל-גרייפענדען טאַלענט, ווי וואָספי-מיכאָעליסעס?!)

איז זיין טעמפּערונג און גרימצאָרן, נאָמבערג'ס געווען אויף אַזוי ווייט אויסגעהאַלטען, אויף וויפיל ער האָט געדערט, אַז צו שרייבען קריטיק דאַרפען מענשען דערצו בערופענע, געהעריג קוואַליפיצירטע, „טעכנען", ווי מען רופט אַזעלכע מענשען אין רוסלאַנד, אָבער —

שרייבען סתם — פּונקט, ווי רעדען, קען דאָך קיינער (חוץ פּאָליציי, פאַרשטעהט זיך) קיינעם ניט פאַרווערען...

מען פאַר קיין מילער ניט פאַרשטעקען, און אַז אַלע אידיאָטען פון מענשען-געשלעכט וואָלט מען פאַרשפּאַרט די מילער, וואָלטען דאָך אַ סך, זעהר אַ סך לעבעדיגע נפשות דערשטיקט און דערוואָרגען געוואָרען, און דאָס וואָלט דאָך געווען געגען די כּללים פון אַלע קאָנסטיטוציעס, און טאַקי זעהר ניט הומאַניטאַר!

און איהר זענט דאָך אַוודאי אַ צער בעלי החיים, קלוגער נאָמבערג, אייגענער פון די פינף מיליאָנען יודען בני רחמנים, סאַ פאַרוואָס זאָלט איהר דוקא וועלען אומברענגען פון דער וועלט די לעבעדיגע פּינקעלשפּיינ'ס, פּאַסטינגס, ראַפּאַפּאָרט'ס, און ווי נאָך זיי הייסען דאָרטען, וועלכע זענען גוטע מענשען, וואָס נעהמען אויף זיך די טרחה פון ליינען ביכלעך, (ניט מיר, להבדיל, יודישע האַראַמשנע שרייבער...) און וואָס, אַז זיי ליינען, ווילען זיי זיך אַ ביסעל אַרויסרעדען אַ קרענק פון האַרצען, ווי שלום עליכם'ס יוד ביים דאָקטאָר.

זיי ווילען זיך אַרויסרעדען, ליטעראַריש אַרויסרעדען, איז, אדרבה, פאַרוואָס דען ניט?

זיי קענען זיך טאַקי רעדען, און מיר קענען.. ניט הערען!

אמת, די דאָזיגע בחורים האָבען אַ גרויסען חסרון, וואָס קען אַן אַמביציעזען לכען מענשען אויפ'עגען, און אַרויסברענגען פון די כּלים, ווי נעמליך: זיי, די אַבסאָלוט-ניט-בעהאָוונטע וועלען אייך קיינמאָל ניט זאָגען: „דאָס און דאָס געפעלט מיר יאָ, אָדער געפעלט מיר ניט", נאָר זיי וועלען שטענדיג אויפ'ן אויג, אויף זייער שטאַרק-קורצזיכטיגען אויג מעסטען און וועגען, אַנאַליזירען און קאָנקלודירען: „דאָס און דאָס טויג יאָ פאַר אַלעמען, אָדער טויג ניט פאַר אַלעמען".

ניט געזעסענדיג אויף אַ האָהר פון עץ הדעת אין דיכטערישען גאַרטען, מחמת, געוויינליכער אומאינטעליגענטקייט און פשוט'ער אומאָנשטענדיגקייט — אורטיילען זיי: „גוט-שלעכט".

אָט'אָ דאָס איז פּאָסקודנע, וואָס פּאָסקודנע הייסט!

און אין דער מיאוס'ער מעשה זענען ביי אונז פּמעט אַלע געלעגט. איך ווייס ניט אויף ווי-ווייט איהר אַליין, קלוגער נאָמבערג, זענט פריי פון אָט אָ דער ריקוזפּטלאָזיגקייט...

איך זאָל אָנרופען נעמען?

נעהמט אַזאַ, לויט מיין מיינונג, געשמאַקען שרייבער, ווי י. י. זינגער, און גיט איהם אַ גוטען טרייסטל, וואָס איהר ביי איהם פּאַקען אַ מורא'דיגען אַרטיקעל וועגען דעם „דיבוק" אין „הבימה", אַנ'אומגעלומפּערטען מאמר וועגען ערענבורג'ן מיט אַ סך מיאוס'קייט אַלס צולאָג...

און איך, למשל, ווייס אַז מיין טאַטע ר' מאיר בן משה עליו השלום האָט זעהר ליב געהאַט איילבירטען (מאַסלינעס), ער האָט זיך ממש דערלעקטירט מיט זיי; און איך, זיין זוהן, ר' משה בן מאיר, אַז איך דערזעה די זעלבע איילבירטען, ווערט מיר פינסטער פאַר די אויגען, און עס הויבט מיר אָן צו קעהרען די גרינע גאַל.

נו, פרעג איך אייך, קאָלעגע נאָמבערג, זענען דעריבער טאַקי איילבירטען קאַטעגאָריש גוט, אָדער קאַטעגאָריש שלעכט...

— אָט, זאָג איך, לאָמיר איבערלאָזען דעם איילבירט-פּראָבלעם פאַר איילבירט-אַנאַליזיקער, פאַר ספּעצען, און — מיין טאַטער, אַ ליכטיגען גן-עדן זאָל ער האָבען, וועלען זיי אַוודאי אויך אויבען שמעקען, און מיר, צו לאַנגע יאָהר, וועלען זיי אונטען — ניט שמעקען...

*

האָט מיט דעם זעלבען רעכט, קאָלעגע נאָמבערג, וואָס איהר האָט געשריבען וועגען טעאַטער, און אפשר מיט אַ גרעסערען, קאָלעגע אהרן צייטלין געשריבען וועגען דעמזעלבען ענין.

סוף כּל סוף האָט ער זיך דאָך בעניצט מיט אייער געווער, מיט אייערע אַרגומענטען, און אַזוי-ווי איהר האָט איהם... ניט דערשלאָגען, פּונקט אַזוי האָט ער אייך... ניט דערשלאָגען.

און אַ גרויסע עוולה איז עס פון אייער זייט, אַלס מיושב'דיגען, אַלס עלטערען, וואָס איהר קלייבט זיך ניט פיינאַנדער אין מענשען, פּונקט אַזוי ווי דער יונגער אהרן צייטלין.

אייך געפעלען אין דער גאַנצער יונגער יודישער ליטעראַטור פיער שרייבער-שטעלער: שטערן, קולבאַק, האַראַנשיק, און ווער דער פערטער איז, געדענק איך ניט, נו —

און אהרן צייטלינען געפעלט ניט נאָמבערג...

איז גוט! וואָלט איך שוין למען השלום מסכים געווען: מענשען זענען דענקערווייז — זיי וועלען זיך נאָך אַרויסקוקען און אַריינקוקען.

דער אומגליק איז אָבער, וואָס עס האַנדעלט זיך ניט בלויז וועגען יאָ געפעלען, ניט-געפעלען, נאָר — וועגען פּסק'ענען און מקיים פּסק זיין...

וואָס טוט זיך דאָ, רבונו של עולם?!

ווי פערלירט מען אַזוי די קעפּ? ווי פערלירט מען עס אַזוי שנעל יעדער מאָס פאַר מאָקט?

אהרן צייטלין מאַכט פון אייך אַ זעראָ, קאָלעגע נאָמבערג, און איהר אַליין מאַכט אַוועק מיט דער האַנד אַלע אונזערע אָנשטרענגונגען, אַלע פּרובען, אַלע וואָגונגען, אַלע דערגרייכונגען...

דעם ריזיגען שפּריין פאָרויס!

„ליטעראַרישע געמויזעכץ" פּסק'ענט איהר מיט איין פעדער-שטריך. איהר רעדט עפּיס מיט אַ מאָרנעם ניט-אייער קול:

„גאָט איז מיין עדות — זאָגט איהר — איך האָב עס ניט געוואָלט אָנריהרען. מ'איז מיר דערווידער צו האָבען דערמיט צו טאָן! וואָס וואָלטסטו געוואָלט מויזעכץ! צי האָב איך דיר געשטערט צו געמויזעווען?"

און ווייטער זאָגט איהר:

„די קאָמישע זייט בעשטעהט אין דעם, וואָס איך האָב דערמאָהנט פיער נעמען פון טאַלענטפולע מענשען — און די נעמען פון די רוישענדיגע טאַלענטלאָזיגקייטען האָב איך ניט דערמאָהנט".

איז עס בפירוש ניט קאָמיש, קאָלעגע נאָמבערג, נאָר טראַגיש, ווען איהר מיינט אַזוי, אַז צוליב דעם זאָל עמיצער האָבען פּראַציגעל אויף אייך, און אַז צוליב דעם זענט איהר (איך פאַראַפראַזיר אייך) שוין „אַריינגעצויגען געוואָרען אין אמת'ן געמויזעכץ אַריין און פערלירען דאָס טייערסטע, וואָס אַ מענש (ובפרט איהר!) קען פאַרמאָגען: קלאָהר, העל צו טראַכטען, און אָנגעהויבען זיך צו זידלען", אָנשטאָט — צו קאָנטראָלירען זיך גופא, אָנשטאָט אַרויסצוקריכען פון דעם דאָזיגען שווייסיגען געמויזעכץ, און בעגריסען מיט דער פולער ברייטקייט פון געפיהל פון אַלעם גוטען, רחבות'דיגען, פולבלוטיגען, אמת-דיכטערישען, וואָס אונזער יונגע, פּרעכטיגע דיכטונג האָט געבראַכט נאָך דער ערשטער פּרץ-תּקופה!

*

דער פערפוילטער פּראָווינצער אַקטיאָר — און ביי אונז זענען אין דער הויפּט-שטאָט אויך די אַקטיאָרען פּראָווינצער! — האַלט זיך פעסט ביי זיין „מאַמע פון דער וועלט", ביי „ליאָוועט מאַלאָדיעץ", ביי „מלפה'לע סאַלדאַט" א. ד. ג.

ער איז איבעראַשט פון אַ „דיבוק"-טריאומף, און ער איז גרייט צו האַלטען די גאַנצע וועלט פאַר יאָלדען, פאַר... שווינדלער, פאַר — ווי איהר, נאָמבערג, פּעריכּרט — „קליינליכע ליטעראַטען אינטערעסען, פאַר איך דיר, די — מיר"...

הלמאי נאָמבערג — איינער פון אונזערע בעסטע שכל'דיגסטע, אינטעלעקטועלסטע האָט זיך איינגעקלעמערט אויף אַזאַ פּאָזיציע — איז פאַר מיר אַ רעטעניש!

נאָך אַ גרעסערע רעטעניש איז עס פאַר מיר, ווי די אויסטערלישע עקשנות פון דעם אינמואַנטיווען ווייסענבערג'ן, וועלכער מאַכט זיך אויך צו... צו שאַנד און צו שפּאָט —

און לטובת וועמען?

לטובת וועדער דער פּראָווינץ, וואָס רעדט אַזאַ לשון, ווי —

„איך וועל רעאַגירען מיט קאָנדראַ-לענצען (קאָנפּעקוועכצען) אויף אייער נידערטרעכטיגע אינטערס-טעאַטער".

אַזוי רעדט איצט, לויט קאָלעגע נאָמבערג, די פּראָווינץ.

זי זאָגט אָבער אויך, אַז —

„פּראָפּאָרציאָנעל, און פלוס מינימום איז עס ריכטיג" —

און אָנשטאָט אַלע „פ"ייען מיט עינקלען אַזוי מען, זאָגט זי „פ"ייען...

— אַ, אין דעם איז שוין שולדיג נאָר דער בחור הזעצער אַליין, אַ געזונד אין איהם, ווייל ער זעצט אַלץ, וואָס מען גיט איהם נאָר, און ער איז ניט מקפּיד אויף דעם פּינטעלע אַנ-מיטאַן —

אונזער „פּינטעלע יוד", וואָס מאַכט אונז צו אַזעלכע עגמת נפש'ן און איז אָנגעפּיקעוועט מיט מיאוסע מיטפערשטענדענישען!

WSZELKI
BÓL GŁOWY
USUWA NIEZAWODNIE
PROSZEK OD BÓLU GŁOWY
DLA DOROSŁYCH Z MARKĄ
„SOWA"
APTEKI
ST. HAMBURGA i S-ki
w ŁODZI
DO NABYCIA WSZĘDZIE

לאָדז, 24-טען יוני 1927

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז, 24-טען יוני 1927

אַ דור פון יורשים

פון ש. ניגער

פאַרוואָס איז אַזוי אומעטיג אין אונזער געזעלשאַפטליכער אידעען-וועלט? פאַרוואָס איז אַזוי גרוי אונזער געזעלשאַפטליכער געדאַנק, אונזער פובליציסטיק? ווערטער, קולות, קללה'ס זענען איצט ביי אונז דער איינציגער אויסדרוק פון „טעמפּעראַמענט". וואו זענען די שטילע און טיפע קוואַלען מיט געדאַנקליכען עקסטאַז? אפשר זענען זיי דאָ ערגעץ; מיר זעהען זיי נישט.

מיר פיהלען אַ צערודערונג אין די מאַסען, צווישען די יודישע אַרבייטער: דאָרט האָט עפּעס אויפגעוואַכט, דאָרט רייסען זיך צום לעבען נייע אומרוהיגע כחות. עפּעס ביעלט זיך דאָרט און עפּעס ווערט געבוירט; אָבער אויך דאָרט איז די ענערגיע נאָך אַ רויע, מיט אַ שטומען געשריי. ווען ווערט פון דעם געשריי אַרויס אַ וואָרט, נישט ווערטער? דערווייל האָט זיך דער אימפּעט פון דעם מאַסען-אויפברויז געלאָזט פיהלען נאָר אין אונזער פּראַקטישען לעבען, נישט אין דער וועלט פון אונזער געזעלשאַפטליכען דענקען. נייע טוערס זענען אויפגעקומען. (אויך נייע טומלערס). עס פעהלט אָבער גייסטיגע, אינטעלעקטועלע פיהרערשאַפט.

נאָך מעהר פעהלט זי אין אַנדערע יודישע מחנה'ס. און נישט נאָר אין אַמעריקע, אויך אויף יענער זייט ים, אין דער אַלטער היים. האָט זיך לאַנג שוין נישט געוויזען אין דעם יודישען לעבען קיין פּרוּוענליכקייט, וואָס זאָל האָבען אַ נייעם צוטריט אויף די אַלטע פראַגען, אָדער כאָטש אַ נייעם צוגאַנג צו זיי. עס זענען דאָ אָנהענגער פון כל'ערליי אַלטע שיטה'ס. עס זענען דאָ ציוניסטען און סאָציאַליסטען, יודישיסטען און העברעאיסטען, אָרטאָדאָקסען און רעפאָרמאַטאָרס. עס איז נישטאָ קיין נייע (און אַפילו נישט קיין בעניימטע) שיטה.

אַלע אונזערע געזעלשאַפטליכע אידעאָלאָגען, אַלע די, וואָס האָבען פאָרמולירט און געפּרעדיגט ביי אונז נייע געזעלשאַפטליכע פּראָגראַמען זענען אָדער אויסגעשטאָרבען, אָדער זיי לעבען אויפ'ן חשבון פון זייער פערגאַנגענהייט. קיין נייע גייסטיגע פיהרערשאַפט איז נישטאָ. מען הערט נישט קיין ניי וואָרט.

אַלץ, וואָס ווערט ביי אונז געזאָגט און געשריבען, אַלע אונזערע מינדליכע און שריפטליכע דעבאַטעס, אַלע אונזערע סכסוכים און מחלוקות'ן דרעהען זיך אַרום פּרטים, אַרום בייזאַכען, קיין נייער עיקר ווערט נישט אַרויסגעזאָגט, ווערט נישט בעלויכטען, ווערט נישט אָנגערירט.

וועגען די עיקרים פון אונזער געזעלשאַפטליכען און נאַציאָנאַלען לעבען האָט פילאָזאָפירט אחד-העם, „היסטאָריזירט" דובנאָוו, געשריבען זשיטלאָווסקי. וועגען זיי האָבען פּאָלעמיזירט און געקעמפט זיך די פיהרערס פון בונד, פון די ס. ס., פון די פּועלי ציון. זענען בעשאַפען געוואָרען אַזעלכע גאַנצע און פערענדיגטע אידעאָלאָגיעס, ווי אחד העמיזם, העברעאיזם, אויטאָנאָמיזם, יודישיזם, בונדיזם, סאָציאַליסטישער ציוניזם, פּועלי-ציוניזם א. ד. ג. אָבער דאָס איז געווען אַלץ מיט אַ דור אָדער מיט צוויי דורות פריהער. פון יענעם דור אָדער פון יענע דורות זענען געבליבען שיריים. נעהרען זיי גייסטיג דעם היינטיגען דור. וואָס וואָלט ער געטון אָהן זיי? ער אַליין האָט נישט אַרויסגעגעבען פון זיך קיין איין מענשען מיט אַן אייגענעם יודיש-געזעלשאַפטליכען געדאַנקען-גאַנג.

קיין איין נייער פובליציסט האָט זיך נישט בעוויזען, וואָס צו זיין נאָמען זאָל צוגעוואַקסען אַן „איזם" וואָס זיין נאָמען זאָל זיין אַ פּראָגראַם, אַ געזעלשאַפטליכע פאָן. קיין איין אָרגאַניזאַציע איז נישט געשאַפען געוואָרען, וואָס זאָל האָבען אַזאַ ברייטען און אַלץ אַרומנעמענדיגען אני-מאמין, ווי עס איז געווען דער ציוניזם, דער בונדיזם, דער פאָלקיזם.

ניי איז דער קאָמוניזם אויף דער יודישער גאַס, אָבער ער איז דאָך נישט אויסגעוואַקסען פון דעם יודישען לעבען, פון דעם יודישען געזעלשאַפטליכען געדאַנק: ער איז אַ פּראָדוקט פון דעם וועלט קריג און דער גרויסער רוסישער רעוואָלוציע.

אַ פּרוּוו ווערט געמאַכט צו שאַפען ביי אונז אַ נייעם — רעליגיעז-אָריענטירטען — ראַדיקאַליזם, אַ מין נייעם סאָציאַליזם, אָבער ס'איז דערווייל נאָר אַ פּרוּוו.

מען האָט שיר נישט געמאַכט אַ נייעם „איזם" פון „אָרט": „אָרטיזם"! אָבער מאַקע אָט דאָס ווייזט, ווי אָרעם און ווי שוואַך, נעבעך, אונזער דור איז א י ד ע אָ ל אָ ג י ש! אַז עס איז רעכט געוועזען צו נעמען אַ פילאַנטראָפּיש-געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציע און מאַכען פון איהר אַן אויסגאַנגס-פּונקט פאַר אַ שיטה, פאַר אַ „וועלט אַנשויאונג".

עס וואָלט דאָך אָבער געווען אַ בלבול צו זאָגען אויף אונזער דור, אַז ער איז אַן עקר. ניין, ער איז אויף זיין שטייגער שאַפונגספעהיג. ער איז רייך אין פּלענער, אין פּראָיעקטען, אין פּראַקטישע אונטערנעהמונגען.

ער האָט דורכגעפיהרט גרויסע, קאָלאָסאַלע יודישע הילפס-אַקציעס. אין דער צייט פון דער מלחמה און אין דער נאָך-מלחמה-צייט. ער האָט גענומען זיך און געמאַטערט זיך צו פערווירקליכען די גרויסע אידעע פון יודישער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע אין פערשיידענע לענדער פון מזרח-אייראָפּע. ער האָט געשאַפען אַ ברייטע נעץ פון נייע יודישע דערציהונגס און בילדונגס-אינסטיטוציעס אויף יענער זייט ים און ביי אונז אין אַמעריקע. ער האָט זיך פערמאָסטען צו מאַכען אַ ווירקליכקייט פון דער באַלפור-דעקלאַראַציע, פון דעם חלום וועגען „אַ יודישער היים" אין פּאַלעסטינע. ער האָט זיך נישט אָפּגעשראָקען פאַר דעם גרויסען און שווערען פּלאַן פון דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין סאָוויעט-רוסלאַנד. ער האָט זיך געשטעלט פאַר אַן אויפגאַבע צו רעאַליזירען די רעכט פון דער יודישער נאַציאָנאַלער מינדערהייט אין פ. ס. ס. ר. ער שטעלט זיך איין פאַר דער בירגערליכער גלייכבערעכטיגונג פון די רומענישע, פּוילישע, ליטווישע און אַנדערע מזרח, אייראָפּעאישע יודען. ער איז קורץ, פול מיט פּ ר אַ ק ט י ש ע און אָ ר ג אַ נ י ז אַ ט אָ ר י ש ע ר ענערגיע. ער יאָגט זיך נאָך דעם פ ו י ג ע ל ע, וואָס פליהט נאָענט צו דער ערד און לאָזט זיך כאַפּען. דער אָ ד ל ע ר אין ה י מ ע ל — דער ווייטער און ברייטער געדאַנק — בעהעט איהם נישט אָן. עס איז אַ דור פון מעשים, נישט פון אידעען.

עס איז אַ דור, וואָס האָט זיך אַ סך אָנגעליטען און איז אַ סך אויסגעשטאַנען. אַ דור, וואָס האָט פערזוכט דעם טעם פון הונגער און נויט. אַ דור וואָס האָט געקוקט דעם טויט אין די אויגען אַריין און געראַנגעלט זיך מיט'ן מלאך המות אויף די שלאַכט-פעלדער און בעת דעם בירגער-קריג אין רוסלאַנד און בעת די פּאָגראָמען אין אוקראַאינע. אַ דור, וואָס אין שווערען קאַמף פאַר'ן נפש איז ער צו פערהאַרטעוועט (און אפשר אויך צו פערגרעבט) געוואָרען צו פיהלען אַ טעם אין דענקען און אין פילאָזאָפירען. אַ דור וואָס די רויע, נאַקעטע, עלעמענטאַרע ווירקליכקייט האָט זיך אַראָפּגעלאָזען אויף איהם מיט אַזאַ שווערקייט, אַז ער קאָן פון איהר נישט לויז ווערען. ער איז אַזוי פון איהר פערבלענדעט געוואָרען, אַז ער קאָן פון קיין שום אַנדער זאַך אַ חוץ איהר, נישט טראַכטען.

ער איז דורך די ברוטאַלע קלעפּ פון לעבען אויסגענוכטערט געוואָרען און ער וויל נישט טרוימען, וויל נישט פאַנטאַזירען. נאָר פאַקטען ווירקען אויף איהם. נאָר מעשים קאָנען איהם צופרידענשטעלען.

ער האָט זיך אויפגעהאָדעוועט אין אַ לופט פון חורבן, פון צעשטערונג, איז זיין דורש — בויען.

דערפאַר איז זיין טיפּישער פאָרשטעהער נישט דער טעאָרעטיקער, נאָר דער חלוץ, נישט דער טרוימער, נאָר דער פּראַקטיקער.

איז אפשר דערפאַר אַזוי בלאַס אונזער וואָרט און אַזוי אָרים אונזער געזעלשאַפטליכער געדאַנק.

עס איז אויסגעפאַלען אויף אונזער גורל צו זיין בלויז די אויספיהרער פון דער צוואה, וואָס עס האָט געשריבען דער פריהערדיגער דור.

זענען מיר אין אַ מאָדנער (און אפשר גאָר אין אַ טראַגישער) לאַגע: אויפטוער, פּיאָנערען אין פּראַקטישען געזעלשאַפטליכען לעבען, זענען מיר אין דער וועלט פון געדאַנק — י ו ר ש י ם...

מיר טוען מעהר, ווי דער פריהערדיגער דור פאַר יודיש, פאַר העברעאיש פאַר פּאַלעסטינע, פאַר דער יודישער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע אין גלות, פאַר יודישער ערד-אַרבייט, אָבער די אידעען פון יודישיזם, פון העברעאיזם, פון פּאַלעסטיניזם, פון גלותיזם, די אידעען האָבען מיר נישט געשאַפען. מיר האָבען זיי געקראָגען בירושה פון דעם פריהערדיגען דור.

דער איינפלוס פון היסטעריע

אויף פערברעכען און זעלבסטמאָרד

אַ גרויסער פּראָצענט פון די פערברעכער זענען היסטעריקער. אָבער לויט דער מיינונג פון פּסיכיאַטאָרס ווערען פערברעכענס דאָך זעלטען בעגאַנגען אונטער דער השפעה פון היסטעריע. לאָמיר די דאָזיגע מיינונג בעלייכטען מיט איינציגע פאַקטען: ווי בעוואוסט איז פאַראַן אַן אויסדרוק: „דאָס אַנטלויפען אין דער קראַנקהייט", דאָס איז אַ צושטאַנד, ווען אַ מענש וויל קראַנק צו ווערען, ווייל איהם איז איבערדריסיג דאָס לעבען, אין דערמיט בענוצען זיך אָפט מענשען, וואָס אייגענטליך איז זיי דאָס לעבען נישט איבערדריסיג, נאָר דער דאָזיגער צושטאַנד ברענגט אָפטמאָל נוצען, למשל סימפּאַטיע, בעוואונדערונג, אַ שטורעם פון מיטלייד און אַפילו געלט און בילליגע קוראָרטען.

אין בעלגיען איז געווען אַזאַ מין „קראַנקער", וועלכער האָט יאָהרען לאַנג געקראָגען ווייין אויף קהל'שען חשבון, ערשט נאָכ'ן פערלויפען פון אַ סך יאָהרען, האָט מען אויסגעפונען, אַז איהם פעהלט גאָרנישט און, אַז מען האָט פערזאָרגט אַ געזונטען מענשען מיט קהל'ישען ווייין. דאָס איז אַפילו נישט קיין פערברעכען, אָבער אויף יעדען פאַל זייער אוממאָראַליש. אָט אַזעלכע בעטרוגען בעגייען די היסטעריקער זעהר אָפט. דאָס זענען נערוועזע פּסיכיש-מינדערווערטיגע מענשען.

אָפטמאָל קומט פאָר, אַז אַ פערברעכער קומט אין אַ שווערע סיטואַציע און דאָס ברענגט איהם אויף דער אידעע צו רעאַגירען היסטעריש, ד. ה. צו אימפּראָוויזירען היסטערישע אָדער עפּילעפּטישע אַנפאַלען. פערברעכער-היסטעריקער איבערראַשען זעהר געהרען דעם ריכטער מיט טעאַטראַלישע משוגעת'ן. אַזאַ פערשוין בענעמט זיך פונקט, ווי ער וואָלט האָבען פערלוירען דעם זכרון און קען זיך בשום אופן נישט דערמאָנען אָן זיין פערברעכען. מאַנכמאָל צושטערט ער אַפילו די גרויסע פערהאַנדלונגען דורך אַ פלוצלונגען היסטערישען אַנפאַל, וועלכען ער האָט זיך גענוי אויסגערעכענט.

איך געדענק אַ פאַל וואָס איך האָב בייגעוואוינט אין דאַנציג ביי אַ געריכטס-פערהאַנדלונג אין דער יונגער אָנגעקלאָגטער, אַ געזונטער יונג, פלוצלונג אויסגעבראָכען אין אַ מורא'דיג געיאָמער, עס איז אוממעגליך געווען איהם צו האַמעווען. סוף כל סוף האָט מען געמוזט אונטערברעכען די זיצונג און דעם כלומר'שטען היסטעריקער מיט געוואַלד אָפּגעפיהרט אין תפיסה. דערביי איז ער געווען פולקאָם געזונט און האָט דעם שווינדעל געמאַכט מיט דער אויסרעכענונג, אַז מען וועט איהם האַלטען פאַר מינדערוועהרטיג און מען וועט איהם מילדער בעשטראָפען.

אַן אינטערעסאַנטער פאַל האָט אַמאָל פּאַסירט אין בערלין אויף דער אָנקלאַגע-באַנק זענען געזעסען צוויי יונגע לייט, וועלכע זענען בעשולדיגט געוואָרען אין אַרויסגעבען פאַלשע געלט. פלוצלונג אין מיטען פון דער פערהאַנדלונג, האָט איינער פון די אָנגעקלאָגטע אַראָפּגעוואָרפען די טורמע-קליידער, אַרונטער אין זאַל און נאַקעטערהייט אָנגעהויבען אויסצופיהרען אַ ווילדען טאַנץ, מיט געזאַנגס-מוזיק און זשעסטיקולאַציע, די געריכט דינער האָבען זיך געוואָרפען אויף איהם, אָבער זיין ווילדער פאַנטאַסטישער טאַנץ און זשעסטיקולאַציע האָט זיי אָפּגעשראָקען. סוף כל סוף האָט מען איהם געבונדען און אָפּגעפיהרט. אויך דער פאַל איז כאַראַקטעריסטיש פאַר אַ סימולירטע היסטעריקע, כדי צו מילדערן די שטראָף אָדער כדי צו מאַכען סענסאַציע.

עס זענען אָבער אויך פאַראַן געבוירענע היסטעריקער. בשעת אַ ווינער בעגעהט קרימינעלע חטאים, האָט ער שוין אַן אייגענע ספּעציאַליטעט, וועלכע צייכענט איהם אויס אין דער פערברעכער-סביבה. דער דאָזיגער טיפּ ליבט בכלל דאָס נישט עכטע, געשווינדעלטע, ער זוכט זיך אויס אַ ראָליע און שפּילט זיך ווי אַ שויספּילער און זיין גרעסטע פרייד איז די סענסאַציע און די ווירקונג, וואָס זיינע מעשים רופען אַרויס ביים עולם.

אַ בולטער משל צו דעם איז דער פעריהמטער רויבער שפּרוך. ווי בעוואוסט, האָט שפּרוך אין פאַרגאַנגענעם יאָהר אין מיטען העלען טאָג, אין דער בעלעבטסטער גאַס אין בערלין, אויסגעראַבעוועט אַ יובעלירען-געשעפט. אויף דער געריכטס-פערהאַנדלונג האָט ער געהאַט אַ גלענצענדע שטימונג און זיך ווייניג וואָס געקימערט, וואָס איהם שטעהט בעפאָר אַ לאַנגע טורמע-שטראָף. די דרייסטע רויבעריי איז ער בעגאַנגען בעת'ן אַ מאָמענטאַלען אַנפאַל.

נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס ער האָט געהאַט נישט קיין שווערען לעבען האָט ער דריי מאָל געוואָלט בעגעהן זעלבסטמאָרד, נישט ווייסענדיג פאַרוואָס. דאָ פיהלט מען שוין זעהן היסטערישע פעראַנלאַגונגען. די לוסט נאָך סענסאַציע מערקט מען אויך ווייטער בעת זיין רעדע. כמעט דריי שעה האָט ער גערעדט און שטענדיג צוגעפּוצט זיין רעדע מיט פערשיידענע קלינגענדיגע אויסדרוקען, ווי למשל: „טשאַנג, טשינג", „טאַם-טאַם" א. א. זיין בעדערפעניש נאָך אַ טומעל איז אַזוי גרויס, אַז ער האָט יעדע רגע צוגעקלאַפּט מיט'ן האַנט אויף'ן באַריער. בשעת מען האָט איהם אַרויסגעפיהרט אין מיט'ן זאַל, כדי ער זאָל בעווייזען, ווי ער איז אַריינגעדרונגען אין מאַגאַזין, האָט ער צוערשט געפּאַטשט מיט די הענט ווי דאָס איז אָנגענומען אויף די ירידן ביי די וואַנדער-צירקען. דעם שטאָס אויפ'ן יוּוועליר האָט ער נאָר אָפּגעגעבען, כדי צו מאַכען „טאַם-טאַם" — ער זאָגט „אָן טאַם-טאַם" קען איך גאָר נישט אויסטאָן. די גרעסטע שמחה איז פאַר איהם געווען צו לייענען די צייטונגען, וואו ער האָט געזעהן זיין נאָמען מיט פעטע אותיות.

כאַראַקטעריסטיש איז אויך, וואָס ער האָט פאַר'ן אַרעסטירען אָפּגעשיקט צו זיינע כלות די שמוקזאַכען, כדי זיי זאָלען זעהן, וואָס אַ פייער „קאַוואַליער" ער איז. פאַר איהם איז דאָס אינטערעסאַנטסטע דער פּועל-יוצא פון מאָט; ד. ה. די אומצעהליגע בעאַמטע, וואָס האָבען זיך בעשעפטיגט מיט זיין פּראָצעס, זשורנאַליסטען, צייטונגען, בילדער...

צו די הויפּטפיגורען פון די היסטעריקער געהערען די „שווינדלער" און „אינטריגאַנטען".

אין אַ טורמע קאַמער זיצט אַ שלאַנקער בעוואוסטער יונגערמאַן מיט גוטע מאַנירן. לויט זיין אויפפיהרונג און זיינע נייגונגען איז ער אַ טיפּ פון אַ „יוגענטליכען ליבהאַבער". אָט איז זיין געשיכטע: ער איז דער ליבלינג פון דאַמעס, סטענאָגראַפיסטקעס און פערקויפערינס. אַזוי ווי די פערקויפערינס זענען מאַטעריעל בעסער געשטעלט ווי די סטענאָגראַפיסטקעס און דאַמעס, האָט ער זיך מעהרסטענס אָפּגעגעבען מיט זיי און האָט אויך געמאַכט כסדר הייראַטס-אָנגעבאָטען און יעדעס מאָל גענומען דערפאַר. די פערקויפערינס בענקען שטאַרק נאָך פאַמיליען-גליק און האָבען אַזעלכען דערפאַר זעהר גערן אויסבעצאָהלט מיט געלט, וואָס זיי האָבען פערמאָגט — ביז ער איז פערשוואונדען. דער פּועל-יוצא פון זיינע „פערלאָבונגען" איז פאַר איהם געווען אַ לאַנגע טורמע-שטראָף, אָבער ווי ער איז נאָר אַרויס פון דער טורמע אַרויס, האָט איהם ווידער בעהערשט די תאוה מיט טעמע. אַ טאָג טוט ער דאָס אָט אַנדערש: ער אָרדענט איין אין דער נאָהענטער שטאָט אַ רייהע לעקציעס און די זאַלען זענען שטענדיג פולגעפּאַקט מיט'ן פּאַרנעמסטען פּובליקום.

ער רעדט וועגען דער הייראַט אַזוי, אַז די רעכטע פּרעסע איז בעגייסטערט פון זיין מאָראַלישער ריינקייט. די דאָזיגע רעקלאַמע איז שוין גענוג, כדי פון דאָסניי אָנצוהויבען זיין אַלטען „געשעפט" די הייראַטס-שווינדלערייען מיט די קליינע פערקויפערינס. צום סוף מוז ער ווידער אַריין אין טורמע, פון וואַנען ער איז נישט לאַנג אַרויס.

פּ-ן.

בערדיטשעוו

איינדריקען פון אַ רייזע איבער רוסלאנד

פון י. י. זינגער

איבערגעדרוקט פון „פאָרווערטס“ מיט דער ערלויבעניש פון מחבר.

בעקאַנטע און פריינד האָבען מיך אפילו אָפּגערעדט צו פאָהרען קיין בערדיטשעוו.

— ניטאָ וואָס צו זעהן — האָט מען מיר געזאָגט.

לבּ׳ם האָבען געמאַכט שפּאַס:

— צו וואָס פאָהרען קיין בערדיטשעוו, אַז איהר זענט שוין געווען אין מאָסקווע..

נאָר איך האָב ניט געפאָלגט און יאָ צוגעפאָהרען קיין בערדיטשעוו. און איך האָב זיך איבערצייגט, אַז צווישען מאָסקווע און בערדיטשעוו איז נאָך אַן׳אונטערשייד, און גאָר אַ היבשער...

טויטליך, געשטאָרבען בערדיטשעוו.

אין צוג, וואָס פאָהרט פון קיעוו קיין בערדיטשעוו, איז שיטער אין גאַנצען וואַגאָן זיבען בלויז נאָך צוויי פערזאָן. עפּעס אייגער אַ דייטש, אַן׳אינזשעניר, וואָס האָט בעזוכט רוסלאנד צוליב געשעפט, ווי ער דערצעהלט מיר, און אייגע אַ דאמע, וואָס פאָהרט צוריק קיין אויסלאַנד. דאס און אַלץ. אלוּאָ, בלויז אויסלענדער.

אין בערדיטשעוו שטייג איך אויס איינער אַליין. קיין איין לעבעדיגער מענש שטייגט ניט אויס אויסער מיר. אַן׳אלטער מאַן מיט אַ ווייסער שעהנער באָרד, אַ „נאָסילשטשיק“, טראָגט אַראָפּ מיין רייזע-קאָפער.

— עס איז ניט צו שווער פאַר אייך? — פרעג איך איהם.

— ניטשעוואָ! — זאָגט דער אלטער און סאָפּעט שווער.

דער אלטער פעראינטערעסירט מיך. ביי זיין גאַנצען „רוסישען“ הלוך, מיט די „וואלאקעס“, מיט׳ן פעלץ איז ער עפּעס ניט קיין רוס. די אויגען גלאַנצען ביי איהם מיט אַזאַ עכט-יודישען גלאַנץ.

— אַ יוד? — פרעג איך.

— וואָס דען? — זאָגט דער אַלטער.

עס איז שבת, נאָר דער אַלטער יוד מיט דער גרויסער ווייסער באָרד אַרבייט ווי אַ גאַנצע וואָך. ער איז טרעגער אויפ׳ן וואָגזאַל.

פאַר דער רעוואָלוציע זענען אין רוסלאַנד צווישען די באַהן-טרעגערס ניט געווען קיין יודען. לויט זיין גאַנצען אויסזעהן, לויט זיין בכבוד׳ען פּנים, זעהט אויס, אז דער אַלטער האָט אַלע זיינע יאָהרען געטווס האָבען אַ סך אַ שעהנערע פּרנסה. איצט איז ער אַ באַהן-טרעגער, בעמיהט זיך צו כאַפּען אַ רייזע-טאַש פלינק, געשיקט כדי צו פערדעקען די עלטער און שוואַכקייט.

— ניטשעוואָ — זאָגט ער — אבי מ׳אַ. סאַושירען זאָלען זיין.

נאָר קיין פאַסאַושירען זענען ניטאָ, אויף די גאַסען איז אומעטיג אין בערדיטשעוו. אַ סך חורבות שטעהען, — סמנים פון מלחמה און בירגער-קריג די סוחרים און קרעמערס דרעהען זיך ארום פאַר די טירען פון זייערע קראָמען מיט אראָפּגעלאָזטע קעפּ.

קאלט! — זאָגען זיי מיט׳ן בערדיטשעווער לשון — קאָלט...

איך געדענק זיי פון אַמאָל, די בערדיטשעווער סוחרים, קרעמער און משרתים, אַ פרעהליכע קאמפּאַניע איז דאָס געווען. שטעהענדיג ביי די קראָמען, פלעגען זיי אַמאל אפטון כל׳ערליי שפּיצלעך און שמר-שטיקלעך: חוזק מאַכען פון אַ פויער, אָפּנארען אַ קליין שטעטעלדיגען קונה, בעריידען אלע ווייבלעך און מיידלעך. בערדיטשעווער זענען אַלעמאַל געווען לצים, גרייט געווען פאַר אַ גוטען וויץ דעם אייגענעם טאַטען צו פערקויפען, און פרעהליך איז מען געווען שטענדיג אראָפּגעבראַכט חונים, זינגערס.

איצט זענען די סוחרים, קרעמער קרעמערלעך און משרתים ניט פרעהליך. די קאָמפּראָמעטירווען פרעסען אויף

מיט אויסלאַנד האַנדלען קען מען ניט שמוגלען סחורות פון יענער זייט גרעניץ קען מען ניט, די גרויסע גאַרבער-איינגעמער זענען ניטאָ, — צופאָהרען, צולאָפען, קבצנים געוואָרען אָדער זיצען אין טורמע; קיין מעקלערס, פערמיטלערס דאַרף מען ניט. די גרויסע גאַרבעריען געהערען ניט מעהר צו פּאָלעבאַטים — און עס גלוסט זיך ניט לאַכען.

בלויז עטליכע מאַכען אַ וויץ, אויף יוצא צו זיין.

— חבר טאָווארישטש — זאָגען מיר עטליכע יונגען וואָס שטעהען ביי אַ קראָם — איהר וועט אפשר פערקויפען אייער פּאַלטאָ?...

דער באַלאַגאָלע, וואָס פיהרט מיך מיט אַ קליינגעריי צום האָטעל מ׳שטייגס געזאָגט, ווייל צוויי רובעל פאַר׳ן וועג.

— טאַמער פאָהרט שוין עמיצער — זאָגט ער — זאָל מען לאָזט עפעס האָבען.. ניטאָ קיין פּאַסאַושירען.

און עטליכע יודען, וואָס בעטען ניט צו דערמאָהנען ניט זייערע נעמען און ניט אפילו זייער אויסזעהען, ווילען, איך זאָל זיי דורכאוים

זאָגען, צי אויסלאַנד וועט טאַקע ניט מאַכען קיין אָרדנונג מיט די „באַסיאַקעס“.

מיט זעקס יאָהר צוריק, זייענדיג אין רוסלאַנד, האָב איך אָפט אַזעלכע ווערטער געהערט. איצט, האָב איך געגלויבט, הערט מען מעהר ניט אַזעלכע וואונשען. אין בערדיטשעוו האָב איך עס פון עטליכע יודען געהערט.

די אורזאַכע? — אַן׳אלטע געשיכטע: געווען אַמאָל רייך, געהאַט פערמעגענס. איצט איז מען אָרים, ניטאָ פון וואָס צו לעבען, שטייערען דאַרף מען צאָהלען, און די. וואָס האָבען ניט, זעצט מען איין.

איינער אַ יוד האָט אפילו ארויסגעזאָגט אַן׳אָריגינעלע מיינונג — כּוֹח פּאָגראָמען. קומענדיג צו רייד, אַז ביי אַן׳ענדערונג פון דער רעגירונג קען קומען צו פּאָגראָמען, האָט ער געזאָגט:

— אַ פּאָגראָם איז אַ פּאָגראָם! — אַז דער פּאָגראָם הערט אויף, קען מען דערנאָך לעבען...

ווען איך הער עס ניט אַליין וואָלט איך עס בשום אופן ניט געגלויבט.

נאָך אַלץ אַ יודישע שטאָדט בערדיטשעוו, איצט נאָך אפשר מעהר יודיש, ווי אַמאָל. אַלץ אויף די גאַסען רעדען יודיש. די בעקאַנטמאַכונגען אין גאַס זענען אויף אוקראַיניש און יודיש. די מיליציע איז אַ יודישע אין אַ גרויסען טייל.

אין קלוב (דאכט זיך, איבערגעמאַכט פון דער כאָר-שול, וואו בערדיטשעווער נגידים פלעגען זיך קווייקען מיט חזנות) איז ענג, ממש ניט אַריינצושטופּען זיך. יונגלעך, מיידלעך, הונדערטער, טויזענדער פּילען אָן די זאַלען, די טרעפּ. אַ טומעל, אַ גערודער, געלעכטערן געזאַנגען. די גאַנצע אַמאָליגע בערדיטשעווער פרעהליכקייט איז אַריבער אין קלוב אריין. טייל קומען הערען פאָרלעזונגען, אַנדערע לייענען צייטונגען, אַנדערע שפּילען אין דאַמינע, אַנדערע געניסען פון בופעט, און נאָך אַנדערע, כדי צו מאַכען ראַנדעוואוען — דאָס בעסטע אָרט דערצו איז דער קלוב.

אָט הער איך טאַקע ווי מיידלעך, יונגינקע, קליינינקע קריגען זיך מיט יונגלעך אין זייער עלטער, הלמאי זיי קרכען מיט די הענט, וואו מען דאַרף ניט.

זעהר אַ סך פון די בעזוכער זענען גאַרבער. וואָרים גאַרבעריי איז אין

בערדיטשעוו די הויפּט-אַרבייט. מען אַרבייט אין די גרויסע גאַרבעריען, מען אַרבייט פּריוואַט. דער ריח פון פעל, לעדער פיהלט זיך אומעטום. און כאָטש די אַרבייט ביי די פעלען איז ניט פון די איבעריג אַנגענעהמע, זענען בערדיטשעווער גאַרבאַרעס פרעהליכע לייט. אלע איצטיגע פאָלקס-לידלעך אין רוסלאַנד שטאַמען פון בערדיטשעוו — לעדער און לידער.

בערדיטשעוו האָט אויך אייגענע אויסדריקען. אַזוי אַ שאַייגער רופט מען אין בערדיטשעוו אַ מענש מיט אַ פּאָרטפעל: „טראָג מיך!“

פאַרוואָס עפּעס „טראָג מיך׳?“ ווייל וואו אַ פּאָרטפעל, דאָרט אַ טוער, אַ מאָכער אַ קאָמיסאַר, אַ מין „קנעפעל“ — און אַזאַ מענש האָט ניט ליב אַליין צו געהן, אַליין טראָגען זיך, נאָר מען זאָל איהם טראָגען...

אין בערדיטשעוו איז דאָס אַ אַ גאַנגבאַרער אויסדרוק, אַז מען בענוצט שוין גאָרניט קיין אַנדערען.

— איהר האָט אַ וואַזשנע „טראָג מיך“ — זאָגט מיר דער באַלעגאָלע, וואָס פאָהרט מיט מיר צו דער באַהן. אַ גוטען פּאָרטפעל, הייסט עס.

* * *

צווישען רויטע

(שטיפעריי)

פון ב. קאַוונער

איהר מעגט אריינפאַלען צווישען שוואַרצע, בלאָנדע, בּרוינע, און אפילו צווישען מענשענפרעסער, אבי ניט צווישען רויטע.

ווען איך זאָג רויטע, מיין איך ניט, חלילה, קיין רויטע רעוואָלוציאָנערען, ניין, זיי ליגען מיר ניט אפילו אין דער לינקער פּאה.

ווען איך רעד וועגען רויטע, מיין איך פּראָסט און פּשוט: מענשען וואָס האָבען רויטע האָר.

אַז מען פאַלט אַריין אין אַזאַ רויטע משפּחה, מעג מען זיך געזעגענען מיט׳ן לעבען.

איך, ווי איהר קוקט מיך אָן, בין ייערער אַ קרבן: איך בין משוגע געוואָרען און חתונה געהאַט מיט אַ רויט האָריגער מיידעל, וואָס האָט רויטע עלטערען און אַ רויטען זיידען און אַ רויטער באָבען און רויטע שוועסטער און ברודער.

ווען איהר טוט אַ קוק אויף דער דאָזיגער משפּחה, וואָלט איהר געמיינט אַז דאָס איז אַ ים פון פייער.

אַ פלאַם, וואָס ברענט און פלאַקערט מיט רויטע און העלישע פלאַמען.

און, איך בין דער איינציגער ברונעטער צווישען זיי. איך זעה אויס צווישען זיי ווי אַ שוואַרצער קוימען צווישען אַ סך ציגעל-הייזער.

איך ווייס גאָר ניט, ווי מיינע אויגען זענען געווען!

מענשען און פריינט האָבען מיך געוואָרענט:

פאָלג אונז, און קריך ניט אריין צווישען רויט האָריגע מענשען; רויט-האָריגע מענשען זענען בייזע, אויפגערעגטע; ביי אַ רויט-האָריגען מענשען הרג ענען אַ שוואַרצען אָדער בלאָנדען, איז גאָרניט; ווי ביי דיר איבערצובּרעכען אַ מצה. מאַ ווייך פון די רויט האָריגע!

האָב איך זיי ניט געפאָלגט און האָב זיך פערליבט אין אַ מיידעל מיט רויטע האָר, פון אַ רויטער משפּחה, און איצטער קיי איך די ערד!

ניטאָ דער טאָג, די וואָך, איך זאָל ניט אַריינכאַפּען קלעפּ פון איהר.

און די משפּחה איהרע העלפט איהר אַרויס אין דער אַרבייט.

גאָר איך תמיד אַרום מיט אויסגעהאַקטע זייטען און אונטערגעשלאָגענע אויגען — וועה איז צו מיר!

אָפטמאָל, ווען איך כאַפּ אַ קוק אין שפּיגעל, דאַכט זיך מיר, אַז איך זעה אויס ווי אַ לאַנדקאַרטע, ווי אַ „מאַפּע“.

אַנדערע פרויען ווען זיי בעטען עפּעס ביי זייערע מענער, בעטען זיי דאָס ווייך, מילד, מיט ליבע ווי פרויען דאַרפען בעטען:

— הערשעל, איך דאַרף אַ קלייד, איך מוז האָבען אַ פּאָר שיך, אַ הוט אַ ראַקטאָר.

ביי מיין פרוי איז דאָס ניטאָ. זי כּוּט אַ טופּע מיט׳ן רעכטען פוס, אַ זעץ אין טיש מיט דער רעכטער האַנד, און אַ רעווע:

— אהער געלד!

זאָג איך: כ׳איז ניטאָ, כ׳האָב נישט, איך פערדין ניט, איך... אָבער מעהר קען איהר איהר ניט זאָגען... איהר האָט שוין אַלץ אָפּגעזאָגט; זי לאָזט אייך שוין ניט עפענען דאָס מויל זי נעהמט דאָס וואָרט:

— איך וויל פון גאָרניט וויסען! גנב׳ע ראַבּעווע, טו וואָס דו ווילסט גיב געלט, און וואָס מעהר איז בעסער. אַ מאַן וואָס גיט ניט זיין פרוי גענוג געלד, אַזאַ מאַן איז ניט ווערט וואָס ער לעבט אויף דער וועלט; אַזאַ מאַן דאַרף אפילו ניט דערלעבען איינצונעהמען אַ מיתה משונה?

כאָטש געה בע׳גנב׳ע אַ קלויסטער אָדער אַ באַנק!

אָט אַזאַ ווייבעל איז דאָס. און בשעה זי יאָדעט מיך אזוי, ברענען איהרע אויגען ווי צוויי רויטע לאָמטערנעס, און די באַקען זענען רויט און די ליפּען זענען רויט, און די האָר זענען רויט, און אַלע איהרע שוועסטער און ברידער וואָס הערען זי אויס זענען אויך רויט...

צווישען רויטען פייער געפין איך זיך.

לאָז איך שטעהן די רויטע כאַליאַסטרע, און איך כאַפּ זיך זיך אַרויס צווישען בעקאַנטע בארגען אַ פּאָר גילדען און איהר פערשטאָפּען דאָס מויל.

דערוויילע פערטיהר איך געשפּרעך מיט זיי און איך דערצעהל זיי מיינע צרות.

רופט זיך אָפּ איינער.

— איך האָב נאָך גרעסערע צרות פאַר דיר. מיין פרוי שלאָגט מיך מכות רצח און בעליידיגט מיך, און פיהרט נאָך אַ ליבע מיט׳ן פריזיער פון קעגען איבער.

— איז זי אַ רויטע? — פרעג איך דעם בעקאַנטען.

— ניין, זי איז דוקא אַ בלאָנדע איז זי!

— און איהר משפּחה?

— אויך בלאָנדע.

— סאָ ווי קומט עס?

— זעהסט דאָך... ניט בלאָנדע, צי רויטע, קוים איז מען פערהייראַט, איז מען אין דר׳ערד מיט׳ן קאָפּ!

מישט זיך אריין אַן׳אַנדער בעקאַנטער, אַ מאַן וואָס האָט שוין די צווייטע פרוי:

— און איך האָב ניט קיין בלאָנדע און ניט קיין רויטע, דוקא אַ ברונעטע, און איך קיי אויך די ערד. אפשר נאָך מעהר פון אייך ביידען.

סאָ נאָך וואָס האָט איהר חתונה געהאַט אַ צווייטען מאָל? — פרעג איך איהם.

— אַז אַ מענש דאַרף משוגע ווערען ווערט ער! און אַז מענשען בעגעהען זעלבסטמאָרד? עס מאַכט זיך אַמאָל, אַז אַ מענש מיט שכל ווערט צוטומעלט, פערלירט דעם שכל און האָט חתונה. אויף דערויף איז מען דאָך אַ מענש. און אַ מענש איז געגליכען צו אַן׳אידיאָט!

און אַז יעדער. איינער פון זיי האָט מיר דערצעהלט זיין פעקעל צרות, האָב איך ערשט איינגעזעהן, אַז איך בין טאַקע דער אומגליקליכס ער פון זיי. זייערע צרות זענען טאַקע צרות, אָבער מיינע צרות זענען שטאַרקערע, גרעסערע, טיפערע; צרות וואָס מאָגען איינשטעהן ביי די גרעסטע מיליאָנערען?

אַז מיין פרוי איז אַ טויזענד-פאַכיגער גיהנום אָקעגען זייערע פרויען.

דערפאַר זאָג איך:

— איהר מעגט אריינפאַלען צווישען בלאָנדע, שוואַרצע און ברונעטע; צווישען מערדער און גנבים; צווישען ווילדע קאַניבאַלען, מענשען-פרעסער, וועט איהר אַלץ זיין בעסער אָט ווי אריינצופאַלען צווישען רויט האָריגע...

זאָל אייך דער וואָס לעבט אייביג בעהיטען און בעשיצען!...

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go Maja 16,
Telefon 11-24
אינערליכע- און קינדער - קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 6—7, זונטאָג פון 3—4

די נייעסטע פּערפומען
קרעמען, טואַלעט-זייפען, קעלנישע בלומען-וואַסערן, פודער הוביגאַן, קאָטי און אַנדערע
צו קאָנקורענץ-פרייזען עמפעהלט
Perfumerja DRUKIER
Zawadzka 11
פאַר אנגראָסיסטען — ראַבאַט!
בעמערקונג: פודער קאָטי און הוביגאַן אויף געוויכט
רעיעל
ביליג!

די מאָסקווער אַרטיסטען פון „הבימה“
האָבען אויך אָנערקענט, אַז די שענסטע פאָטאָגראַפיעס, פּאָרטרעטען ווערען קינסטלעריש אויסגעפערטיגט נור אין דעם
— ערשטקלאַסיגען פאָטאָגראַפישען אַטעליער —
„PARISIENNE“
69 ברזשעזשינער 69
צופאָהר מיט׳ן טראַמוואַי נומער 1.

אומעט
(דערציילונג)
— פון — תלוש

אין זעהר אַ הייסען שטיקענדען זו־מער־טאָג בין איך איינמאָל אָנגעקומען אין אַ גרויסער שטאָדט, פרעמד אין אַ גרויסער שטאָדט. פרעמד אין אַ פרעמדען לאַנד. פון לאַנגען וואַנדערען בין איך געווען אויסגעמאַטערט און מיד און האָב געזוכט אַ פּלאַץ וואו זיך אָפּצורוהען פאַר דעם ביסעל געלד, וואָס איך האָב נאָך געהאַט ביי זיך.

די גאַס, איבער וועלכער איך בין געגאַנגען, איז געווען אַ שמאָלע און אַנ'אָרימע, ענג אָנגעפּיקעוועט מיט אַר־בייטער אין הינטער איהרע אומעטיגע געביידעס האָבען זיך געצויגען אין הימעל אַריין הויכע שוואַרצע קוימענס פון פאַבריקען און געדיכטע וואָלקענס רויך זענען געשוואומען אין אַלע זייטען און אָנגעפילט די לופט מיט אַ שווערען ריח פון איבערגעברענטע קוילען.

און וואָס פאַר אַ הויז איך פלעג נישט אַריין זעהן אַ צימער, האָט מיך באַלד געצויגען אורזיק אין דרויסען, ווייל אומעטום האָט געהערשט אַזאַ אומעט און נויט און די מענשען, וואָס האָבען גערעדט צו מיר, האָבען אויס־געזעהן אַזוי בלאַס און עלענד און אויסגעהונגערט, אַז דאָס האַרץ פלעגט מיך פאַרגעהן אין וועה.

און אַזוי האָב איך אַרומגעבלאָנקעט אַ שעה נאָך אַ שעה און ענדליך בין איך זעהר מיד געוואָרען און אַריין אין אַ קליינעם גאָרטען זיך אָפּרוהען. אַ פּאָר פערשמאַכטע בוימער זענען גע־שטאַנען לעבען אַנ'אויסגעפּרוקענטען שטיינערנעם פאָנטאַן און עטליכע איי־זערנע בענק אַרום. דאָ און דאָרט אונטער די בוימער האָבען זיך גע־שפּילט אָפּגעריסענע קינדער מיט צער־טע בלאַסע פּנים'ער און אַנ'אַלטער מאַן אין שמאַטעס איז געזעסען און זיך געוואַקלט אַקעגען דער זון. איך האָב זיך צוגעזעצט אויף אַ פרייען פּלאַץ, דערפיהלט, אַז די פיס טוען מיר שטאַרק וועה און אַז איך וויל אַזוי שלאָפען.

דער גאַנצער קערפּער איז מיר גע־וואָרען שווער און אַלץ אַרום האָט אַמעלעך גענומען פאַרלירען די שאַר־פע קאָנטורען און נאָר אין די אויערען האָט נאָך אַלץ סמוטנע געקלונגען דער טומעל פון דער גרויסער שטאָדט. ווי אַ ים ביינאַכט, ווען פון דער פינסטער־ניש הערען זיך פאַרשטיקטע קולות און אויסגעשרייען פון מענשען וואָס טרינקען זיך.

אַ ווייל האָב איך זיצענדיג געדרע־מעלט און דערנאָך האָט אימיצער, זעהר אַ גוטער, מיך אַרומגענומען און איינגעקוועטשט אויפ'ן באַנק און ווידער בין איך פון אַ ווייטען וועג אַנגעקומען אין אַ גרויסער פרעמדער שטאָדט. בין אויסגעמאַטערט פון וואַנדערען און זוך אַ צימער וואו זיך אָפּצורוהען. אין די גאַס, איבער וועלכער איך געה, האָט נישט קיין סוף און איז ענג און פינס־טער און שמוציג. די מענשען וואָס קוקען פון די פענסטער, זעהען אויס ווי קראַנקע. דאַרע קעץ און הינט מיט הונגעריגע גרינע אויגען שלעפּען זיך אַרום אַהין און אַהער. איך שטעל זיך אָפּ ביים אַריינגאַנג פון אַ הויכער הויז מיט פאַררויכערטע ווענט. אַ בלאַ־סע, דאַרע מיידעל אַנגעטון אין פאַר־ביגע שמאַטעס, מיט אַ מאָדנעם שעה־נעם פּנים און פאַרטרערטע אויגען, שטעהט דאָרט און האַלט אויסגעשטרעקט איהר דינע האַנד און בעט צדקה. איך פרעג זי, אפשר ווייסט זי פון אַ צי־מער אין דעם הויז. און דערצעהל איהר, אַז איך בין געקומען פון אַ ווייטען לאַנד, בין אויסגעמאַטערט און האָב נישט וואו צו זיין. און זי קוקט מיך טרויעריג אָן און זאָגט, אַז גאָר אויבען אין דער הויך וואוינען איהרע עלטערן און ביי זיי וועל איך געפי־נען אַ ווינקעל פאַר זיך און וועל קאָ־נען אָפּרוהען. און איך פרעג ביי דער בלאַסער מיידעל ווי רופט מען איהרע עלטערן און וועלכער טיר זאָל איך אָנקלאַפּען. און זי קוקט מיך ווידער טרויעריג אָן און זאָגט, אַז דער נאָמען פון איהרע אייגענע איז אומעט, און די טיר ווייזט איז שטענדיג אָפען.

איך הויב זיך אויף אויף די שוואַר־צע טרעפּ. הינטער מיר געהט נאָך אַ הונגעריגע קאַץ, און איהרע אויגען ברענען ווי צוויי גרינע פייערלעך. ענדליך געפין איך אין דער פינסטער די וואוינונג וואו די טיר איז האַלב אָפען. איך קלאַפּ־אָן נאָר קיינער ענט־פערט מיר נישט. געה איך אַריין אין טונקעלען קאָרידאָר און רוף אימיצען, וואָס זאָל מיר אַרויס אַנטקעגען. פון אַנ'אָפענער, ווייטער טיר דערהער איך אַ שוואַכע פרויען־שטימע וואָס פרעגט:

— ווער איז דאָ?

איך געה אַריין צו איהר אין חדר און בעט ליגט אַ קראַנקע פרוי מיט איינגעפאַלענע באַקען און גרויסע, בלויע ריגען אונטער די אויגען. זי אָטעמט שווער און איהרע ליפּען זע־נען בלוטלאָז און פערטריקענט פון היץ. אַרום איז אַזאַ נויט! און די לופט איז פערשטיקט און אָנגעפילט מיט אַ שאַרפען גערוך פון רעצעפּטען.

— ווער זייט איהר? — פרעגט זי ביי מיר.

דערצעהל איך איהר, אַז איך זוך אַ צימער, ווייל איך בין זעהר מיד פון וועג און וויל אָפּרוהען.

קריכט זי פּאַמעלעך אַרויס פון בעט, און אין איין העמד, מיט טויט־בלאַסע, נאַקעטע פיס פיהרט זי מיך אַריין אין אַ צווייטען קליינעם חדר און זאָגט, אַז דאָס האָט זי צו פערדינגען, און בעט זיך ביי מיר איך זאָל בלייבען דאָ מיט זיי. ווייל איהר מאַן ווערט אָפט פערלוירען פון שטוב אויף גאַנצע וואָכען: די טאָכטער איהרע איז משו־גע, און אַז איהר איז אין הויז זעהר אומעטיג אַליין, און זי הויבט־אָן צו דערצעהלען פון איהר לעבען און וועגען אַזעלכע טיפע ליידען, אַז טרערען שטיקען מיך, און איך וויל אַליין בליי־בען דאָ מיט זיי. און איך טראַכט, אַז מען דאַרף באַלד געהן צום וואָקזאַל און ברענגען מיין קאַסטען זאַכען. איך געה אַראָפּ פון די טרעפּ. די הונגערי־גע קאַץ געהט מיר ווידער נאָך, און איהרע אויגען ברענען ווי צוויי גרינע פלאַמען. און אין דרויסען זאָג איך דעם מיידעל, אַז איך האָב געדונגען ביי זיי אַ צימער. געהט זי מיך דורך מיט איהר מאָדנעם קוק, און איהר פּנים איז אַזוי שעהן און פול מיט צער! אַזוי שעהן! דערנאָך לאָז איך זיך זוכען דעם וואָקזאַל פון דער פרעמדער פאַר מיר גרויסער שטאָדט. איך געה דורך געסלען איבער די גאַ־סען, און די מענשען, וועלכע איך טרעף, זענען אַלע הויך און דאַר, זייע־רע שאָטענס ציהען זיך אויס ביז די שפּיצען פון די גרויסע געביידעס אַרום און איך זעה אויס אַנטקעגען זיי ווי אַ קאַרליק און זיי ווערען אַלץ פערשוואונדען אין די נעבלען, ווייזען זיך ווי־דער און ווען איך קום מיט מיין קאַסטען צוריק, שטעהט נאָך אַלץ דאָס בלאַסע מיידעל ביי דער טיר אין איה־רע פאַרביגע שמאַטעס און בעט נדבות, און איך לאָז דעם קאַסטען אין קאָ־רידאָר און לויף צוריק איבער די גאַ־סען פון דער שטאָט וואָס שטיקט זיך פון שווערע נאַסע נעבלען און היץ.

שפּעט ביינאַכט קום איך אַ מיין צימער און הער ווי די פרוי שלאָפט נישט, קלאָגט זיך אויף אַ שטאַר־קען וועהטאָג אין קערפּער און רופט אימיצען, מען זאָל אויף אַ הר רחמנות האָבען. אין צווייטען חדר זיצט די משוגענע מיידעל אויף איהר בעט, האַלט אויסגעשטרעקט די האַנד און זינגט מאָ אָמאָן אַ בעטלער־ליד. איך געה אַריין צו דער פרוי. קראַנקענדיג דערצעהלט זי מיר, אַז זי האָט מיט אַ שטריק געשלעפּט דעם קאַסטען פון קאָרידאָר, זיך אונטערגעזעסען און אַצט איז איהר זעהר שלעכט. נאָר איך בין אַזוי מיד און וויל שלאָפען און לייג זיך אין מיין בעט. דאָס משוגענע מיידעל זינגט אַלץ און איך טראַכט אין שלאָף, אַז איהר פּנים איז אַזוי שעהן און פול מיט צער, אַזוי שעהן. און עס איז ווידער אַ הייסער שטיקענ־דער טאָג מיט נאַסע נעבלען. איך לויף אַרום איבער די גאַסען, האַווע מיט די הויכע מענשען, בעט ביי זיי עפּעס און זיי ווילען מיר נישט העלפען און לאַכען פון מיין קליינער וואוקס, און ווען איך קום ביינאַכט אַ מידער אַהיים, איז אין הויז קיינער נישטאָ און נאָר די משוגע'נע זיצט אויף איהר בעט און זינגט. פרעג איך זי וואו איז איהר מוטער, ווייס זי נישט וואָס צו ענטפערען און דערנאָך רעדט זי, אַז מען האָט זי צוגענומען אין שפּיטאָל און דאָרט וועט זי שטאַרבען, און זינגט ווייטער, און אַזוי מעלאַנכאָליש און מאָדנע קלינגט איהר שטימע אין דער אָרעמער וואוינונג, וואו אין יעדען ווינ־קעל שטעהט אַ שווייגענדע די נויט. מיך כאַפּט אַרום אַ שרעק, נאָר איך ווייס נישט וואוהין צו אַנטלויפען, ווייל די שטאָדט איז מיר פרעמד און די מענשען זענען שלעכט און לאַכען פון מיר און איך בין אַזוי אויסגעמאַטערט פון וועג.

אויף מאָרגען קום איך ווידער פאַרנאַכט אַהיים. דאָס משוגענע מיי־דעל שטעהט ווי תמיד ביים אַריינגאַנג פון הויז און בעטעלט ביי די פאַרביי־געהער. פרעג איך זי ווידער, וואָס איז מיט איהר מוטער, אָבער זי ענטפערט מיר נישט. געה איך אַריין אין וואוי־נונג. עס איז פינסטער און שטיל. דאָס צימער, וואו די קראַנקע פרוי איז גע־לעגען, איז פערמאַכט. קלאַפּ איך אָן און די טיר עפענט זיך אַביסעל אויף. אין ווינקעל אויף אַ נידעריגען טאַבו־רעטעל זיצט אַנ'אַלטער מאַן און האַלט אַ גרויסען תהילים אויף די קני. גיב איך אַ טראַכט, אַז דאָס מוז זיין איהר מאַן און פרעג איהם וואָס מאַכט די פרוי. און ער ענטפערט מיר מיט אַ פערשטיקט קול און זאָגט:

— גוט, גוט. איצט וועט זי שוין אַלע מאָל זיין געזונד. אַלע מאָל זיין גע־זונט.

איך עפען אויף ברייטער די אויגען און איך זעה אויף דער פּאַדלאָגע אַ לאַנגען שוואַרצען אָרון, אַ האַלב־אָפּגע־נעם, און אינעווייניג ליגט די פרוי מיט אַ געשוואָלענעם פּנים, וואָס איז האַלב בעלויכטען פון די צוויי ליכט, וועלכע ברענען ביי איהר צוקאָפּענס. איך וויל געבען אַ געשריי און קען נישט. און אַ מורא כאַפּט מיך אַרום. איך לויף אַרויס אין דרויסען, לאָז זיך איבער די גאַסען און נאָך מיר יאָגען זיך אַ סטאַדע הונגעריגע קעץ און הינט, ברענען אין דער פינסטערניש מיט זייערע אויגען און ווילען מיך צערייסען — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — —

מערקווירדיג: דאָס, וואָס האָט פּאַ־סירט אין אַ קורצער צייט אַרום, איז געווען ענליך צו דעם חלום. איך האָב אין דער פרעמדער גרויסער שטאָדט אָפּגעזוכט דעם יודישען קוואַרטאַל, געפונען אַרבייט און געדונגען אַ צימער ביי אַ פרוי, וועלכע האָט געהאַט אַ טאָכטער, וואָס האָט געליטען פון מרה שחורה, פלעגט נישט שלאָפען דורך די נעכט און אַלץ זינגען און זיך פוצען אין פאַרביגע שמאַטעס. און די פרוי איז געווען אַ שוואַכע און פלעגט אָפט ליגען. איינמאָל רוימענדיג דאָס הויז האָט זי פון איין פּלאַץ אויפ'ן צווייטען איבערגעשלעפּט אַ גרויסען שווע־רען קאַסטען און איז ערנסט קראַנק געוואָרען. מען האָט איהר אַוועקגעפיהרט אין שפּיטאָל און דאָרט איז זי באַלד געשטאָרבען. און ווען איך בין אין אַ פאַרנאַכט געקומען פון דער אַרבייט, האָב איך געטראָפען אַנ'אַלטען יוד, וועלכער איז געזעסען אויף אַ נידעריגען טאַבורעטעל און געזאָגט תהילים ביי איהר אָרון און אין צווייטען צי־מער איז געזעסען אויף איהר בעט דאָס מיידעל און שטיל טרויעריג געזונגען.

איך בין אַרויס פון שטוב. דרויסען ביים אַריינגאַנג פון הויז, זענען גע־שטאַנען אַ פּאָר פרויען און גערעדט און איינע, נאָר אַנ'אַלטע, האָט גע־וויינט און געשעפּטשעט:

— אַזאַ עלענד, אַזאַ אומעט.

די מאַדאַנאַ פון איודען
(אַ מעקסיקאַנער לעגענדע).
— פון — אניטא ברענער

אין די טעג פון דער שפּאַנישער ממשלה און דעם „הייליגען" טריבו־נאַל פון דער אינקוויזיציע האָט אין דער הויפּט־שטאָדט פון מעקסיקאָ גע־לעבט אַ יוד. ער איז געווען יונג און שעהן. אָבער ער איז געווען פער־בשות'ט. מען פלעגט איהם זעהן וואַנ־דערענדיג אומעטום. ער פלעגט זיך אָפּשטעלען קוקען אויף זאַכען, וואָס אַנדערע האָבען נישט געזעהן.

קיינעם איז נישט איינגעפאַלען צו פערבינדען די אָפטע שפּאַצירען אין אַלע מעגליכע פּלעצער מיט דעם פּאַקט, וואָס דער יוד איז געווען אַ מאָהלער. ער איז געווען אַ מאָהלער. ער איז געווען אַ זעהר גוטער מאָהלער, אַ גרויסער קינסטלער, אַזוי גרויס, אַז ווען די אינקוויזיציע האָט איהם אַרעס־טירט האָט דער עולם געזאָגט, אַז דערפאַר וואָס ער איז געווען אַ הונט־יוד האָט זיך גאָט אויף איהם מרחם געווען און איהם אַריינגעגעבען די פע־היגקייט צו קענען האַלטען אַ פּענזעל און צו פערשטעהן פאַרבען. אַפילו מיט אַ יודען, האָט מען געזאָגט, קען גאָט אַמאָל האָבען מיטלייד.

אָבער הגם גאָט האָט געהאַט רחמנות אויף דעם יודען, האָט די אינקוויזיציע זיך מיט דעם נישט גערעכענט. מען האָט איהם אַריינגעוואָרפען אין אַ פינ־סטערען קעלער און דאָרט איז ער גע־לעגען ביז עס איז געקומען דער טאָג פון זיין משפּט. און זיין משפּט איז געקומען נאָך פיל, פיל חדשים, ביים פּראָצעס האָט ער נישט געוואָלט אויפ־געבען זיין יודישקייט און די אינקווי־זיציע האָט בעשטימט פאַר איהם אַ גרויזאַמען טויט: פערברענט צו ווערען אויפ'ן שייטערהויפען אין מיטען מאַרק. אייניגע אַנדערע, וועלכע זענען מיט איהם צוזאַמען פעראורטיילט געוואָרען צום טויט, האָבען זיך פון דער שטראָף געראַטעוועט, ווען זיי האָבען געזאָגט, אַז זיי האָבען חרטה. דערפאַר זענען זייערע נשמות נישט געגאַנגען אין גיהנום. אָבער דער יונגערמאַן האָט נישט גע־וואָלט חרטה האָבען און נישט געוואָלט אויפגעבען זיין יודישע גלויבען, און ער איז בעשטימט געוואָרען פאַר'ן גיהנום.

ער האָט געוואַרט אויפ'ן טויט אין זיין תפיסה־חדר'ל און דער מלאך המות איז געקומען שנעלער ווי ער וואַרטעט. ער איז געלעגען אין אַ שמו־ציגען און נאַסען אָרט און דאָס האָט אונטערגעבראָכען זיין געזונד. דער טויט האָט געוואָלט פערכאַפּען דער אינקווי־זיציע דעם וועג, ווען זיי האָבען איהם געבראַכט צום משפּט האָט ער אויס־געזעהן שרעקליך: אויסגעמאַטערט, טויט בלייך, די ביינער סאַרטשענדיג פון קערפּער און די אייטערנדע וואונ־דען, וועלכע זיי האָבען איהם פּראַוור־זאַכט וועהרענד די אָפטע מאַטערנישען אויף דער פאָלטער־באַנק.

די שופטים פון דער אינקוויזיציע האָבען מורא געקריגען, אַז ער וועט נאָך שטאַרבען איידער מען וועט איהם קענען פערברענען. דער שטאַרבענדער יוד האָט זיי געבעטען איהם געבען אַ פּענזעל מיט פאַרבען. ער קען נישט פערטראָגען דאָס זיצען און גאָרנישט טון. ער האָט נישט אַפילו אַ שטיקעל קויהל, מיט וועלכע צו פיהרען איבער די ווענט.

איינער פון די אינקוויזיטאָרען מיט שכל האָט פערשטאַנען, אַז דאָס מאָה־לען איז די איינציגע זאַך, וואָס האַלט נאָך דעם יודען ביים לעבען און ער האָט איהם בעוויליגט די זאַכען. אויף זייער לעצטען פערלאַנג, אַז ער זאָל חרטה האָבען אויף זיין יודישקייט און זיך אָפּשמד'ן, האָט ער אָפּגעענט־פערט מיט אַ שאַרפער רעספּעקטלאָזער בעמערקונג, נישט קוקענדיג אויף דער מתנה פון פּינזעל און פאַרבען.

דער יוד האָט געמאָהלען אין זיין ענגער שמוציגער קאַמער'ל. ער האָט געמאָהלען אויף דער טיר, דער איינ־ציגער טרוקענער פּלאַץ אין זיין תפיסה. ער האָט געמאָהלען ביי טאָג און ביי נאַכט, און קיינער האָט נישט געוואוסט, פון וואַנען ער בעקומט ליכט אין זיין פינסטערען געפענגעניש און מען האָט עס אָנגערופען אַ נס און זיך בערוהיגט.

אין דעם פריהמאָרגען, ווען ער האָט געדאַרפט פערברענט ווערען, זענען גע־קומען די בעאַמטע אין זייערע זיידע־נע קליידער צו נעהמען דעם קערפּער פון דעם יודען. זיי האָבען איהם גע־פונען ביים שוועל פון דער טיר, מיט דעם פּענזעל צווישען די שטאַרע פינ־גער און מיט דעם בליק פון משוגעת אויף זיין פּנים.

אויף דער טיר איז געווען אויסגע־מאָהלען אַ מאַדאַנאַ. איהרע ליפּען גע־קריימט אין אַ האַלבען שמייכעל, אויף איהר פּנים אַנ'אויסדרוק פון רחמים און אין איהרע אויגען די ליבע, וועל־כע זיי האָבען שוין לאַנג פערגעסען, כאָטש זיי האָבען דאָס אין זייערע תפילות שטענדיג דערמאָנט.

זיי האָבען דעם יודישען קערפּער פערברענט און דאָס בילד אויפגעהאָנ־גען אין דעם גרויסען קאַטעדראַל פון מעקסיקאָ. זי געפינט זיך דאָרט ביז היינט צו טאָג. דורך אַ דעקרעט האָבען זיי בעפרייט די נשמה פון דעם יו־דען און די מאַדאַנאַ, וואָס ער האָט געמאָהלען, האָבען זיי אַ נאָמען געגע־בען „פערגעבונג" — לאַ ווירגען דעל פּערדאָן. און זיי האָבען פערשריבען אין זייערע אַנאַלען דעם וואונדער, וואָס גאָט האָט בעוויזען דורך אַזעלכע נידעריגע העבר. זיי האָבען געשטעלט ליכט פאַר דער נשמה פון דעם אַרטיסט.

הומאָר — סאַטירע

גייעז די שדיין!

ווידער האָט זיך אונז פאַרזאַמעלט
אונזער אַלטער גוטער סיים;
טעג און נעכט ער שלאָפט נישט, נעבעך,
און ער קלייבט זיך אין געהיים.

לאַנג ער האָט שוין נישט געפּריענ׳ט,
שטענדיג אַרבייט ער, און טוט,
האָרעוועט מיט אַלע זייטען,
און ער רוהט נישט אַ מינוט...

ס׳שטעכט איהם לינקס, עס שטעכט אינמיטען,
איצטער שטעכט איהם ס׳רוב גאָר רעכטס...
יאָהרעז-לאַנג געקייט „דיעטע",
שאַדט איהם ממש דאָס געקעכטס...

האָבען ענדעקעס געהאַלדעדט,
האָבען פּעפּושיאַקעס געקרייהט,
ווי די גאַלאַגאַנער העהנער...
און די „קאַלאָ" האָט געדרייט...

יאָהרען לאַנג האָט זיך געטומעלט
מיט׳ז קלאַנג פון זיצונג-גלאָק,
(ס׳איז אַ שווערע זאַך צו שרייען,
ווען מען הערט אייך בלויז אין טראָק...)

האָט עס אַלעמען דערעסען,
און ער קלייבט זיך אין געהיים —
געהן אַ היים ער קלייבט זיך איצטער...
געה זשע, ברודער — געה אַ היים!

אליבאבא.

די גוטע פריינד זענען מוהל.

— פון וואַנעט געהסטו?

— פון שפּיטאָל. אַ גאַנצען טאָג גע-זעסען און געוואַרט אויף דער ריי.

— איך זאָג דיר, מיינע שונאים זאָ-לען געהן אין שפּיטאָלען. און מיינע גוטע פריינד זאָלען נאָר געהן צו פּרי-וואַטע דאָקטוירים.

נישט פערשטאַנען.

טאָטער: איך וועל אייך שוין ווייזען, ווי צו קושען מיין טאָכטער:

יונגערמאַן: ס׳איז נישט נויטיג, כ׳קען אַ דאַנק גאָט אַליין די מלאכה.

לויט אַ רעצעפּט.

גאַסט: דער מנסאַג איז געוועזן אויס-געצייכענט! וואו האָט איהר זיך אויס-געלערנט אויסצוקלייבען אַזעלכע וואונ-דערליכע מאכלים?

בעלי-הבית׳טע: איך בין אויף דיע-טע. האָט דער דאָקטאָר מיר אָנגעשרי-בען אַ צעטעל זאַכען, וואָס איך טאָר נישט עסען.

גאַסט: און איהר, האָט אויסגעמיטען אַלע פערבאָטענע מאכלים?

בעלי-הבית׳טע: ניין, איך האָב צו-געגרייט אַלע פערבאָטענע מאכלים.

ער קען געשיכטע.

— אַז איך בין געוועזן אין פּאַריז, בין איך געשלאָפען אין נאַפּאָלעאָן׳ס בעט.

— געה שוין געה. ביך ווצסטו נישט גאָרען. נאַפּאָלעאָן וואָס נישט שלאָפען מיט אַ יודען אין איין בעט!..

אַנ׳אונטערשיד.

— צו וואָס האָט גאָט בעשאַפען די ערד?

— כדי מענשען זאָלען האָבען וואו צו לעבען.

— ניין. כדי זיי זאָלען האָבען וואו צו ליגען.

אין שולע.

לעהרער: זאָג מיר, וואָס איז אַזוינס וואַסער?

שילער: וואַסער איז אַזאַ זאַך, וואָס עס ווערט שוואַרץ ווען מען לעגט אַריין דאָרט די הענד...

די געטרייע פרוי.

דאָקטאָר: איהר מוזט שיקען אייער מאַן אויף דאַטשע.

פרוי: איך וועל פאָהרען מיט איהם.

דאָקטאָר: (דערשראָקען): ניין, פאָהרט נישט מיט איהם. אייער מאַן דאַרף האָבען, אַז עס זאָל זיין זעהר שטיל..

חיל מאָגער ווערען.

— אייער פרוי האָט זיך, הערט איך, גענומען איבערצוואַלד מאָגער צו ווערען.

— וואָס רעדט איהר? יענע איז אַזוי אָנגעצייגט, אַז זי לייענט אפילו אין צייטונג בלויז די דאָבנע אותיות׳לעך און מיידט אויס אַלע פעטע שריפטען.

אין שול.

לערער: ווער פון אייך קען מיר גע-בען אַ ביישפּיל, אַז פון היץ ווערט יעדע זאַך גרעסער?

שילער: איך! מיין מאַמע זאָגט, אַז וואָס מעהר דער טאַטע צוהיצט זיך, אַ גרעסערער שוטה איז ער.

ער לויפט מיט

חיים: וואו לויפסטו דאָס אַזוי?

אבא: צום דאָקטאָר, עפּעס געפעלט מיר נישט מיין יודענע.

חיים: אויב אַזוי לויף איך מיט, מיינע געפעלט מיר אויך נישט..

אַ שטיקעל רמז.

— ווייסט? איך שרייב איצט מיינע זכרונות.

— אַזוי? ביי וועלכער תקופה האַלט-סטו? ביסטו שוין אַשר געקומען צו דער צייט, ווען איך האָב דיר געבאָרגט די הונדערט זלאָטעס?

זי האָט געמיינט.

מוטער: ווי אַזוי לאָזט מען זיך קושען פון אַ פרעמדען מאַן?

טאָכטער: — איך האָב געמיינט, אַז דו קענסט איהם...

נאָר נישט.

אַ יוד איז געקומען צולויפען צום רבי׳ן מיט אַ געוואַלד:

— רבי, איך בין אַ יונגער אָנ׳אָרימאַן און מיין ווייב האָט אַלע 9 חדשים אַ קינד. שוין 10 קינדער האָט זי גע-האַט און ווער ווייסט וויפיל זי וועט נאָך האָבען. גיט אַן עצה רבי, וואָס זאָל איך טון?

דער רבי האָט זיך אַ ביסעל פער-טראַכט און געענטפערט:

— דו זאָלסט גאָרנישט טון.

אין אַ קאָמיטעט

— איך געפין זיך אין דער גרעס-טער נויט, איך בעט אונטערשטיצונג.

— איהר זייט אַנ׳אַלמנה?

— ניין, אַ פריילין.

— נו, ניין, איהר דאַרפט פריהער חתונה האָבען, האָבען 4 קינדער, זאָל דער מאַן שטאַרבען, די קינדער דאַר-פען קראַנק ווערען, דאַן קומט, וועט איהר עפּעס בעקומען.

וואַרט צו.

— האָט איהר נישט אַ שעהנע פּעטע גאַנז פאַר מיינעטוועגען?

— וואַרט אַ ווייל׳ע, מיין ווייב קומט באַלד.

אַ גוטער מאַן.

— זעהט איהר, איך וואָלט מיין ווייב אויף די הענד געטראָגען אין הי-מעל אַריין, ווען איך זאָל נאָר וויסען אַז זי פערבלייבט אויבען...

דאָס איז אַ שרייבער.

— האָסט געהערט, לאַיד דזשאָרוש בעקומט פאַר שרייבען אין די צייטונ-גען אַ דאָלאַר פאַר אַ וואָרט.

— אויך מיר אַ געשעפט. איך קען איינעם האָט ער פאַר 9 ווערטער גע-נומען 5000 דאָלאַר.

— דהיינו?

פאַר׳ן הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל.

תענות און תענית.

כדי אַבצוקומען די שווערען חעלפט נישט קיין „תענות" —

כדי אַבצוקומען די זינד, העלפט נישט קיין „תענית".

זעלבסטמאָרד

אַ הונגער סוחר האָט געפּרובט בע-געהן זעלבסטמאָרד דורכ׳ן אָראָבשרינ-גען פונ׳ם דריטען שטאָק.

די סבה פון דעם פערצווייפעלטען שריט זאָל זיין דאָס, וואָס זיין ווייב איז פּלוצים געקומען צו פאָהרען פון דער דאַטשע.

דער פערזאָרגער.

מאַקס מיין ליבער, מיין געטרייער לאָמיר גלייך אַ חופה שטעלען!
ברויט מיט וואַסער וועל איך עסען,
מעהר קיין זאַך וועל איך נישט ווע-לען.

— יאָ מיין ליבע, וואוילע סאָניע,
ס׳קען די חופה זיין שוין מאָרגען;
זאָרג נאָר דו פאַר ברויט, מיין ליבּ-סטע

— איך וועל וואַסער שוין בעזאָר-גען..
א. געלמאַן

אַ מאכל.

אַ שכור׳ער שניידער האָט געוואָלט צו זיך אַ׳אָרימאַן אויף וועטשערע. קוים האַלטענדיג זיך אויף די פיס, קומט ער אַריין אין שטוב און זינגט אונטער דאָס לידעלע „אבינו מלך, דאָס האַרץ איז מיר פרעהליך".

— דאַבע — מאַכט ער צו זיין ווייב
— נו, זאָג גאָר, וואָס האָסטו געקאָכט וועטשערע.

— אַ קרענק — רופט זיך אָפּ דאָס ווייב.

— זעהט איהר שוין — רופט זיך אָפּ דער שניידער צום אורח — אַז איהר האָט זיך געזאָרגט ס׳וועט נישט זיין וואָס צו עסען...

ער איז שוין

קלמן: רעבקעלע, אַז שווייגען איז אַ סימן פון צושטימונג?

זלמן: יאָ.

קלמן: אויב אַזוי, בין איך שוין אַ חתן! איך האָב אַוועקגעשיקט אַ בריף צו פּרל. ווימעל, בעטענדיג איהר האַנד, און ס׳איז שוין זעקס וואָכען און זי האָט מיר נאָך נישט געענטפערט...

זיין איינציגער שאַנס.

פרוי (צו איהר מאַן): שוין צוויי נעכט, אַז דו רעדסט פון שלאָף.

מאַן: דאָס איז דאָך מיין איינצי-גע געלעגענהייט צו רעדען אַ וואָרט ווען דו ביזט אין שטוב...

אין פלאַמען פון ליבע און האַס

(48

(ראָמאַן).

ווען איהר וואָלט מיך נישט אָנגעזאָגען — האָט זיך יהודית נאָך אַ קורצע שווייגען אָפּגערופען — וואָלט איך דען אַהער געקומען?

— איהר מיידט אויס, פריילין אידא, צו ענטפערען מיר אויף מיין פראַגע! ענטפערט אָפען און קלאָהר!

— ליבע קומט קיינמאָל נישט מיטאָמאָל...

— דאָס הייסט, אַז עס האָלט מיט מיר נישט בעסער, ווי דעם ערשטען טאָג... דאָס בעדייט, אַז איהר האָט מיך נישט ליב?...

— אדרבה, עס איז נישט אַזוי!... אויב איך האָב אייך נאָך נישט ליב, בין איך פונדעסטוועגען געניגט אייך ליב צו קריגען, אויב איהר וועט אויף ווייטער פערבלייבען איבערגע-בען צו מיר און איידעל אין דער בעציהונג!

— איך וועל טון אַלץ, וואָס איהר פערלאַנגט נאָר, כדי צו פערביגדען זיך אויף אייער ליבע...

אין יענעם מיזנט האָט יהודית געטראָפען איהר מוטער די פרוי מערי לוריע אַנ׳אומעטיגע און אַ שטאַרק אויפגערודערטע.

זי האָט אָבער נישט געהאַט די דרייסטקייט צו פרעגען איהר, וואָס איז די סבה פון איהר מוטער׳ס צער, און די פרוי לוריע האָט זיך אַליין אויך נישט אָפּגערופען מיט אַ וואָרט.

ערשט אין פאַר טעג שפּעטער, ווען יהודית האָט זיך צו-רינקגעקעהרט פון איהר ראַנדעוואו, האָט זי דערזעהן ענטקעגען זיך געהן אַ פרויען-געשטאַלט.

יהודית׳ס האַרץ האָט אָנגעהויבען צו קלאַפּען ווי אַ האַמער.

— דאָכט זיך אַז דאָס איז די מוטער? — האָט זי דער-שראָקען אַ שעפּטשע געטון.

זי האָט אָפּט געטראַכט וועגען דעם טרויעריגען סוף, ווען די מוטער איהרע וועט זיך דערוואוסען פון די צוזאַמענ-טרעפען שון מיט דרייוויצ׳ן, און זיך נעמען ביי איהר אויספרע-גען וועגען פרטים.

צו דעם האָט געמוזט דערגעהן, און די שעה האָט ענד ליך אויסגעשלאָגען.

יהודית האָט אָנגעשטרענגט דעם בליק. אפשר האָט זי טעות געהאַט, אפשר איז עס עמיצער אַנדערש? ניי, און אפילו, ווען דאָס איז די מוטער, טאָ איז וואָס?.. אפשר האָט זי דאָ עפּעס געהאַט צו ערלעדיגען?.. אַז זי קומט אַהער, איז עס דאָך נישט קיין בעווייז, אַז זי קומט אַהער דאָ נאָכקוקען, וואָס זי, יהודית, טוט?... ס׳קאָן געמאָלט זיין, אַז זי האָט בכלל נישט געוואוסט וועגען די צוזאַמענטרעפענישען.

די אָרימע מיידעל האָט זיך געטרייסט מיט אַלע מעגליכע טרייסטען, אָבער ווען זי איז געוועזן זייט ביי זייט לע׳ם איהר מוטער, האָט זי זיך געפיהלט זעהר צעטראָכען און אומדרייסט.

ביים עסען האָבען זיי געשוויגען, און אויסגעמיטען צו בעגעגענען זיך מיט די בליקען.

פון צייט צו צייט האָט די פרוי לוריע אָפּגעקעהרט דעם קאָפּ, און שטילערהייט זיך געווישט די אויגען.

יהודית האָט עס בעמערקט.

— עס טאָר נישט זיין, אַז איך זאָל זיין די סיבה פון איהרע טרעהרען! — האָט זי אַ טראַכט געטון.

לסוף האָט זי זיך אָנגענומען אַ כּוח און אַ פרעג-געטון:

— מוטער׳ל, וואָס איז דיר?

די פרוי לוריע האָט אַ לאַנגע ווייל׳ע נישט געענטפערט. שפּעטער האָט זי אַ טיפען זיפץ געטון און געזאָגט:

— דו אַליין ווייסט עס צום בעסטען מיין קינד...

— איך?.. כ׳ווייס נישט...

— וואָס? עס האַנדעלט זיך וועגען טאַטען?

— יאָ, טאָכטער׳ל, וועגען איהם האָב איך גאָרנישט אויף צו טראַכטען; טאָג ווי-נאַכט פערגיס איך טרעהרען אויף זיין בי-טערען מזל... אָבער מיט אַ ווייל׳ע פריהער האָב איך נישט גע-טראַכט וועגען איהם, און נישט צוליב איהם האָב איך געוויינט...

— צוליב וועמען זשע האָסטו געוויינט, מאַמעשי?

— צוליב דיר!

— ווי אַזוי און פאַרוואָס בין איך די סיבה פון דיין צער?

— כ׳האָב מורא, טאָכטער׳ל מיינס, אַז דו מאַכסט זיך אומגליקליך...

יהודית האָט געוואָלט מאַכען דעם אָנשטעל, אַז זי פער-שטעהט נישט וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך; אָבער די מוטער האָט זי אָנגענומען פאַר ביידע הענד, צוגעצויגען צו זיך, און פּיעשטשענדיג זי, האָט זי איהר אַוועקגעזאַצט צו זיך אויף די קני.

יהודית האָט, ווי מיט שרעק, אָפּגעווענדעט דער מוטער׳ס צערטליכקייטען.

יהודית׳ל — האָט די פרוי לוריע געזאָגט — פאַרוואָס ווילסטו נישט זיצען אויף די קניע ביי מיר, ווי אַמאָלט, ווען דו ביזט נאָך געווען אַ קליין מיידעלע? קום צו מיר, קינד מיינס, קום צו דיין מאַמען, וואָס האָט דיך ליב מעהר פון אַלע אויף דער וועלט! טוליע דיך צו צו מיין האַרץ נעהענטער, שטאַר-קער, פעסט, ווי דו פלעגסט עס אַמאָל טון.. פאַר דיינעטוועגען שלאָגט מיין האַרץ מיט דער זעלבער ליבשאַפט צו יעדער צייט... ענטלויף נישט פון מיר, טאָכטער׳ל... נעהם מיך אַרום...

— מאַמעשי האַרציגע, מאַמעשי ליבע! — האָט זיך יהודית געלאַשטשעט צו דער מוטער, ווי זולכענדיג ביי איהר שוץ אין דער גרויסער פערצווייפלונג, וואָס האָט אין קלעמען אַרומגענו-מען איהר גאַנץ וועזען.

— האָסטו מיך נאָך ליב? אמת?

— צווייפעלסטו דען דערין, מאַמעלע מיינע?

— און דו וואָלסט מיר נישט געוואָלט פערשאַפען קיין צער?

— איך וואָלט מיט פערגעניגען אָפּגעגעבען מיין גאַנץ לע-בען, כדי צו שיצען דיך פאַר יעדען עגמת נפש!

— יאָ.. איך בין זיכער אין דעם! אָבער, יהודית׳ל מיי-נע, ענטפער מיר...

— וואָס אַזוינס?

— פון אַ געוויסער צייט ביזטו עפּיס געוואָרען אַנדערש...

— האָסט אַ טעות, מאַמעשי...

— זאָג קיין ליגען נישט, יהודית! דו פלעגסט דאָך קיינ-מאָל נישט זאָגען קיין ליגען, ווען דו ביזט געווען אַ קליינע. האָרך מיך אויס! נו... אָט, שטעל זיך פאָר אַ ווייל׳ע, אַז דו ביזט נאָך אַ קליין מיידעלע, וואָס שטעלט זיך מיט אַ ליאַלקע אויף מיינע קני... און דו דערצעהלסט מיר אַלץ, אַלץ... אַלע סודות און ספקות דיינע...

— אַז איך פערזיכער דיך, מאַמעשי, דו האָסט אַ טעות...

(פאָרטזעצונג קומט).

די, וועלכע אזעוו האט פעראטען.

באארבייט פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט" לויט פערשידענע מאטעריאלען פון ל. בראנט. 95

צוועלף הדשים פאר דער דעמאסקירונג האט סאווינקאוו פארגעלעגט בורצעוו'ן איינצואָרדנען א ווארט דועל, א דיסקוסיע וועגען אזעוו'ן. בעת דער דיסקוסיע איז אויך אנוועזענד געווען בעלא. די צדדים האבען זיך געהאמפערט שעה'ען לאנג און איינער האט דעם אנדערען נישט געקאנט איבערצייגען.

א צייט שפעטער איז בעלא געקומען צו בורצעוו'ן, מיט וועלכען זי איז געווען גוט בעקאנט, ווייל זי האט אמאל געארבייט אין רעדאקציע פון „בילאיע". זי האט נאכאמאל גע־פרובט איבערצייגען בורצעוו'ן, אז זיינע בעשולדיגונגען געגען אזעוו'ן זענען אב'אורזין.

— ולאדימיר לוואוויטש, — האט זי געזאגט צו בורצעוו'ן — מיר האבען אייך פערטרויט די קאנספיראטיווסטע ידיעות וועגען אזעוו'ן, איצט ווייסט איהר אלץ. אייער ווייטערדיגע בעשולדיגונגען געגען אזעוו'ן איז נישט מעהר, ווי אנ'עקשנות. צי דען פערשטעהט איהר נישט, וואס איהר טוט? ווייסט איהר, וואס אייך וועט בלייבען צו טון, ווען איהר וועט זיך איבערצייגען, אז אזעוו איז אנ'ערליכער מענש?

— איך ווייס, — האט בורצעוו געענטפערט, — מיר בלייבט דעמאלט נאר איינס: שיסען זיך א קויל אין קאפ אריין.. און איך וועל דאס טון!

— יא, איהר וועט נישט האבען קיין אנדער אויסוועג! איהר וועט דאס מוזען טון!

— נו, — האט בורצעוו געזאגט, — און טאמער בין איך גערעכט? טאמער איז אזעוו טאקע א פראוואקאטאר? און איהר האט די גאנצע צייט געארבייט מיט א פראוואקאטאר? און דער הויפט פון אייער קאמפס ארגאניזאציע איז א פראוואקאטאר?

דעמאלט, — בעלא האט זיך צולאכט, — דעמאלט בלייבט אונז אלע נאר זיך אויסצושיסען!

נאך דער דעמאסקירונג איז בעלא פערהערט געווארען דורך דער קאמיסיע, וועלכע האט אויסגעפארשט דעם ענין אזעוו מ'האט איהר געשטעלט פראגען און זעהר א שארפען טאן. אויפ'ן צווייטען טאג האט זי זיך דערשאסען.

*

ס'פערשטעהט זיך, אז מעהר פאר אלעמען האט זיך מיט דער מעשה אזעוו אינטערעסירט און פערנומען די פרעסע אין רוסלאנד גופא. וועגען אזעוו'ן זענען אנגעשריבען געווארען אהן א שיער ארטיקלען, עס זענען ארויסגעזאגט געווארען אלע מעגליכע און אונמעגליכע השערות וועגען כאראקטער פון זיין טעטיגקייט, וועגען די פסיכאלאגישע בעוועג־מאטיוען פון דעם דאזיגען רעוואלוציאנער און פראוואקאטאר. דער אינטערעס צו אזעוו'ן איז געווען גרויס אין דער זעלבער מאס סיי ביי דער רעכטער, סיי ביי דער לינקער פרעסע. א טייל פון דער גאר רעכטער, שווארץ־מאה'דיגער פרעסע האט מיט א צינישער אפענ־הערציגקייט אנערקענט, אז אזעוו איז געווען א פראוואקאטאר, אז דערין איז קיין שום בייז נישטא, ווייל ער האט געבראכט נוצען דער רעגירונג.

אזא אייפאכע און צינישע מיינונג האבען די מעהר ערנסטע בלעטער פון די רעכטע נישט געקאנט טיילען. אויך זיי האבען געהאלטען, אז פראוואקאציע איז א נישט דערלויבא־רע זאך, אלא וואס דען איז געווען אזעוו, און ווי אזוי האט די רעגירונג זיך געקאנט בענוצען מיט זיינע דינסטען? איז דער ענטפער געווען; אזעוו איז א שפיאן און שפיאנאזש האט תמיד און איבעראל עקזיסטירט, וואו נאר צוויי לאנדען האבען גע־קעמפט צווישען זיך. אזעוו האט אלזא בעשפילט און לאנגער פון די רעוואלוציאנערען די ראלע פון א שפיאן מצד דער רעגירונג.

פון דער גרויסער פאלעמיק, וואס איז געפיהרט געווארען ארום דער פערזאן פון אזעוו'ן איז יעדענפאלס קלאר געווא־רען דאס בילד פון די מנהגים און זיטען, וואס האבען גע־הערשט אין דער צארישער פאליציי און פון די מיטלען, וועלכע די רעגירונג האט בענוצט און סאמף געגען דער רעוואלוציע. עס איז — אויב נישט אינגאנצען, איז דאס מיילווייז אויפגע־דעקט געווארען דער פארהאנג פון דעם פראוואקאציע־סיסטעם, וועלכען די רעגירונג האט געלאזט אין גאנג, כדי צו דערשטי־קען די פרייהייטס בעוועגונג. פיל סודות זענען געבליבען אב־גראבען, ווייל נישט אלע מעשים פון דער זכרונות זענען גע־ווען בעקאנט אפילו פאר די העכסטע פארשטעהער פון דער מאכט. ס'איז בעוואוסט, למשל, דער פאקט, אז בראף וויטע איז זייענדיג מיניסטער, איינמאל שטעט בייגעלכט געקומען אין פא־ליציי־דעפארטאמענט און האט דארט, צו זיין גרויסער איבער־ראשונג געטראפען א געהיים צימער'ל, וואו עטליכע זשאנדאר־מען זענען געווען פערנומען מיט דרוקען הפק־פראקלאמאציעס געגען יודען און אנדערע „אינארודצעס".

דאס סיסטעם פון פראוואקאציע, וואס די אכראנע האט געפלעגט און פערשפרייט און וואס איז אביסעל אויפגעדעקט געווארען אין צוזאמענהאנג מיט דער מעשה אזעוו, האט אנגע־ווארפען א מורא אפילו אויף דעם רעכטען פליגעל פון דער געזעלשאפט.

„דאס סאמע ערנסטע אין דער מעשה אזעוו, — האט גע־שריבען אין זיין ארגאן „גראזשדאנין" דער בעקאנטער רעכטער אובליציסט פירשט מעשטשערסקי", — איז דאס בילד פון די זי־טען ביי אונזער אויספארשונגס פאליציי, וואס האט ארויסגערוקט אויפ'ן ערשטען פלאן אזא פיגור, ווי דער דאזיגער אזעוו, א פי־גור, וועלכע שטעלט מיט זיך פאר א מערקווירדיגע — און קיין שום אנדערע מלוכה נישט דענקבארע — צונויפפארונג פון א רעוואלוציאנער־טעראריסט און פאליציי אגענט פון דער רוסישער רעגירונג".

פירשט מעשטשערסקי איז בשעת געשטאנען נאהענט צום פאליציי־דעפארטאמענט און איז געווען בעקאנט מיט די ארדנונ־גען, וואס האבען דארט געהערשט, און אט, ווי אזוי ער האט זיי געשילדערט: ...„וועגען ראטשקאווסקי'ן פערזענליך אלס דעם הויפט פון דער אויסלענדישער פאליציישער אגענטור קאן איך קיין שלעכטס נישט זאגען, נאר איך ווייס... אז ער האט זיך בעצויגען אינגאנצען גלייכגילטיג צו דער פראגע: ווער איז דער אדער יענער אגענט, דער אדער יענער רעגציאט; צי איז ער בלויז איהם איבערגעגעבען, אדער ער איז פערקויפט אויך צו אנדערע. ס'איז אויך אונמעגליך געווען דאס נאכצוקאנטראלירען, ווייל די קאמפאניע אגענטען סיי ביי איהם, סיי אין פאליציי־דעפארטאמענט האט מיט זיך פארגעשטעלט א חבריא פון פינסטע־רע פערזענליכקייטען איך געדענק, וואסער שווערען איינדרוק איך האב בעקומען, ווען איך בין אריינגעפאלען אין איינעם פון די צימערען פון פאליציי דעפארטאמענט, און זיך דארט גע־טראפען מיט זשידקעס, ארמיאשקעס, פאליאקען, וואס האבען געשפילט די ראלע פון פאליציי־אגענטען, פון וועמעס פיגורען עס פלעגט ארומצוהמען א שרעק. בפרט ווען איך האב געוואוסט, אז פון דער מינדסטער אנ'זייזונג מצד אזא מין פיגור איז א הענגיג דער ארעסט און דאס לעבען פון יעדען מענשען. און וואס עס איז געווען שרעקליך. אזעוו אלס אגענט איז געבוירען געווארען אין דער וועלט פון די דאזיגע זיטען און לעגענדעס".

(פארזעצונג קומט).

קינדערוואגען פון 50 זל.

ספארטוואגען אויף גומי מיט בעדעקן

פעלד־און מעטאל־בעטען, מאטראצען, אייזשענק, וואש־טישען אין רייכסטען אויסוואהל אויף גינסטיגע בעדינגונגען עמפפעהלט די עלטסטע לאדזער מעטאל־מעבעל־פאבריק פון

I. B. WOŁKOWYSKI

Sienkiewicza 3/5, tel. 37-70

11 NARUTOWICZA 11

די פירמע עקזיסטירט פון יאהר 1896.

אכטונג: מיר בארגען אוים טען אויף זומער־וואוינונגען.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאך איך בעקאנט דער ג׳ קונדשאפט, אז מיין געשעפט אין האריי־לאנער איז געווארען איבערגעטראגען פון פעטריקאווער 58 אין דעם ניי ערעפענטען לאקאל אויף

פעטריקאווער 51 פראנט

וואו ס׳וועט געפיהרט ווערען א דאמען־פעריטוד פון מאנופאקטור.

מיין לאגער איז געווארען פערגרעסערט צום לופטגרעסען מיט א גרויסען אויסוואהל פון די נייסטע מארגענסטע סחורות פון אין און אויסלענדישע פירמעס, וועלכע איך עמפפעהל דער ג׳ קונדשאפט.

J. WEKSLER, Piotrkowska 51, tel. 29-94.

לעטשניצע (פאר מינימאלע פרייזען)

„SALUS"

פון דאקטוירים ספעציאליסטען און ערצטליך דענטישער קאבינעט

גלובנא 41 טעל. 46-65. אין מאנטאג, טעגליך פון 9 פריה ביז 8 און און זונטאג — פון 9 פריה ביז 2 נאכמ.

ד"ר ז. ראקאווסקי	אויערן־האלז און נאז־קראנקהייטען	פון 11 — 12
ד"ר לאנדוא	אינערליכע קראנקהייטען	פון 1 — 2 און פון 5 — 7
ד"ר דינענזאהן	קינדער־קראנקהייטען	פון 11—12 און 4.30—6
ד"ר ווייס	כירורגישע קראנקהייטען	פון 1—2 און פון 6.30—7.30
שמערלאווסקי	פרויען־קראנקהייטען און אקושעריע	2.30 — 3.30, 5.30—6.30 זונטאג פון 12—1
זילבערשטראם	וענעריש און געשלעכט־קראנקה.	פון 11.30—1 און 7—8
ד"ר גאלדבערג	אויגען קראנקהייטען	פון 10.30—12.30
ד"ר גאלדרינג	אינערליכע קראנקהייטען	פון 11—12 און פון 3—5
צאהן־ארצט פרוי לאנדוא, סט. גאלדבערג	צאהן־און מויל קראנקהייטען	9.30—12 און פון 4—7, 12—2 און פון 7—8

אפעראציעס, ענאליזעס, איינשפריצונגען, פאקען־שטעלען, אלעקטריזאציע, (ווי אויך, שלאגבאק, בלוט אז"וו) דורכלייכטונגען און רענטגען. א"יס נאהמען. קורס פאר שטעמלער. נעבורטס־הילף בעראטונגען פאר מוטערס. קינסטליכע ציין, קראנאנס, גאלדענע בריקען, פלאמבען א. א. וו. ספעצ. קורסע פאר שטאמלער. היילען אין שטאדט. שוץ־אימפונגען געגען שארלאטין.

3t1

אויף אויסצאהלען!

רער הערען־ און דאמען־ שניידער־ אטעליער

ה. ראטבערג פעטריקאווער 197

נעהמט אן פון אייגענער סחורה אויפצופערטיגען די שענסטע קאסטיומען צו די בילינסטע פרייזען לויט די נייעסטע פאסאנען.

ווער ס'וויל צופרידען זיין און געהן עלעגאנט געקליידעט, דער זאל קומען זיך אויסוועהלען סחורה. מיט אכטונג

ה. ראטבערג, פעטריקאווער 197

דאמען און צאהנטעכניק

י. ביטענסקי

5 קאנסטאנטינער 5

נעהמט אן אלע טאג פון 9 פריה ביז 8 אווענד. פרייזען בילינע! בעצאהלונג אויך ראטעס

איך קויף און ערקויף מעבעל

רוואנאפע, בעטען, ניי מאשינען, גארדעראבען, סטאליקעס, א. ז. וו. און צאהל די העכסטע פרייזען

א. ווירצמאן נארוטאוויטש 19

(דזיעלנא)

אין מעבעל־געוועלב, (פרוואט־וואוינונג שענקעוויטש 39)

ביי מיר איז שטענדיג דא פערש. גענייטע מעבעל

איך גיב צושטעלען צו פערקויפען. 1331

עלטערן!

פאר 3 זלאטים א וואך ווערט געלערנט מיט קינדער וואס לערנען אין פאלקס־שולען: חומש, רש"י נ"ך, משניות, גמרא, יהדות, היסטאריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריות זעלבסט צוזאמענשטעלען, דורכ'ן בעוואוסטען ארטאדאקסישען העבראישען לעהרער י. ד. ראזענפעלד, פלאץ וואלנאשטשי 6 קווער אפ. רעכטס 2 שט. בעמ.: סוועקען אויך אנגענומען אנפענגער פון 5 יאהר אן. א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! ערפאלג גאראנטירט!

פאבריק פון

זשירענדאלען

ווי אויך גאלוואנישע בראנזיר־ אנשטאלט

מ. לידער, לאנז

צעגעלניאנא 33, טעל. 53-41

נעהמט אן אלערליי בעגענשטענדע צו איבערגילדען, פערזילבערן, ניקלען, בראנזירען און אקסידירען. עס ווערען אויסגעפיהרט אלערליי רעפעראטורען פון פערשידענע מעטאלענע און זילבערנע געגענשטענדע. פינקטליכע אויספיהרונג.

גוט און בילינ מיט א גאראנטיע פאר דויערהאפטיגקייט. 148

לעטשניצע

„Sanitas" Cegielniana 29, tel. 44-51.

פון דאקטוירים ספעציאליסטען און ערצטל. דענטיסט.־קאבינ.

נעמען אן פאלגענדע דר.:

ד"ר ענגעל	ד"ר לאסקי
" פריד	" ש. מאלאוויסט
" גערשטיין	" מארדקאוויטש
" גוטשטאט	" פריבולסקי
" אימיך	" ה. ראסאווסקי
" איציגזאן	" ג. ראזענבערג
" קאצענעלזאן	" פרוי ראזענבלאט
" ס. קאנטאר	" שאיפראוויטש
" לעווינזאן	" א. שטיינבערג
" פרוי לעווינזאן	" י. שטיינבערג

צאהן־ערצטע

צוקער גרינשטיין־הארקאווי	קרעניצקא־ציפיז שאצקא

921

LEKARZ-DENTYSTA צאהן־ארצט

St. GELBERG

זאכאדניא 15, טעל. 31-08

שטעלט גאנץ פערנאכלעסיגטע ציין און מויל־קראנקהייטען. צאהן ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט־בעשטראהלונג, ספעציעל פאר לטאבראטאריום פון קינסטליכע ציין, נעהמט אן פון 9—12 און טאג פון 3—7 א זייגער אווענד. בילינע פרייזען. 1481

ביליג און גוט!

ספאָרט-וואָגען . . . . . 58.— זל.
קינדער-בעט מיט ניקל און שאָטק. מאַטראַץ 65.— „
אַמעריקאַנקע . . . . . 30.— „

פּאַדערט איבעראַל!
די נאַראַנטירטע פעדער-בעטען פון דער פירמע
„PALMA-PATENT"
לאָדז, פּאָלנאַצנאַ 24. טעל. 31-85,
הורט. פאַר רעזעלקיטע נאַראַנטירט. דעטייל.

די לעטשניצע

פון דאָקטוירים-ספּעצ. און רענטגען-קאַבינעט
פּעטריקאַווער 62, טעל. 31-53.

אינערל. קראַנקהייטען	ד"ר ב. ראַבינזאָהן „ מ. וואָלפסאָן „ א. שטענענבוים	פון 3½—2½ און 7—8 „ 12—2 „ 4—6
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר י. שרייבער „ א. פּאָמשאַנסקי	פון 2½—4 און 7—8 „ 12—1 און 5—6
פרויען-קראַנקהייטען און געבורטס-הילף	ד"ר ד. אלטערמאַן „ מ. פערדמאַן פ"ז ד"ר ח. זעלדאַוויטש-קראַמשקאַ „ גוסטאַוואַ זאַנד שטענענבוים	פון 11—1 „ 5½—7½ שבת, זונט, דינסט, דאָנ. 3-5 זונט, מאָנט, מיט, פרײַט. 3-5
קינדער-קראַנקהייטען	ד"ר ס. גוטענטאַג „ ל. פּאַמיליער	פון 10—11 און 6—7 „ 12—1 און 4—5
נערווען-קראַנק.	ד"ר מ. מאַשלאַנקאַ	פון 6—7 זונטאָג 1—2½
אויגען-קראַנקהייטען	ד"ר י. סטופּאַי „ ס. האַלענדערסקאַ	פון 1—2 און 4—5 11—12, 6—8 זונט. 12—2
נאָז, האַלז און אויערן-קראַנק.	ד"ר מ. קראַטשקאַ „ באַל מאַן	פון 11—1 און 7—8 „ 3½—5½
הויט- און ווענערישע קראַנק.	ד"ר ב. ברוין „ י. פּאַראַפּיטשיק	פון 12½—3½ „ 6 - 8
ציין- און מונד-קראַנקהייטען	צאָהן-ארצט ס. שטערן „ מ. רעזניקאָוו „ ב. טשורנאַוסקאַ „ ג. קאַצענבאַגען	פון 9—10¾ און 8—9 „ 11—1¾ „ 2½—5 „ 5¼—8

די לעטשניצע איז געעפנט טעגלעך פון 9 פריה ביז 9 אין אָווענד.

Szkoła Przemysłowa

T-WA SZERZ. OŚWIATY i WIEDZY TECHN. WŚRÓD ŻYDÓW

916 ŁÓDŹ, POMORSKA 46/48.

ספּעציאַליטעטן: מעכאַנישע, עלעקטראָטעכנישע און העבערײַ, איינשרײַבונגען אין קינדערגאַרטן און אין דער ערשטער קלאַס נעהמט מען אַן די קאַנצעלאַריע טעגלעך אויסער שבת פון 2—10 טאָג. אייגנטרעטס-עקזאַמען קומען פאָר ד. 29 יוני ד. י.

פּודער און זייף פאַר קינדער
BÉ BÉ
SZOFMANA
אנערקענט פאַר די בעסטע
וודער הײַלט אַלע ... פון ... דעם „בעבע" ... די הײַלקאַפּאַנט פון פּודער איז נישט ...

אמאל

זענען פרויען פון מיר ענטלאָפען, ווען איך האָב מיך זיי ערקלערט און ליבע, איך בין געווען זיכער, אַז איך וועל בעקומען אַ נ'אָפּזאָג. די מיאוס'טע פריילינס האָבען נישט געוואָלט זיין אין מיין געזעלשאַפט איך האָב פערלוירען יעדען ווילען צום לעבען.

היינט

בין איך ממש בעלאַגערט דורך פרויען, מיין בלויזער בליק מאַכט גליקליך יעדע פרוי, אָהן אויסנאַהם. איך האָב אָנגעהויבען צו בעקומען אַ גרויסען ערפאָלג

מיט וואָס ערקלערט זיך דאָס?

מיט דעם, וואָס איך האָב אָנגעהויבען צו בענוצען פערמענטין, דאָס איינציגע ריכטיגע מיטעל געגען פיהלען פון מויל, וועלכע דער הרג'עט די מיקראָבען אין מויל, מאַכענדיג דעם אָטעם אונגעהויער אַראָמאַטיש.

FERMENTINA

בעזייטיגט דעם שלעכטען ריח פון מויל, קאָנסערווירט די ציינער, פערפעסטיגט די יאַסלעס און מאַכט אָנגענעהם דעם אָטעם.

הויפּט-סקלאַד אויף פּוילען: ROMAN WŁODARSKI, WARSZAWA, LUBIECKIEGO 5

צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען, אַפּטייק-סקלאַדען און פּערפומעריע-געשעפטען. פּרייז 2.75 זל. פאַר שטיק. ווען מ'קריגט נישט, דאַרף מען זיך ווענדען צום הויפּט-סקלאַד אויף פּוילען. פאַר קונים פון דער פּראָווינץ ווערט ארויסגעשיקט נאָכ'ן בעקומען פּראַווים 3 זל. אָדער 3.50 אויף אַ נאָכנאַהמע. 1819 היט זיך פאַר פעלשונגען!

פערטרעטער אין פערשידענע שטעט אויף אייגענער רעכנונג ווערען געזוכט.

ווילסט קיין מעבעל

נישט קויפען בעפאָר איהר איבערציינט איך נישט, אַז אין מײַן מעבעל-געשעפט

גראַנסקאַ (דלוגאַ) 44 Ch. ŁAZNIK

נור ביי מיר קענט איהר קויפען שעהנע גוטע מעבעל פון פערשידענע האָלץ און ביליג

בעמערקונג: איך קויף אויך פערשידענע מעבעל, דיוואַנעס, פעלצען, ניי-מאַשינען, כאַמאָוואַרען א. אז. וו.

איד צאָהל די העכסטע פרייזען. קומט און איבערציינט אייך.

LEKARZ-DENTYSTA — צאָהן-אַרצט
M. KARABANOW
מסכאָדניאַ 31 (אין הויף) טעלעפאָן 59-09
היילט, פּלאָמבירט ציינער, ציהט ציינער נאָנץ אָהן שמערצען, קינסטליכע ציינער אָהנע גומען און רעפּעראַטורען ווערען שנעל און ביליג אויסגעפערטיגט.
נעהמט אָן פון 9 פריה ביז 8 אין אָוונט. 1195
לעטשניצע פרייזען. בעראַטונג אומזיסט.

וואַרנט ווענען אייער געזונט!

די „שווייצאַרישע ביטערע קרייטער" (מיט דער מאַרקע „Kogut") זענען ענטשפּרעכענד ביי מאַגען-קראַנקהייטען קישקעס, אַבסטרוקציעס און גאַל-שטיינער.

„Szwajcarskie Gorzkie Zioła"

זענען אַ מילד און נאַטורעל דורכרייניגונגס-מיטעל, וואָס פערליכטערט די פונקציעס פון די פערדייאונגס-אָרגאַנען און ווירקען געגען דיקקייט. די „שווייצאַרישע ביטערע קרייטער" ערוועקען אַ'אַפּעטיט.

עס פערקויפען די אַפּטייקען און סקלאַד אַפּטעטשנעס אַ שאַכטעל צו 1.50 זל. הויפּט-סקלאַד איז די אַפּטייק פון
A.Gąsecki Warszawa, ul. Leszno 41
מיר שיקען אַרויס אַמווענינסטען 2 שאַכטלען נאָכ'ן ערהאַלטען פון 4.30 זל. (מיט איבערשיקען). 1462

אכטונג ה"ה פריזירערס!!!

מיין פּאַרפומעריע-געשעפט איז פערזעהען מיט אַ גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע ענגלישע און בלוטען-וואַסערן צום פרייז פון 4 זל. אַ קילאָ, וועזשעטאַל 3 זל., פיקסין—7.80, ווי אויך אַלערליי פריזירער-צובעהערט צו קאָנקורענץ-פרייזען.

J. Drukier מיט אַכטונג

11 ZAWADZKA 11

קומט און איהר וועט זיך איבערצייגען!

טליתים-פאַבריק

אויסגעצייכנט אויסגעפּרוּוט פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע זיידענע טליתים בּנ פּרקיש, ווי אויך טליתים-קטנים הורט און דעטייל מיט אויסשטיקונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניערס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל

ביי א. ה. צוקערמאַן, נאַלעווקי 1.

אין צוועלכען אויך פאָרשטעהער. קומט און איבערצייגט אייך! 898 בעמערקונג: מ'תערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צו וואַשען.

די מאָדערנסטע לאַמפּען

פאַר שפּייז-צימערן און קאַבינעטן

קויפט זיך אַמבעסטען צו פאַבריקס-פרייזען

אין ש. פּ. שמאַלעוויטש
פּאַלודניאַוואַ 8.

בעמערקונג: עס ווערען אויך אָנגענומען אַלע רעפּעראַטורען, אויך עלעקטרישע, אויך קאַמערלעך. 1523

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת?
פאַרוואָס לויפט יעדער אין ביוראָ פּיעטריקאָווער 17?
ואמרת אליו, זאָלסט אַ הכ׳ ...
— אַז אין דעם ביוראָ —

17 פּעטריקאָווער 17

2-טען הויף, פּאַרטער, ווהכנטנג זאַכאָדניאַ 52, וואָס ס'ווערען ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס לויט'ן אוסטאַוו, קלאָוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעדט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, אַפּאַזיציעס, אַדוואַלאַניעס, רעקורסען, ווענען פּעטער אין קאָמיסאַריאַט-רושאַנדו, ביטעס ווענען דירה און אויסמעלדונג. ראָוויעמאַש! און אין אַלע פּאָליציי-בעצירקען, שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערצייזיעס, אַקטען דאַראַוניעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

רעדל-קאַנצעלעריע י. מאַנעלאַ
פּעטריקאָווער 17, זאַכאָדניאַ 52
ש-נעל, רעיעל און ביליג.

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט .24 יוני 1927.

24
פרייטאג
כד
סיון . תרפ"ז

יוני
זון-אויפגאנג 3.41
זון-אונטערגאנג 7,25
לענג פון טאג 14, 12
ליכט-צינדען: 7,47

פאבאר.

אין דער קאמיסיע נומער 1 (טראוגוט 10) דארפען זיך שטעלען:
יאהרגאנג 1906
ובפרט פאליציי-רעיאן זעקסטער,
היינט פרייטאג – S.
מארגען שבת – Ż. Z. W. U. T.
אין דער קאמיסיע נומער 2
(ואקאנטנא 82).

פריוויליגע.

היינט פרייטאג – יאהרגאנג 1908
מארגען שבת – יאהרגאנג 1909

קיין נאמענטליכע אויפפאדערונגען וועלען נישט געשיקט ווערען. די קאמיסיעס הויבען אן זייער טעטיגקייט פונקט 8 א זייגער אין דער פריה.

ביטע געבען אדראסטעניצס דאר-פען ארייננעמראגען ווערען אין רעגי-רונגס-קאמיסאריאט צוזאמען מיט די דאקומענטען, וועלכע שטעלען פעסט דאס רעכט צו געניסען פון אדראסטע-ניעס, שפעטסטענס א טאג פאר'ן טער-מין, ווי מ'דארף זיך שטעלען צו דער פאבאר-קאמיסיע.

ביטעס וועגען אנערקענען אנדער-האלבען יאהריגע דינסט-צייט דארפען אריינטראגען אין רעגירונגס-קאמיסאריאט די דאזיגע פאבאראווע, וועלכע בעזיצען נישט קיין רעכט אויף ווייטערדיגע אדראסטעניעס, אדער ווילען היי-יאהר נישט בעניסען פון אפלעגען דאס מילי-טער-דינסט.

אלע, וואס האבען נישט קיין חתונה-אקטען

ואלען זיך אין די דינסטאג טעג מעלדען אין ראבינאט. און זיי וועלען זיין בעהוטען.

אויפקלערונג פון דער קהלה-פערוואלטונג.

אין צוזאמענהאנג מיט אונזער ארטיקעל וועגען דער פערנאכלעסיגונג פון ארויסנעהמען חתונה-אקטען און געבורטס-מעטריקעס, ווי אויך וועגען דער אקציע, וואס דארף אין דער היינזיכט אונטערגענומען ווערען, האבען מיר פון דער קהלה-פערוואלטונג בעקומען פאלגענדע ערקלערונגען:

דער יודישער קהלה-פערוואלטונג איז דער ענין זעהר נאהענט, און זי מאכט אלע בעמיהונגען, כדי די ענינים צו רעגולירען, שוין אין יאהר 1914 האט די דעמאלסדיגע פערוואלטונג דורך עפענטליכע בעקאנטמאכונגען אויפגעפאדערט די ארימע יודישע בעפעלקערונג צו רעגולירען די דאקומענטען אין ציוויל-שטאנד-אמט. בעת'ן מלחמה-אויסברוך האט די גמינע ארויסגעגעבען ספעציעלע צייגנישען די פרויען פון רעזערוויסטען, וועלכע האבען נישט געהאט קיין חתונה-אקטען, כדי זיי זאלען קענען בעקומען די רעגירונגס אונטערשטיצונגען.

בעשוועהרט די לאגע האבען די דייטשע אקופאנטען, וועלכע האבען ארויסגעגעבען די פרויען פעסער אויף נעמען פון זייערע מענער. די בעפעלקערונג האט דעריבער געמיינט, אז אלץ איז שוין אין ארדנונג.

די יודישע קהלה-פערוואלטונג האט שטענדיג בעארבייט אין קאנטאקט מיט'ן ציוויל-שטאנדס-אמט און יאהר 1915 אפילו אפגעגעבען איהר לאקאל פאר'ן ציוויל-שטאנדס-אמט.

די פראגע וועגען חתונה-אקטען און מעטריקעס איז גישט נאר א פראגע וועגען געניסען פון דער קראנקען קאסע, ערקלערט אונז סעקי. נאדעל, נאר אויך א פראגע וועגען רעגולירען דאס פאמיליען-לעבען, דורך נישט האבען חתונה-אקטען ווערען די קינדער בעטראכט אלס נישט געזעצליכע, און ביי ירושה-אנגעלעגענהייטען זענען פארהאן גרויסע שוועריגקייטען.

ווען א פאטער שטארבט, ווערען די קינדער פארראכטעט אלס געבוירענע פון א נישט-בעקאנטען פאטער און ס'קומען דערצו נאך צו אנדערע צרות. דאס זעלבע איז אויך ווען מ'מעלדעט נישט איין קיין קינדער אין דער געהעריגער צייט.

וואס שייך די איצט-אקטועלע פראגע, ערקלערט די קהלה פערוואלטונג, אז יעדען דינסטאג ווערען אנגענומען פעטענטען, וואס ווילען מאכען חתונה-אקטען. די ארימע וועלען בעקומען אלע דאקומענטען גאנץ אומזיסט.

צוליב דער פעראינטערעסירונג פון ה' נאדעל ווערען איצט ערלעדיגט די דאקומענטען און איינמעלדונגען פון די יתומים אין די יתומים-הייזער.

דא וואו ס'ווארט פעסטגעשטעלט, אז די פעטענטען קענען נישט בעצאהלען פאר די דאקומענטען, גיט די קהלה ארויס בעשייניגונגען צום ציוויל-שטאנד-אמט, אויפ'ן גרונד פון וועלכע אלע דאקומענטען ווערען געגעבען אומזיסט. נאכמעהר – ווען ס'איז געווען א פארארדנונג, אז צו בעקומען וועלכען ס'איז אקט דארף מען צולעגען א שטעמפעל-מארקע פאר 1 זלאטי, האט די קהלה די דאזיגע זלאטיס בעצאהלט. איצט איז די דאזיגע פעראָרדנונג אפגעשאפט-געווארען.

די יודישע קהלה איז ווייטער גרייט ווי אמווייטסטען נאכצוקומען אלע ארימע יודען צו ערלעדיגען זייערע דאקומענטען, כדי אמאל פטור צו ווערען פון אלע צרות און אומגליקען.

די קהלה ווענדעט זיך דורכ'ן „נייעם פאלקסבלאט" צו אלע, וועלכע האבען נאך נישט קיין אקטען, אז זיי זאלען קומען יעדען דינסטאג אין ראבינאט, וואו זיי וועלען אויפ'ן בעסטען אופן ערלעדיגט ווערען.

מיר זענען ווירקליך צופרידען, וואס אונזער איניציאטיוו וועגען רעגולירען די פראגע פון חתונה-אקטען האט געפונען אזא ווארימען אפקלאנג.

סיי דער ציוויל-שטאנדס-אמט און סיי די יודישע קהלה ווילען באמת העלפען אין דער זאך, און ס'בלייבט נאר איבער, אז די יודישע בעפעלקערונג זאל ענדליך שוין פערשטעהן, אז זיי דארפען זייערע דאקומענטען ברענגען אין ארדנונג.

ס'בלייבט איצט איבער נאך דער פראגע צו אינטערווענירען אין דער קראנקען קאסע, אז די גזירה וועגען אוועקנעהמען ביי פרויען אהן חתונה-אקטען דאס רעכט צו געניסען פון דער קראנקען-קאסע, זאל לכל-הפחות אפגעלעגט ווערען אויף א געוויסע צייט, ביז די פעראינטערעסירטע וועלען קענען רעגולירען זייערע דאקומענטען.

מארגען — א טעקסטיל-שטרייק

צוליב דעם „ענגלישען שבת" און סכסוך אין בארטשינסקי'ס פאבריק.

(:) נעכטען זענען אין קלאטען פעראיין פון די טעקסטיל-ארבייטער און אין „פראצע" פארגעקומען דעלעגאטען-פערזאמלונגען, אויף וועלכע ס'איז בעהאנדעלט געווארען די פראגע וועגען דעם קאנפליקט ארום דעם ענגלישען שבת און דעם שטרייק אין בארטשינסקי פאבריק. דער קאנפליקט האט זיך פערשארפט נאך מעהר דערפאר, ווייל ה' בארטשינסקי שטעלט איצט א פאדערונג, אז א טייל ארבייטער זאל דערווייטערט ווערען פון דער פאבריק.

ס'איז בעשלאסען געווארען, אז דער פראטעסט שטרייק, וואס איז געווען בעשטימט אויף דינסטאג, זאל פארקומען מארגען, שבת.

מארגען, 10 אזייגער פריה וועלען זיך אלע ארבייטער צוזאמענקומען אויף שיבלער'ס מארק, דארט וועט פארקומען א מיטינג, אין וועלכען ס'וועלען זיך בעטייליגען די ארבייטער-דעפוטאטען, פון דארט וועט זיך פארמירען א צוג מיט טראנספאראנטען איבער די גאסען פון לאדז.

* * *

צוליב דעם, וואס די קאנפערענץ ביים ארבייטס-אינספעקטאר האט וועגען דעם קאנפליקט אין בארטשינסקיס פאבריק נישט געבראכט צו קיין שום רעזולטאטען, האט נעכטען דער ארבייטס-אינספעקטאר וואיסקעוויטש אפגעהאלטען א לענגערען טעלעפאנישען שמועס מיט'ן הויפט-אינספעקטאר קלאט.

ה' קלאט האט ערקלערט, אז אין די נאהנסטע טעג וועט זיך דאס ארבייטס-מיניסטעריום פערנעהמען מיט דעם ענין

אבגעגעבען, נאר נישט בעקומען...

ווען וועט שוין די גמינע בעקומען צוריק הערץ'ס אכראנקע?

(–) נאך לאנגע בעמיהונגען, איז ענדליך דער יודישער קהלה-פערוואלטונג געלונגען צו פועל'ן ביי דער מיליטער-אנפיהרונג צו בעפרייען דאס הויז אויף פולנאצנא 39, וואו ס'האט זיך אמאל געפונען הערץ'ס אכראנקע, און וואס איז לעצטענס געווען פערנומען דורך דער מיליטער-מאכט.

די מיליטער-אנפיהרונג האט אבער דעם בנין נישט איבערגעגעבען דער יודישער קהלה, נאר דער קרייז-דירעקציע פאר עפענטליכער ארבייט. ... האט דעריבער אנגעהויבען בעמיהען ... ביי דער קרייז-דירעקציע, אז דער דערמאנטער בנין זאל ענדליך איבערגעהן צו דער יודישער קהלה.

עהרענכטען איז א דעלעגאציע פון דער קהלה צוזאמען מיט עטליכע אינזשעניערען אוועק אין הויז אויף פולנאצנא 39, כדי צוזאמענשטעלען א ליסטע פון די שאדענס, וואס זענען געמאכט געווארען דורך דער צייט, ווען דאס מיליטער האט דארט געוואוינט.

ציוניסטישע ארגאניזאציע אין לאדז.

זונטאג, דעם 26. יוני ד. י. פון 9 א זייגער פריה ביז 10 אין אווענד קומען פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4)

די וואהלען פון דעלעגאטען

צום 8-טען ציוניסטישען לאנד-צוזאמענפאהר אין פוילען.

וואהל-רעכט האבען אלע מיטגלידער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, וועלכע בעזיצען מיטגלידס-לעגיטימאציעס פון יאהר 1927. חברים, ערפילט אייער ציוניסטישע חוב, קומט אלע צו די וואהלען!

די חברים, וועלכע געפינען זיך אויף די ארומיגע זומער-וואוינונגען, ווערען אויפגעפאדערט צו קומען אונבעדינגט זונטאג קיין לאדז, כדי צו בעטייליגען זיך אין די וואהלען.

709

„גורא-אורא"

מאכט געלד.

(ב) די אויספארשונגס-מאכט האט בעקומען א ידיעה, אז אין פויזען האט מען ענטדעקט א באנדע „פאבריקאנטען" פון פאלשע 5-זלאטע-באנקנאטען.

וואָרען: א געוויסע קאמיסיא גוויאזדא, וואוינט אין לאדז און אלע איהרע מיטהעלפער, אייגענע קרובים.

דונערס

מאכען שרפות.

(פ) עהרענכטען איז בעת'ן שטורם ... א דונער ... פון דער פאבריק (וואלבאָרסקא 29 און עס איז ענטשטאנען א שרפה. מען האט באלד אלארמירט צוויי אפטיילונגען פון פייערלעשער, וועלכע האבען דאס פייער לאקאליזירט.

פון א דונער איז אויך ענטשטאנען א שרפה אין אייזענבראָוויטש-פאבריק (קילינסקא-גאס 228).

קינא „IMPERIAL",

נאר 3 טעג — „דער

ם-טייוועל"

ריזהרענדע דראמע אין 10 אקטען. ... אין די הויפט ראלען Helena Makowska i Karol de Vogt

פרייזען פון 30 גר. ביז 150.

קליינער פעליעטאן.

מרים מיט דער פויק...

עס רעדט זיך אזוי „מרים מיט דער פויק" אין דער אמת'ן וויל איך זאגען „מרים'ל מיט'ן פייקעלע" ס'איז א קליין מרים'ל מיט א קליין פייקעלע... איך מיין דאס אט די קליין מרים'ל (דייבעס) וואס האט זונטאג בעצויבערט דוקא א גרויסען עולם מיט איהר אויסערגעווע- ליכען טאנצען און הויכען ארטיסטישען טאלאנט.

און זיצענדיג אין „פילהארמאניע" אנקוועלענדיג זיך מיט נחת פון דער קליין מרים'ל איז מיר ארויף אויפ'ן געדאנק, אז די וועלט, אין די לעצטע יאהרען, איז בכלל געווארען מיניאטוריש, אלץ ווערט געמאכט זעהר אנגעניג, אלץ אין א קליינעם פארמאט, קיין גרויסע שווערע זאכען איז דער עולם נישט סובל. אזוי איז געשאפען געווארען „קליינע מלוכה'לעך" „קליינע ביבליאטעקען" „קליינע קונסט-טעאטערס" „קליינע פאליטאנען" „קליינע חונים'לעך" און „קליינע טענצערקעס"... יא און עיקר שכחתי „קליינקעפלדיגע גבאים"... און אט ביי די אלע היינטיגע קליינע, ווילט זיך דער עולם מער, ווי ביי אמאליגע גרויסע, ווער רעדט נאך, אז מ'וואלט איינגעפיהרט „קליינע פארמאקעס" און אין מאש זאל תמיד זיין אביסעל „קליינגעלד" וואלט שוין גאר געווען לעילא ולעילא.

איך געדענק מיט א נ'צרך נייג אוני- צוואנציג יאהר צוריק, ווען דער טראמוויי האט אנגעהויבען צו געהן אין לאדז און עס האבען זיך בעוויזען אין גאס די ערשטע פאר וואגאנען איז געשטאנען א יוד און האט זיך גע'חכמ'עט, אז די פערד וואלטען האבען שכל – האט ער געזאגט – וואלטען זיי זיך בעגראבען לעבעדיגערהייט... און איצט וואלט איך געוואלט הערען וואס זאגען די אלטע גרויסע טענצערקעס צום טאנצען פון דער קליינער זעקס יאהריגער מרים'על.

שר של אש.

כאראקירי

מאכט זיך א פויער.

(–) פארנאכטאגען פרייטאג האבען די איינוואוינער פון דארף פושטראמע, פעטריקאווער קרייז, געפונען אין פעלד דעם טויטען קערפער פון דעם 30 יעהריגען מיכאל וואיטאן, זייערען א דארפס- שכן.

מיכאל וואיטאן איז געלעגען אין פעלד מיט א נ'אויפגעשניטענעם בויך, פון וועלכען עס האבען ארויסגעהאנגען די קישקעס.

ווען אויפ'ן ארט פונ'ם געשעהעניש איז געקומען די פאליציי, האט זיגמונט וואיטאן, מיכאלס ברודער ערקלערט, אז ער האט געזעהן, ווי יוזעף און אנדזשעי פאנאווסקי, זיינע דארפס- שכנים האבען דער'הרג'עט זיין ברודער.

די ברידער פאנאווסקי האט מען צוליב דעם ארעסטירט.

די ווייטערדיגע אויספארשונג, ווי אויך די סעקציע פון דעם טויטען קערפער האט אבער פעסטגעשטעלט, אז מיכאל וואיטאן איז בעגאנגען זעלבסט מארד דורך כאראקירי.

זיגמונט וואיטאן האט זיין פאלשע בעשולדיגונג ארויסגעווארפען אויף די ברידער פאנאווסקי אויס נקמה. זיגמונט וואיטאן האט מען פאר א פאלשער בעשולדיגונג איבערגעגעבען אין געריכט.

תבואה

וועט פאלען.

(ס) דער פערבאנד פון די קאנסום-קאאפעראטיווען האט בעשלאסען איינצוקויפען גרעסערע סכומים אמעריקאנער תבואה. די דאזיגע גרויסע סכומים תבואה זאלען האבען א ווירקונג אויף די פרייזען אויפ'ן אלגעמיינעם תבואה-מארק.

די פרייזען, וואס האבען לעצטענס אנגעהויבען שטייגען וועלען צוריק פאלען באלד, ווי עס וועלען אנקומען די ערשטע טראנספארטען.

נייע טראמוואי-ליניע.

(י) היינטיגען זונטאג וועט אנהויבען צו קורסירען א נייע טראמוואי-ליניע מיט'ן נומער 16.

זי וועט האבען דעם פאלגענדען מאר- שרוט: קאנסטיטוציינא (ווידזעוו) ראקי- טשינער, גלובנא, פעטריקאווער, ראד- וואנסקא, זשעראמסקי, קאפערניקי ביז צום קאלישער וואקזאל.

די ליניע 6 וועט פון איצט אן געהן פון באלוטער פלאץ, נאוואמיעסקא, קאנ- סטאנטינער, גדאנסקא, קאפערניק, זשע- ראמסקי, ראדוואנסקא ביז רוג פעטרי- קאווער.

אין די אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען.

(פ) היינט, פרייטאג דיזשורירען ביי- נאכט פאלגענדע אפטייקען: ל. פאווי- לאווסקי (פיעטריקאווער 307), ס. האמ- בורג (גלובנא 50), ב. גלוכאווסקי (נא- רוטאוויטש 4), י. סיטקעוויטש (קאפער- ניק 26, א. הערצמאן (פאמארסקא 10) און א פאטאש (פלאץ קאשטשעלני 10).

Dr. med. H. LUBICZ

צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32

... אין צוריקגעקומען.

שטיצט דעם הײנטיגען אפצײכנונגס-טאג פון „טאז"!

צום הײנטיגען אפצײכענ-טאג לטובת „טאז".

די זומער-קאלאניעס פון „טאז" פאר יודישע קינדער.

נעכטען איז דורך „טאז" ארויסגע-שיקט געווארען אויף 4 וואכען די צוויטע גרופע פון 200 קינדער אין דער ערהאלונגס-קאלאניע „קושיזשיבעק". די קינדער ווערען בעגלייט פון דאק-טורים און לעהרערינס.

א שאד, וואס די געזעלשאפט „טאז" איז בעגרענעצט אין איהרע מיטלען און קאן ניט ארגאניזירען קיין ברייטערע הילף פאר די לאדזער ארימע קינדער, וועלכע נויטיגען זיך אזוי שטארק אין דעם ביסעל זומער-לופט. ס'איז צו ער-ווארטען, אז די הײנטיגע אפצײכנונג, וועט געבען די מעגליכקייט דער דאזי-גער נוצליכער געזעלשאפט צו פער-ברייטערען איהר נוצליכע טעטיגקייט פאר די ארימע אויסגעבלייכטע יודישע קינדער.

געזונדהייטס-וואך פון „טאז".

אין צוזאמענהאנג מיט דער געזונד-הייטס-וואך פון „טאז", קומט פאר הײנט, פרײטאג, אן אפצײכנונג - טאג לטובת די זומער-קאלאניעס ביי דער דאזיגער אינסטיטוציע.

די טעטיגקייט פון „טאז" אין אונ-זער שטאט איז שוין גענוג בעקאנט. די דאזיגע אינסטיטוציע אנטוויקעלט א ריזיגע ארבייט אויפ'ן געביט פון היגיע-נע און פאלקס-געזונד, אבער דער ווייטערדיגער אנטוויקלונג שטערט דער מאנגעל אין פינאנציעלע מיטלען. בע-זונדערס וויכטיג זיינען די זומער-קאלא-ניעס, וואו אין פערלויף פון זומער-סעזאן, פערברענגען אנ'ערך 800 קינ-דער פון די ארימסטע שיכטען, פאר וועלכע דאס אויפהאלטען זיך אין די קאלאניעס איז אנ'אומבעדינגטע נויט-ווענדיגקייט. די יודישע בעפעלקערונג וועט האפענטליך פערשטעהן די וויכ-טיגקייט פון דער דאזיגער אינסטיטוציע, און ווארים אונטערשטיצען די אפצײכ-נונג, געבענדיג דערמיט די מעגליכקייט צו פערברייטערן די ארבייט פון אזא נוצליכער און נויטיגער געזעלשאפט ווי ס'איז „טאז".

טורן-פעסט
פון די ארבייטער ספארט-גרופען ביי „טאז" אין לאדז.

ווי ס'איז געווען צו דערווארטען, האט דער טורן-פעסט פון די ארבייטער-ספארט-גרופען ביי'ם טאז ארויסגערו-פען א גרויסע פעראינטערעסירונג צווי-שען דער היגער יודישער בעפעלקע-רונג, דעם דאזיגען ערפאלג האבען זיי צו פערדאנקען דעם גלענצענדען איינדרוק, וואס די פריהערדיגע 2 טורן-פעסטען האבען איבערגעלאזט, דער איצ-טיגער טורן-פעסט אבער וועט לויט זיין רייכקייט איבערשטייגען אלץ, וואס ס'איז אויף דעם געביט פון יודישען לאדז גע-זעהען געווארען.

די פראבען פון אלע גרופען אין א צאהל פון 250 פערזאן, אונטער דער בעניטער לייטונג פון פראפעסאר זיידע ווערען שוין פערענדיגט.

זונטאג דעם 26. ד. ח., אין טאג פון פעסט, 10 א זייגער איבערפריה וועט פארקומען א דעפילאדע פון אלע ספארט-לער אין די טורן-קאסטיומען. די דע-פילאדע וועט פארקומען פון לאקאל פון „טאז" דורך פעטריקאווער, נײ-שטאט, נאוואמיעסקא, פולנאצנא, וואלבאדניא, פאמארסקא, צום „העלענאוו".

אויפ'ן גאנצען וועג וועלען געטיילט ווערען פראפאגאנדע - אויפרופען פון „טאז".

ערב א שטרייק אין דער טריקאטאזש-אינדוסטריע.

(י) נעכטען איז ביים ארבייטס-אינ-ספעקטאר פארגעקומען א קאנפערענץ צווישען די פארשטעהער פון די ארביי-טער אין דער טריקאטאזש אינדוסטריע, מיט די פארשטעהער פון די אינדוסטריע-לער.

די ארבייטער פאדערען א הוספה פון 50 פראצענט.

די בעל-הבתים ווילען ניט נאכגע-בען די פאדערונגען און די ארבייטער-פארשטעהער דראהען מיט א באלדיגען שטרייק.

דער ארבייטס-אינספעקטאר האט פאר-געלעגט די ארבייטער-פארשטעהער, זיי זאלען דעם שטרייק ניט באלד פראק-לאמירען, און ווארטען נאך א פאר טאג ביז דער ארבייטס-אינספעקטאר וועט קענען בעאיינפלוסען די בעלי-הבתים, אז זיי זאלען זיין נאכגעביגער.

די ארבייטער - פארשטעהער האבען צוגעזאגט - צו ווארטען אויף ענ'צנטפער ביז איבער'ן הײנטיגען טאג.

טראגעדיע פון אנ'ארעסטאנט
נאך 15 יאהר זיצען, וויל ער ניט פערלאזען די טורמע.

(§) אין טינק, הינטער קאליש געפינט זיך א טורמע פאר ארעסטאנטען, וואס קומען אב לאנג-טערמיניגע שטראפען. די ארעסטאנטען ארבייטען דארט אויף שפילצייג, וואס ווערען פערשפרייט אין פוילען און אפילו אין אויסלאנד. פאר דער ארבייט בעקומען די ארעסטאנטען בעלוינונג.

די פאריגע וואך האט איינער פון די דארטיגע ארעסטאנטען וואלענטי קאפש-מארעק, וועלכער איז אבגעזעסען 15 יאהר, פאר ערמארדען זיין פרוי, פער-ענדיגט זיין טערמין. ווען מ'האט איהם מיטגעטיילט וועגען דעם האט ער ער-קלערט, אז ער וויל ווייטער בלייבען אין טורמע און אויסארבייטען די שפיל-צייג, ווייל ער איז עלענד און האט קיינעם ניט צו וועמען צו געהן.

די טורמע-לייטונג האט ניט געקענט אליין דעצידירען און זיך געווענדעט נאך אינסטרוקציעס צו דער העכערער מאכט.

די וואהלען צום ציוניסטישען לאנד-צוזאמענפאהר.

נעכטען האט זיך געענדיגט דער טערמין פון אבגעבען די וואהל-ליסטען צום ציוניסטישען לאנד-צוזאמענפאהר. עס זיינען איינגעטראגען געווארען 2 וואהל-ליסטעס: נומ' 1 פון „על המשמר" און רעוויזיאניסטען און נומ' 2 פון „עת-לבנות".

די וואהלען פון דעלעגאטען צום צו-זאמענפאהר קומען - פאר זונטאג, דעם 26. ה. ח., פון 9 א זייגער פריה ביז 10 אין אוונט אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4). די וואהלען זיינען פראפארציאנעלע. וואהלען האבען אלע מיטגלידער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע וועלכע בעזיצען מיטגליד - לעגיטימאציעס פון יאהר 1927.

דער ציוניסטישער קאמיטעט האט אויסגעפאדערט אלע מיטגלידער צו בע-טייליגען זיך אין די וואהלען, דער קא-מיטעט האט זיך געווענדעט אויך בע-זונדערס צו די מיטגלידער, וועלכע גע-פינען זיך אויף די ארומיגע זומער-וואוינונגען מיט אנ'אויפפאדערונג צו קומען אונגעריגנט זונטאג קיין לאדז צו די וואהלען. אויך די פערשידענע גרופען ענטוויקלען שוין א לעבהאפטע אגיטאציע צווישען די מיטגלידער פאר זייערע ליסטען. עס איז דעריבער צו ערווארטען א שטארקע בעטייליגונג אין די זונטאג'דיגע וואהלען.

יודישע אקושערקעס אין דער קראנקען-קאסע.
(א בריף אין רעדאקציע)

געעהרטער ה' רעדאקטאר!

מיר אונטערגעשריבענע יודישע אקו-שערקעס בעטען העפליך אבגעבען פלאץ פאר עטליכע שורות, פערוואס מיר דאנקען הערצליך:

ניט האבענדיג קיין אנדערן אויס-וועג צו פערטיידיגען זיך געגען די עולות, וואס מען בעגעהט געגען אונז, יודישע הייבאמס, אין פעראיין פון די אנגעשטעלטע ביי דער קראנקען-קאסע און אין די אינסטיטוציעס פון עפענט-ליכער פערזיכערונג (פיעטרקאווער 73) מוזען מיר לאזען הערען אונזער וועה-געשריי דורך דער פערמיטלונג פון „נײעם פאלקסבלאט". אויף טריט און שריט ווערען מיר, אלס יודינס, איגנא-רירט מצד דער לייטונג פון דערמאנ-טען פעראיין, מיר ליידען איינפאך פון רעפרעסיעס מצד דער פערוואלטונג, וואס בעשטעהט אויסשליסליך פון קריסט-ליכע אקושערקעס. ביי יעדער געלע-גענהייט הערען מיר אויף אונזער אד-רעס די געמיינסטע אנטיסעמיטישע אויסדריקען. „פערשיווע זשידובקי" און „שמיערדזאנצע זשידובקי" הערט מען זעהר אפט אויף די מיטגלידער-פער-זאמלונגען, ניט זעלטענער ווידערהאלט זיך דאס אנכאפען עמיצען פון אונז ביים קאלנער, כדי ארויסצופיהרען פון זאל. דאס טרויעריגסטע דערביי איז דאס, וואס אין דער שפיץ פון פעראיין שטעהט די לאדזער פ.פ.ס. און וואס אין פעראיינס-לאקאל הענגט דאס בילד פון קארל מארקס. אמבעסטען וועט די בעציהונג פון דעם פ.פ.ס.'ישען פעראיין צו די יודישע מיטגלידערינס כאראקטע-ריזירען פאלגענדער פאקט:

דעם 3 טען מערץ ד. י. איז פארגע-קומען די יעהרליכע פערזאמלונג פון פעראיין. פאר די וואהלען צו דער ניי-ער פערוואלטונג האבען מיר, יודישע מיטגלידער, זיך געווענדעט צום פרע-זעס פון דער פערזאמלונג, ה' סטאניעצ-קי, אז ער זאל, לויט'ן מוסטער פון די פאריגע יאהרען, ערלויבען צו דעלע-גירען אין דער פערוואלטונג א יודישע הייבאם. ער האט מסכים געווען, פון צווישען זיך האבען מיר מיט 11 שטי-מען געוועהלט די פרוי וואלפסאן, וועלכע זאל אונז פערטרעטען אין דער פערוואלטונג. צום סוף פון די וואהלען האבען איינציגע קריסטינס גענומען טומ-לען, אז זיי דארפען ניט קיין פאר-שיווע זשידובקעס און... אונזערע שטי-מען זיינען פערניכטעט געווארען! אז מיר האבען גענומען טומלען, האט מען אונז געענטפערט, אז מיר האבען גאר-ניט געוועהלט. און כדי אונז צוברא-רוהיגען האט מען ארייננעשטופט אין דער... קולטור-קאמיסיע איינע א גע-וויסע פרעסמאן, וועלכע איז לחלוטין ניט אומשטאנד צו פערטיידיגען ניט אונזערע מאטעריעלע און ניט אונזערע מאראלישע אינטערעסען. איבריגענס איז זי אין אונזערע אויגען ניט כשר דערפאר, ווייל בעת אונזער קלאגען-שטיין האט אנגעקלאגט אין געריכט די פארזיצערין פון אונזער אקושערקעס-פעראיין, פרוי יונג, פאר גענומען כפי-באר פון נייע הייבאם'ס פאר צולאזען זיי אין דער קראנקען-קאסע - האט פרעסמאן גוט עדות געזאגט פאר דער אנטיסעמיטישער יונג.

פאר דער ריכטיגקייט פון אלע דא אנגעגעבענע איינצעלהייטען, צייכנען מיר מיט אונזערע אונטערשריפטען.

עס פאלגען 12 אונטערשריפטען.

מענשען, וועלכע ליידען פון שווערען שטוהלגאנג

און פון בלוטאיבערפילונג פון אונטער-לייב, וואלוגגען פון געהירן, קאפשמער-צען, הארצקלאפען, דארפען געהמען אין דער פריה און אין אוונט א פער-טעל גלאז נאטירליך ביטער-וואסער פון

Franciszek Józef

לייטענדע דאקטוירים פון כירורגישע אנשטאלטען ערקלערען, אז פאר- און נאך בויך-אפעראציעס ווערט דאס בי-טער-וואסער פון

Franciszek Józef

מיט'ן בעסטען ערפאלג אנגעווענדעט. פערלאנגט אין אלע אפטייקען און סקלאד אפטעטשנעס.

קלודסקי-צירק.

דאס וואס ס'ווערט דערצעהלט אין די אנאנסען און אפישען וועגען דעם אונגעהויערען קלודסקי-צירק איז ניט בלויז קיין רעקלאמע.

אז מען קוקט אן אויף די איינצנע אויגען די ריזיגע מענאזשעריע, ווערט מען ממש צוטומעלט -

מיט איהר גראנדיעזקייט שטייגט זי איבער אלץ, וואס לאדז און בכלל פוי-לען האט ווען ניט איז אויף דעם גע-ביט געזעהן.

לייבען, לעמפערטען, טיגערס, (ניט פון די לאדזער טיגער'ס...) העלעפאנ-טען, ווייסע, ברוינע, שווארצע בערען, קראקאדילען, קעמלען, שלאנגען, וועלף, היענעס, (ניט קיין ענדעקישע) בופעל-אקסען, און נאך, און נאך חיות און עופות זיינען דא סטאדעסווייז פערזא-מעלט.

דער היפאפאטאם איז דאך אוראי אין נח'ס תיבה ניט געווען, און דא איז ער בפירוש דא, און ער איז אומ-געפעהר אזוי סימפאטיש, ווי א ראזו-וואטי'אוויעץ...

ס'איז אונגעהויער טיקאווע צו זעהן דעם דאזיגען צירק.

נעכטען איז געווען די ערשטע פאר-שטעלונג פון דעם קלודסקי-צירק. ס'איז געקומען אנ'עולם, ווי צו א גוטען סענ-סאציאנעלען פוסבאל-מעטש, אבער דער צירק איז זעהר גרויס און נעהמט אלע-מען אריין. עס זיינען פארגעפיהרט גע-ווארען - אויף 3 ארענעס מיט אמאל - א גאנצע רייה גראנדיעזע צירק-נו-מערן.

מעלדונג.

יוגענד-סעקציע ביי פועלי אמוני ישראל אין לאדז וואלבאדניא 70 68.

אין לאקאל פון דער יוגענד-סעקציע וואלבאד-ניא 68/70 איז ערעפענט געווארען א לעזע-זאל ווי עס געפינט זיך די גאנצע איבלענ-דישע ווי אויך אויסלענדישע פרעסע.

דער לעזע-זאל איז אפען טעגליך פון 8 ביז 10,30 אוונט. מיט אכטונג

716 די פערוואלטונג.

שניידער-הילף!

בטמיש וואשען גארניטורן 5 זל. פרעסען גארניטורען 3 זל. ס'ווערען אויך אפגענומען אהיים צו ווערט אויך געפרעסט אויף דער שטעל. 896

קאנסטאנטינער 5 וו.1.

קהלה
זונטאג א זיצונג פון דער פערוואלטונג.

זונטאג קומט פאר א זיצונג פון דער קהלה - פערוואלטונג. אויף דער טאג-ארדנונג: פראטאקאל פון דער פריהער-דיגער זיצונג; קאמוניקאטען; ערגענצען דעם רעגולאמין; בעריכט פון דער קא-מיסיע פאר סאציאלע הילף; ניט עטא-טאווע מורה הוראות; וועגען נאמינירען ה' זעליג ראזענשטיין אלס מורה הוראה.

פוטער
דורך דער קהלה.

מארקוס זאמעל פון מאשטשיסקא (גא-ליציען) האט זיך געווענדעט צו דער יודישער קהלה, אז ער וויל זיך שטעל-לען אין געשעפטליכער פערבינדונג מיט די יודישע פוטער-הענדלער.

פערזאנען, וואס אינטערעסירען זיך מיט דעם דאזיגען ענין דארפען זיך ווענדען צום קהלה-סעקרעטאר ה' נאדעל.

קאנפיסקאציע.

(ב) דער רעגירונגס-קאמיסאר האט פעראָרדנעט צו קאנפיסקירען דעם לעצ-טען נומער פונ'ם וואכענבלאט „וואלנע ושארפי".

לאקאוט
פון מאשטע-פאבריקאנטען.

(ב) אין דער פירמע „עמיל אייזערט און שווייקערט", וואס ארבייט אויס גו-מענע מאשטעס, האט נאך אין מאי אויס-געבראכען א קאנפליקט מיט די ארביי-טער, וועלכע האבען געפאדערט א הוספה. איצט האט די פירמע זיך צו-זאמענגערעדט מיט די איבריגע פאברי-קאנטען פון דער זעלבער בראנזשע, וועלכע האבען פריהער יא נאכגעגעבען די הוספה-פאדערונגען און ערקלערט די ארבייטער א לאקאוט. 600 ארבייטער זיינען געבליבען אהן בעשעפטיגונג. עס ארבייט בלויז די פאבריק פון ה' איי-זערט „מאשטמקא" אין זד.-וואליא. אויך די פאבריקען אין ווארשא און אין גרא-יעוו זיינען צוגעטרעטען צום לאקאוט.

עלעקטריש
אויפ'ן בית עולם.

(-) אויף דער נאהענטסטער זיצונג פון דער פערוואלטונג פון דער יודי-שער קהלה וועט זיך בעהאנדלען די פרא-גע וועגען איינפיהרען עלעקטרישע בע-לייכטונג אויפ'ן יודישען בית עולם.

אויף א ווענדונג פון דער פערוואל-טונג האט די עלעקטראווניע מסכים גע-ווען דורכצופיהרען די עלעקטרישע לייטונג אומזיסט ביז צום טויער פון בית עולם.

עלענד
און „תומכי אורחים".

(-) אויף אונזער ווענדונג וועגען דער יודישער פאמיליע מיט 3 קליינע קינדערלעך, וואס וואלגערט זיך אונ-טער'ן אפענעם הימעל אויפ'ן שול הויף האט זיך אבגערופען די געזעלשאפט „תומכי אורחים".

די דערמאנטע געזעלשאפט האט זיך אינטערעסירט אויסצוזוכען א וואוינונג פאר די עלענדע מענשען. און זיי מעג-ליך מאכען צו פערדינען אויף ברויט.

דראמע אויף דער באהן-ליניע

נעכטען אין אוונט, בעת דער שנעל-צוג איז פון קראקא צוגעפאהרען קיין ווארשא, זיינען 2 באנדיטען אריין אין די ערשטע קלאס און דראהענדיג מיט רעוואלווערן, פערלאנגט פון די פא-סאזשירען ארויסצוגעבען אלע קאסט-בארע זאכען. די פאסאזשירען האבען פאר שרעק ערפילט די פערלאנגען פון די באנדיטען, אין דער לעצטער מינוט האבען 2 געהיים-אגענטען, וועלכע הא-בען די גאנצע צייט אבסערווירט די באנדיטען, אנגעהויבען געבען זיי א גע-יעג. די באנדיטען זיינען ארויסגעשפרונ-גען פון וואגאן אינמיטען שנעלסטען גאנג פונ'ם צוג און די אגענטען גלייך נאך זיי, ביידע באנדיטען זיינען גע-פאלען טויט. די אגענטען אבער זיינען על פי נס ניצול געווארען. די געריכטס-אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די אגענטען, ארויסשפרינגענדיג פון צוג האבען געטראגען שיך, וואס זיינען געווען פערזעהן מיט גומי-אבצאסען און זוילען „BERSON" די אידעאלע עלאסטישע און ווידערשטאנדס-פעהיגע נעגען אלע מין אויפטרייסלונגען. 718

20 פראצענט
אויף בויען שטעט.

(ס) דער לאדזער מאגיסטראט האט דערהאלטען פון ארבייטס-מיניסטעריום א קוועסטיאנער וועגען די הכנסות פון די לאדזער הויז-בעזיצער. די דאזיגע אינפארמאציעס זיינען נויטיג דעם מי-ניסטער מאראטשעווסקי אלס מאטעריאל צו זיין פראיעקט וועגען פונאנדערבויען די שטעט. לויט'ן דאזיגען פראיעקט זאלען די הויזבעזיצער דערהאלטען בלויז 80 פראצ. פונ'ם דירה-געלט, די איבריגע 20 פראצ. זאלען בעשטימט ווערען אויפ'ן פאנד פון פונאנדערבויען די שטעט. דער קוועסטיאנער וועט בע-ארבעט ווערען דורך א ספעציעלער קאמיסיע, וואס איז אויסגעטיילט גע-ווארען דורכ'ן מאגיסטראט.

דינא גאלדשטיין
פאהרט הײנט אוועק פון לאדז.

(-) די בעקאנטע ארטיסטין, די יודי-שע פרימאדאנא פרוי דינא גאלדשטיין, וועלכע האט עטליכע וואכען געוויילט אין לאדז צוליב משפחה-אנגעלעגענהיי-טען, פאהרט הײנט צוריק אן קיין אמע-ריקא.

מיר ווינשען איהר גרויס ערפאלג.

סטאראסטעס
האבען געהאט א צוזאמענפאהר.

(:) נעכטען איז אין לאדזער וואיע-וואדזשטווע, אונטער'ן פארזיץ פון וואיע-וואדע יאשטשאלט פארגעקומען א צו-זאמענפאהר פון די סטאראסטעס. צום צוזאמענפאהר זיינען געקומען אלע סטא-ראסטעס פון לאדזער וואיעוואדזשטווע און פיל הכבוד בעאמטע פון אינערן מיניסטעריום און פון וואיעוואדזטווא.

זינט'ן יאהר 1924 איז עס דער ערש-טער צוזאמענפאהר, וואס האט זיך בע-שעפטיגט מיט אלע אדמיניסטראטיווע און זעלבסט-פערוואלטונגס - ענינים פון די סטאראסטווס.

Dr. med. Różane

Dr. med. A. MAZUR

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

דער ערשטער אויפטריט פון די אמעריקאנער יידישע טעאטער קינסטלער

אננא און הײמאן יאקאבאוויטש

שבת, 3.30 נאכמ. און שבת, 9 אין אווענט, זונטאג און מאנטאג, 9 אין אווענט, ווערט געשפילט צום ערשטן מאל אין לאדז דער לעצטער שלאגער פון די אמעריק. טעאטערן פון די לעצטע 2 סעזאנען

„די גרינע כלה"

אין 4 אקטן מיט געזאנג און טענץ פון סיגאל, אויסגעפירט און רעזשיסירט פון הײמאן יאקאבאוויטש. — ראל גאלדעלע, די גרינע כלה — א. יאקאבאוויטש; ראל זעליג-ה. יאקאבאוויטש.

„די גרינע כלה" האט שיינע מוזיק

„די גרינע כלה" איז פול מיט הומאר און וויצן

„די גרינע כלה" האט שיינע אנציעענדע טענץ.

„די גרינע כלה" האט א רייכן און שיינעם אינהאלט.

מיט'ן אנטייל פון גוט-באקאנטן פערסאנאל.

פרויען: בעזמאן, מאכראוויטש, שאדעוואן. מענער: גריפל, אייזנבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכראווסקי, נייהויז, פאלאנסקי.

געשעפטס-פירער: בעזמאן. טעכנישער לייטער: מאכראווסקי.

סופליארען: נייהויז און אייזנבערג. בילעטן אין קאסע פון פילהארמאניע.

יום טוב פון געזאנג.

שבת, דעם 25-טען ד. ח., 4 נאכמי-טאג קומט פאר אין שטעטישן טעאטער (ציגעל-גאס 63) א קאנצערט פון די כארן פון די שטעטישע פאלקסשולן, ארגאניזירט דורכ'ן קאמיטעט פון „יום טוב פון געזאנג".

אין קאנצערט נעמען אנטייל צ. א. די פר"פר לוניאק און גראמאדזקי מיט זייערע שילער. די גאנצע הכנסה גייט

אויף צו פערגרעסערן די שולביבליאטעקן. איינטריטקארטן זענען צו באקומען אין יעדער פאלקסשול און אין טאג פון קאנצערט ביי דער קאסע פון טעאטער.

Dr. W. ŁASKI

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטן

גקהאט אין דעם יאהר פון 1 יוני אין

CIECHOCINEK

זעלבסטמארדן.

(ס) די פאנאמאריעוו איז נעכטן אין ליסנערפטן געוואָרן אויף מאזאָוויעצקא 17, צו א גרויסער העטעריקא ווערנער, וועלכע האט געקויפט זיך בעהמען דאָס לעבן און אויסגעטרונקען א גרויסע דאָזע סם. די פאנאמאריעוו האט זי אין א שווערן צושטאנד אפגע-פירט אין שפיטאל.

עס האט אויך גענוואַרט בעגעהן זעלבסטמארד, דורך אויפהענגען זיך, א גרויסער פראנציסעק כלעבאָווסקי (אלעקסאנדראָווסקא 29) מען האט איהם אבער בעצייטענס אראפגענומען פון דער תליה, און די פאנאמאריעוו האט איהם ערטיילט די ערשטע הילף.

(—) נאכטן ארום 9 א זייגער אינ-דערפריה האבען די ארבייטער פון פאלוורק ספאקי אונטער לאדז בע-מערקט א מאנטביל, וואס איז בלאזען צום שטאָוו און זיך ארייגעוואָרפען אין וואסער אריין. נאך אייזער מען האט בעוויזען צוצולויפען צו איהם.

דעם אומגליקליכן איז נישט געלונ-גען באלד פוג'ם וואסער ארויסצוציהען, מען האט געמוזט ארויסרופען פייער-לעשער, וועלכע האבען ערשט אין א פאר שעה ארום, ארויסגעצויגען דעם טויטן קערפער פון דעם דערטרונקענעם.

דער זעלבסטמערדער הייסט איגנאצי זיאנק (גושיצאַווע 10).

(או) אין פאניאטאָווסקי'ס פארק האט געפרובט בעגעהן זעלבסטמארד א גע-וויסע יאנינא ציעלעק (וואלבאָרסקא 33), די פאנאמאריעוו האט זי אין א שווערן צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל אין ראדאגאשטש.

אוימא

פעדעראנדעס 3 אראָנימען.

נעכטן בייגאכט איז אויף ראג טראו-גוטא און פיעטריקאווער גאָ'אוימא, מיט געצנען אימפעט צו פעדעראנדען אויף די דריי ארבייטער, וועלכע זענען דאָרט גוואָרן בעשעפטיגט ביי דער קאנאלי-זאציע. פון אונטער די רעדער האט מען ארויסגעצויגען א שווער פערוואונדעטען דעם 27-יעהריגען סטאניסלאוו מאשטאלס (דאמבראָווסקא 25) און לייכט פער-וואונדעט דעם 24-יעהריגען יאן בלאט-לאק (ראקיצינער 12) און פראנציסעק מישקיעוויטש (וואָדנע 19).

קרייז-קאנפערענץ פון „צעירי אגודת ישראל".

זונטאג כ"ו סיון (29 יוני) עפענט זיך אין לאקאל פון דער אגודה (דזיעלנא 11) א קרייז-קאנפערענץ פון דער ארטאָ-דאקסישער יוגענד-ארגאניזאציע פון לאדזער וואיעוואדזטווע.

אין דער קאנפערענץ וועלען זיך בע-טייליגען די מנהיגים פון דער לאדזער אגודה, ווי אויך פון דער ווארשאווער צענטראלע.

די זיצונגען זענען עפענטליכע און ס'ווערן צוגעלאזט געסט.

Dr. PRYBULSKI

זאַוואַדזקא 1, טעלעפאן 25-36

וועגערישע און האר - הויט - קראנקהייטן, פענער-שוואכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל), רענטגען-שטראהלען.

נעמט אן פון 9—1 און פון 4—8 אוונט

דאמען: פון 4—5 נאכם.

פער'סם'ט

נישט חילענדיג.

(—) ווי מיר האבען שוין געמאלדען, האבען זיך מיט א פאר טאג צוריק אין שייבלער'ס פאבריק פער'סמ'ט 8 ארבייטער. די אויספארשונגס מאכט האט גע-מאכט א חקירה ודרישה, צי די צומישונג פון סם אין דעם וואסער, וואס די אר-בייטער האבען געטרונקען איז געווען א צופעליגע אדער צי איז די צומישונג געשען א בוצל יוצא פון א נקמה-זאך.

די אויספארשונג האט איצט פעסט-געשטעלט, אז דער שולדיגער איז א צו-פעליגער, דער ארביימער יוזעף באָזא-ראָק (קאזמיצוש גאס 9 אין ווידזעוו) צר האט געארבייט אין דער פארבעריי און פון דאָרט גענומען א פאר שטיקלעך, ווי עס האט זיך איהם געדאכט, זויער-זאלץ, אין דער אמת'ן איז דאָס געווען גיפטיגען-זאלץ, וועלכעס ווערט גענוצט ביים פארבען און אנטהאלט סם.

באזאָרעק האט ביים טרינקען אונ-בעמערקט אריינגעלאזט א שטיקעל זאלץ אין וואסער אריין און פון דעם איז ענטשטאנען דאָס אומגליק.

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02

אינערליכע קראנקהייטן, ספעצ. פאר לונגען-און הארץ-קראנקהייטן, בעשפרעכונגען אין קינסטליכע בערג-זון.

נעמט אן פון 3—4 נאכמיטאג און פון 4—5 דער לעטשניצע „וואלקא".

Łódź, Wólczańska 109, tel. 30-08

Oskar Kahlert

גלאז - שלייפעריי, שפיגעל - גיסעריי, אויסארבייטונג פון מעטאל-ראהמען און ניקלעריי. הורט און דעטייל. 269

מעבלעט, שטעט אין האנר-שפיגלען און ניקעל-ראהמען, וואנר-שפיגלען, טרעמאָ, ניקעל-טאצען מיט דאפעל-גלאז ארייגצולעגען האנר-ארבייט ווי אויך געשליפען גלאז און שפיגלען צו מעבעל, געביידען א.א.וו. עמפפעהלט

שפיגלען

קינא „ERA"

פרי-הער „פלארא"

זאוויסשא 22 (באלוט)

קומט בעוואונדערן דעם גרעסטען שלאגער!

די גרעסטע סענסאציע פון דעם סעזאן!

עס ווערט דעמאנסטרירט דער גרעסטער שפאננענדער סענסאציאנעלער פילם א. נ.

פאסירונגען פון נאכט-עקספרעס-צוג

גרויסע סענסאציאנעלע סאלאן-דראמע אין 2 סעריעס 12 אקטען צוזאמען דעמאנסטרירט

גרויסע סענסאציאנעלע סאלאן-דראמע און

אין דער הויפט-ראלע דער ליבלינג פון אלע לאדזשער קינא בעזוכער

HARRY PEEL

אין דער הויפט-ראלע דער ליבלינג פון אלע לאדזשער קינא בעזוכער

פערגרעסערטער ארקעסטער.

דער זאל איז מעכאניש ווענטילירט.

8-io klasowe Gimnazjum Męskie

z prawami GIMNAZJÓW PAŃSTWOWYCH

L. Szakina w Łodzi, Piotrkowska 18.

די איינטריטס-עקזאמענס וועלען דויערן ביז דעם 28. יוני.

אנמעלדונגען פון נייע שילער נעמט מען אן די קאנצעלאריע פון 9 ביז 1.

Dyrektor CZ. BAGIEŃSKI. 640

וואסער-היילאנשטאלט

איינגעארדנעט לויט די נייעסטע סיסטעמען, אינצינע אין לאדז, עמפפעהלט: הייל - בעדער, טוש-בעדער, טושען, האלב - בעדער א. אז. וו.

סאנאטאריום „UNITAS"

656 **Łódź, Pusta № 19.**

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

און ערצטליך-רענטגענישער קאבינעט

זגיערסקא 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראטאווסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	2-9 11-10 $7^1/_2-6^1/_2$
ד"ר רוזשאנסקי	הויט-און געשלעכטס-קר.	11-10 2-1
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק	אויגען-קראנקהייטן	2-1
ד"ר יוסטמאן	נערוועז-קראנקהייטן	2-12
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטן	5-4 12-10
ד"ר פאפיערני	פרויען-און געבורטס-הילף	6-5 $1-11^1/_2$
ד"ר קאנטאר	כירורגישע-קראנקהייטן	5-4 זונ. 2-1
ד"ר ווײנבערג	אינערליכע הארץ לונגען-קר.	$7-6^1/_2$ 1-11
ד"ר קאפעל	רענטגען	6-4 12-2
א. גראדזענסקי	צאהן-ארצט	7-3
נ. ראזעס	צאהן-ארצט	2-9

צאהן-פארזיכלונג, באלייכטונגען, קוואַרצן, טעסטען, א. אז. וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפנט געווארען

רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט-קראנקהייטן מיט קאָפ (טאקטר) מיט רענטגענשטראהלען, מיט בעשטראהלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, לעקטריזאציע, פולע מעדיצינישע אנאליזען. א קורס פאר שוועסטער.

אנמעלדונגען געבען טעגליך (שקורלאטען) פון 4—6 נאכמ.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.

הייזיגע אין ד"ר שמאט.

069

דע-לא-פע.

לעבעדיגע פיש מיט קליסקעס

וואס איז טאקע גארנישט פע,

אויף פעטריקווער 28

קריגט איהר נאר אין דעלאפע.

פאר א זלאטע 50 קריגט איהר

5 געריכטען יעדער מין,

דע-לא-פע — זי שמעקט רבות,

מיט פערזיער און מיט בערלין.

ביי א גלעזל גוטע קאווע

איז דאָרט גוט זיך אפצורוהען,

ביי א גוטע פארציע ליאדעס

מאכט מען דאָרטן ראנדעוואוען...

די בעדינונג איז ערשט-קלאסיג

דער בופעט עלעגאנט

דעלאפע — דאָס איז א פירמע

וואס וועט זיין וועלט בעקאנט...

לעטשניצע „זדראוויע"

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

אויף נאוואמיעסקא 3 (ווסכאדניא 13), טעלעפאן 37-76.

אויגען קראנקהייטן	ד"ר קראוש ד"ר סלאבאדסקי	4-3 זונטאג $11^1/_2-10^1/_2$ $12-10^1/_2$ זונט. 12-1.
נערווען קראנקהייטן	ד"ר בראניסלאוו פרענקעל " קלאזענבערג	$1^1/_2-12^1/_2$ חוץ פרייטאג 12-11 חוץ פרייטאג
מאגען און קישקע קראנק.	ד"ר אלהסנדר מארגאלים ד"ר י. מייבוים מארושינסקי	12-1, זונטאג 12-1 10—11 אחוץ זונטאג.
אינערליכע קראנקהייטן	ד"ר גיביאנסקי " פאק " לעווי " כאז העגריס	$11^1/_2-9^1/_2$ זונטאג $11-9^1/_2$ 2—12 זונטאג 11—12 $4^1/_2-3$ זונט. 1—2 10 — 11 זונטאג 12—1
קינדער קראנקהייטן	ד"ר סאלאוויעטשיק ארס " מאשלאנקא " פרעכנער	$12-10^1/_2$ 5-3 ז. 12-2 $2^1/_2-1^1/_2$ זונט. $12-10^1/_2$ $6^1/_2-5$ זונטאג $10^1/_2-9$
כירורגישע קראנקהייטן	ד"ר גאלדמאן " פערלים	$4^1/_2-3^1/_2$ זונט. $10^1/_2-9^1/_2$ $7^1/_2-6$ 1-11 זונט. 1-11
פרויען קראנקהייטן	ד"ר אראנסאן " אייגעראווא	1-12 זונטאג 1-12 דינסטאג, פרייטאג $2^1/_2-1^1/_2$ מאנ. מיטוו. דאנ. ש. $11^{30}-10^{30}$
נאז, האלז און אויערן קראנקהייטן	ד"ר העלמאן " ראבינאוויטש	$4^1/_2-3^1/_2$ חוץ זונטאג 2-12 זונט. 2-12
הויט און געשלעכטס קראנקהייטן	ד"ר פאלק " זאנענבערג	4-3 זונטאג 9-10 12-11 זונטאג 12-11
רענטגענאלאג	ד"ר קיילסאן	7-3
ערצטליכע אנאליזען	ד"ר מ. קאצען	

ווידמען אין שטאדט. — פאקען-שטעלען. רענטגענאגראפיע ועסטליכע דורשפראה. — (קווארץ לאמפען). עלעקטר. אנאליזען און אונטערזוכונגען. די לעטשניצע איז א ג-פן טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אוונט. זונטאג פון 8.30 פריה ביז 2 א זייגער נאכמ.

CASINO

היינט און פאלג. טעג! | היינט און פאלג. טעג!

גרויסער יובילעאום און רעוואלאציאנס-פילם פונ'ם פראנצויזישען רעושי-מייסטער L. PERRET

דער מיוטער פֿון זייד מי-קלייד ער

10 אקטען, לאמיר פון 2 הערצער. געווארפען דורכ'ן שטורם פון לעבען. לויט'ן ראמאנס „די נאקעטע פרוי" (La femme nue) פון בעריהמטען פראנצויזישען אויטאר H Bataille'a

אין די הויפט-ראלען: | אין די הויפט-ראלען:

NITA NALDI i IWAN PETROWICZ

סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ל. קאמאר. דער זאל איז מעכאניש ווענטילירט.

— וואו אהין לויפט איהר אלע אזוי? — וואס איז עפעס אזא געלויף? — וואס גישט וואו? — האמט נישט געלעזען די אפישען אין גאס?

דאס 10-יעהריגע וואונדער-קינד דער פליינישטשער

הארי אריעל

איז געקומען מיט זיין טרופע הערדן און טרעט אויף מארגען, שבת 4 נאכמ. און 9 אוונד מיט

2 מיניאטור-פארשטעלונגען 2

איז פאלקס-הויז, זאוואדזקא 5, וואו ער וועט פראסטראטען מיט זיין גאנצען גלאנץ.

ער וועט אונז געבען צווישען אנדערע איינאקטערס: 1) שבת נאכ'ן טשאלענט אויף די כרעסע, 2) בריליאנטען, 3) גנב'ל, 4) דוועטען מיט מענע און געזאנג.

5. וואס ער וועט זעהען אין אלקס-הויז, וועט ער קענען זעהען אין „סקאלא"-טעאטער, דער וועט זיכער שטילען, ווען ער וועט אזוי אזעלכע אינטערעסאנטע געזעהן אין פאלקס-הויז.

בילעטען פון 75 גר. ביז 1,50 שוין צו בעקומען אין פאלקס-הויז. | בילעטען פון 75 גר. ביז 1,50 שוין צו בעקומען אין פאלקס-הויז.

CZARY

34 ציגעל-גאס 34

(דער משומד)

היינט צום ערשטען מאל אין לאדז!

אלץ זיך! נוצט אויס די געלעגענהייט! אלץ זיך!

דער איינציגער קינסטלערישער יודישער פילם מיט'ן אנטייל פון די ארטיסטען פון „הבימה" — אין מאסקווע

די הברכה

א רעליגיעזע הערצרייסענדע טראגעדיע אין 8 גרויסע טיילען מיט א פראלאג און עפילאג, וואס שפילט זיך אפ דאס טרויעריגע יוד. לעבען אין רוסלאנד לויט דער טראגעדיע פון י. בורשטיין א. נ.:

„צעריסענע נשמות"

ספעציעל פערגרעסערטע מוזיק מיט צוגעפאסטע צום בילד יודישע ניגונים.

אויסערן פראגראם: לאמיר טאנצען שימי קאמעדיע אין 4 אקטען.

אכטונג! קינא אין גארטען! פון 8.30 אין אוונד

אויפ'ן 1-טען סעאנס זענען אלע פלעצער צו 60 גר.

LUNA | LUNA

היינט גרויסע סענסאציאנעלע פרעמיערע!

RAMON NOVARRO אין דער ראלע פון דער נאכטער פריי אויך ENID BENNET WALLACE BERRY

דער, וועמען עס געהערען די פרויען פון דער גאנצער וועלט אין דער הויך-קינסט-לערישער ערשטער סענסאציאנעלער דראמא אונטער'ן נאמען:

„אויפ'ן פאריזער ברוק"

„די פערכישופטע וועלט"

דער מערטירער וועג פון צוויי אנשטענדיגע מענשען, וועמען די ליבע האט אויסגעפרייט — דעם וועג מיט דארנער. — סצענעס פון פילם-ארטיסטען, די קונצען פון א כשוף-מאכערין, דאס איבערשרעקן אין גיהנום.

אויסערדעם: די ארגינעלע הומארעסקע מיט דעם צייכנונגען KOKO אין דער הויפטראלע

סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' לורויער.

Grand-Kino

היינט גרויסע פרעמ'ערע! 3 עקראן-שטערנס אין 1 פילם!

Harry Liedtke, Marja Jacobini, Małgorzata Kupfer

אין 10 גרויסע אקטען | אינ'ם בילד, וואס שפריצט מיט שאמפאנער-הומאר | אין 10 גרויסע אקטען

דער גראף אהן א פאם

טרעלמענע אויסשטאטונג! — ארגינעל שפילען! — — — אינטערעסאנטער אינהאלט!

אויסערן פראגראם: פערדעק און מערדעק אלס „ריינינער" קאמעדיע אין 3 אקטען.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען!

בזשעזשינער 11, טעל. 37-63

צייטען פון 9 פריה ביז 7 אוונד

ד"ר וואלינסקי	נאז, האלז, אויערן-קר.	4—8
ד"ר קערשנער	קינדער-קראנקהייטען	12—9½ 5—4
ד"ר שיפמאן	אינערליכע קראנקה.	1—11
ד"ר לובימאוו	הויט-און געשלעכט קר.	2—12
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	3—1
ד"ר נאלדבלאט	אויגען-קראנקהייטען	12.30—
ד"ר קליאסבערג	כירורגישע קראנקה.	1 —
ד"ר בערנסאן	פרויען און געבורטס-הילף	4—3

מונדא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען, די שטעלען א. ז. וו. מאקען-שטעלען, קינסטליכע מאגן-זאן-געשטעלען, אנ-שפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציעס. אויף פערלאנג — היזיטען אין שטאט. — אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, די אנדערע פלעגען און בלוט. 2120

אימפונגען נעגען שקארלאטין.

בא דער לעטשניצע איז באטאטיגט געווארען א רענטגענאלישער קאבינעט

עס נעהמען אן:

ד"ר זילבערשטיין	צאהן-ארצט	2—10 נ"מ.
ד"ר לאזשינסקא מטאראבאלסקא	צאהן-ארצט	7—3

קינסטליכע ציינער, קראנען, פלאמבען א. ז. וו. די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

קינא-טעאטער

SYRENA

אלעקסאנדראווער 37, ט. 49-48

היינט און פאלגענדע טעג! דאס גרעסטע ערווארטעטע שלאגער-בילד אין 2 סעריעס 20 אקטען גלייכציי-טיג דעמאנסטרירט מיט'ן בעקאנטן ליב-לינג פון פובליקום וויליאם דאנקאן א. נ.

דער בליץ-צוג 2420

א דאנק דעם גוטען שפילען פון די קינסטלער-ארטיסטען האלט דאס בילד יעדען צושויער אין שפאנונג פון אנהויב ביז צום סוף. דאס בילד איז נישט נויטיג צו רעקלאמירען און פיל צו שרייבען דערפון, ווייל יעדער איינציגער קינא-בעזוכער האט דערפון געהערט.

אנפאנג פריטאג 5^{30} נאכמ, שבת און זונטאג 1 א זייגער און 1 ביז 1^{30} זענען די פרייזען פאר דערוואקסענע 50 גר. פאר קינדער 30 גר. פערגרעסערטער ארקעסטער. דער זאל איז מעכאניש ווענטילירט.

כדי אויסצומיידען א געדראנג ביי דער קאסע בעטען מיר צייטליך בעזוכען די נאכ-שטעלונגען לעצטער סעאנס פינקטליך 9.45 אוו. נעכסטער פראגראם „די טייוולאנישע אפערע".

עס ווערט געברויכט

א מענטש

פון אנשטענדיגע פאמיליע, וואס זאל אויך קענען גוט שרייבען, אין טריקאטאזש-געשעפט ביי סקאסאחסקי

9 נאוואמיעסקא 9

אויסגעוואשענע וועש מיט'ן וואש-פראשעק

„MEWA"

ווערט נישט צושאנדען, ווייל דער פראשעק ענטהאלט אין זיך נישט קיין שעדליכע זאלצען.

719

איבערצייגט אייך אינ'ם אמת אין אייער אייגענעם אינטערעס.

אריינגער

אין דער שטרייכגארן - בראנזשע ווערט פון זאפארט געזוכט צו מעלדען

פרושענדזאלניאנא 20.

קוואליפיצירטע

פאהערינס

צו קארמעלקעס ווערען געזוכט

„PATRIA"

פאבסקא 50 589

ראבקא

היינטיגען סעזאן עפענען מיר אין ראבקא אין א פרעכטיגע געגענד אין די קאמפארט-איינגעארדנעטע ווילעס „סאביעסקי" און „פעלארטשיק" אנ'ערשטקלאסיגען פענסיאנאט פאר יודישע קינדער און יוגענד, אונטער דער פערזענ-ליכער לייטונג פון

פראפ. ד"ר פאלעס

(פאמארסקא 91, 3-טער שטאק, פראנט, פון 3 — 5 נאכמיטאג)

יועלכערפאהרט פרויס מיט א גרופע קינדער פון קאלישער באהנהויף זונטאג, דעם 26 יוני 8,35 אין אוונד.

בעק און ווינער.

ווייכטיג פאר סוחרים!

עס איז צו פערקויפען אין פיעטריקאוו מיט א מאטאר

א קאשע-מיהל

פון 4 פערד קראפט מיט א נייע מיהל מיט אלע איינריכטונגען און אויך א בעקוועהם לאקאל, וועלכעס עס עקזיסטירט שוין זייט 30 יאהר אלעס אין בעסטען צושטאנד. — צו ערפאהרען ביי

Ef. Wakszlak, Piotrków. Garncarska 21.

א נייטארין

ווערט פון זאפארט געזוכט אין דער האמען-וועש-פאבריק ביי מ. העלער

35 נארוטאוויטשא 35

פריזור, ווויננג נארוטאוויטשא 39

א לעהר-יונגעל

פון אנשטענדיגע עלטערן גלייך געצאהלט. ווערט געזוכט ווענדען זיך

דלוגא 37 פערשט. 169

אנאנסען-פרייזן: מערן מעקסט 15 גראשען, פריטאג 20 גראשען, אין טעקסט 40 גר., פריטאג 60 גראשען, נאכ'ן מעקסט 10 גראשען, פריטאג 15 גראשען. — פאר אויפלעגונגישע אנאנסען 100 פראצענט מעדרער. אייבער דער עטאט — 50 פראצענט מעדרער.

צווי 8 מילימעטער - שורה.

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז: א חודש — 5 זלאטעס, — אויף דער פראווינץ: א חודש 6 זלאטעס, אין אויסלאנד מיט 50 פראצענט מיהרער. — פאר'ן אינהאלט און טערמין פון די אנאנסען אין די רעדאקציע נישט פעראנטווארטליך די אדמיניסטראציע איז אפען בתמאג און בלנאכט.

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. • Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.